

Regeringens proposition

1998/99:144

Regler om företagskoncentration

Prop.
1998/99:144

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 juni 1999

Göran Persson

Mona Sahlin
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Konkurrenslagen (1993:20) utgör ett viktigt instrument för att uppnå bättre omvandlingstryck och en effektivare konkurrens, till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna. Väl fungerande marknader och rättvisa spelregler för såväl stora som små företag är viktiga för detta.

I propositionen föreslås ändringar i konkurrenslagens regler om företagsförvärv. Förslagen bygger på Konkurrenslagsutredningens betänkande SOU 1998:98. Ändringarna innebär bl.a. att kontrollen liksom enligt EG-rätten skall avse företagskoncentration. Detta är ett vidare begrepp än företagsförvärv, i det avseendet att uppkomsten av en företagskoncentration inte behöver innebära någon äganderättsövergång. Genom denna ändring får företagen likartade regler för företagskoncentrationer med gemenskapsdimension och för företagskoncentrationer på den svenska marknaden.

Reglerna anpassas vidare till EG-rätten genom att bedömningsgrunderna för förbud mot en företagskoncentration ändras så att konkurrensaspekterna på företagskoncentrationer kommer i förgrunden. En förutsättning för förbud är dock att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjningsintressen inte åsidosätts.

Anmälningsskyldighet för företagskoncentrationer i utlandet som inte har nog betydelse för svenska konkurrensförhållanden. Vidare föreslås förbättringar i kontrollsystemet med syfte att uppnå ökad effektivisering, rättssäkerhet och genomströmning av anmälda ärenden. Väsentligt är att förhandskontakter med Konkurrensverket inför planerade förvärv skall bli vanligare. En förutsättning för detta är ett starkare sekretesskydd än vad

som gäller idag för uppgifter som lämnas vid sådana förhandskontakter. I Prop. 1998/99:144 förslaget ingår därför ett förslag om absolut sekretess för uppgifter av detta slag.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 april 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) ...	15
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler	17
3	Ärendet och dess beredning.....	18
4	Nuvarande bestämmelser.....	20
4.1	Allmänt om konkurrenslagen.....	20
4.2	Konkurrensrättsliga regler om prövning av företagsförvärv	21
4.2.1	1982 års konkurrenslag	21
4.2.2	1993 års konkurrenslag	22
4.3	Översikt beträffande förvärvsutvecklingen och tillämpningen av förvärvsreglerna.....	32
5	Regeringens förslag till regler om prövning av företagskoncentration ³⁶	
5.1	Behovet av kontrollregler på området	36
5.2	En övergång till begreppet företagskoncentration.....	38
5.3	Gemensamma företag m.m.	45
5.4	Kontrollområdet	50
5.5	Bedömningsgrunderna	52
5.6	Förbudsprövningens omfattning och verkan.....	57
5.6.1	Förfaranden som omfattas av koncentrationsprövningen.....	57
5.6.2	Rättsverkan av att en företagskoncentration förbjuds	63
5.7	Anmälningsreglerna	64
5.7.1	Anmälningsskyldighet.....	64
5.7.2	Trösklarna	67
5.7.3	Tidpunkten för anmälan.....	72
5.8	Instansordningen	73
5.9	Handläggningen	74
5.9.1	Ett förbättrat kontrollsystem.....	74
5.9.2	Kontakter före en anmälan.....	75
5.9.3	Behovet av sekretess för lämnade uppgifter ...	79
5.9.4	Företagens dispositioner under Konkurrensverkets handläggning	81
5.9.5	Handläggningstiden	83
6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	84
7	Kostnader m.m.	85
8	Författningskommentar.....	86
8.1	Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20).....	86

8.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	98	Prop. 1998/99:144
8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler.....	100	
Bilaga 1 Konkurrenslagsutredningens sammanfattning av utredningens betänkande Konkurrenslagens regler om företagskoncentration (SOU 1998:98)	101	
Bilaga 2 Konkurrenslagsutredningens lagförslag	106	
Bilaga 3 Sammanställning över remissinstanserna	115	
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	116	
Bilaga 5 Lagrådets yttrande	127	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 juni 1999	131	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20),
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20) dels att 4 och 68 §§ skall upphöra att gälla, dels att 34–43, 57, 60, 63 och 67 §§ samt rubrikerna före 34, 37, 38, 39 och 42 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 34 a, 34 b och 37 a §§, samt närmast före 34 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Företagsförvärv

Företagskoncentration

Förbud mot företagsförvärv m.m.

Definition av företagskoncentration

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

34 §¹

Med en företagskoncentration enligt denna lag avses

Förvärvet skall förbjudas, om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller

1. att två eller flera tidigare självständiga företag slås samman, eller

2. att antingen en eller flera personer, som redan kontrollerar minst ett företag, eller också ett eller flera företag genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett eller flera företag eller delar därav.

Bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en företagskoncentration enligt första stycket 2.

¹ Senaste lydelse 1998:648.

någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

Prop. 1998/99:144

Förbud mot företagskoncentration, m.m.

34 a §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda en företagskoncentration som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Företagskoncentrationen skall förbjudas, om

1. den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att väsentligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjnings-intressen åsidosätts.

34 b §

I den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag, som utgör en företagskoncentration enligt 34 §, har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, skall vid prövningen av fråga om förbud enligt 34 a § andra stycket mot en företagskoncentration samordningen bedömas enligt 6 och 8 §§.

Ett beslut av Konkurrensverket att lämna en företagskoncentration utan åtgärd skall

även omfatta sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda företagskoncentrationen.

Prövningen enligt första eller andra stycket skall ske enligt förfaranderegler för koncentrationsprövningen.

35 §

Ett förbud mot ett företagsförvärv innebär att förvärvet därefter blir ogiltigt.

Ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen därefter blir ogiltig. Detta gäller dock inte sådana rättshandlingar som utgörs av förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats.

36 §

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av ett företagsförvärv, får förvärvaren i stället för förbud enligt 34 § åläggas

1. att avyttra ett företag, en rörelse eller en del av en rörelse, eller

2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av en företagskoncentration, får en part i företagskoncentrationen i stället för förbud enligt 34 a § åläggas

1. att avyttra ett företag, eller en del av ett företag, eller

2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Ett åläggande enligt första stycket får inte vara mer långtgående än vad som krävs för att de skadliga effekterna av konkurrensbegränsningen skall undanröjas.

*Anmälan om företagsförvärv**Anmälan om företagskoncentration*37 §²

Ett företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket av någon som är part i förvärvsavtalet, om de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor.

Om förvärvaren ingår i en grupp som består av flera företag som har gemensamma ägarintressen eller som hålls samman på något annat sätt, skall gruppens sammanlagda årsomsättning anses som förvärvarens årsomsättning.

Skyldighet att anmäla ett företagsförvärv föreligger inte om det förvärvade företagets omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kronor. Trots att omsättningen understiger detta belopp, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i ett förvärvsavtal att anmäla förvärvet, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part i ett förvärvsavtal har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla ett förvärv till Konkurrensverket.

En företagskoncentration skall anmälas till Konkurrensverket om

1. de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och

2. minst två av de berörda företagen har en omsättning i Sverige föregående räkenskapsår som överstiger 100 miljoner kronor för vart och ett av företagen.

Om omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt men omsättningen inte överstiger vad som anges i första stycket 2, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i en företagskoncentration att anmäla företagskoncentrationen, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part och andra medverkande i en företagskoncentration har alltid rätt att frivilligt anmäla företagskoncentrationen, när omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt.

37 a §

En företagssammanslagning enligt 34 § första stycket 1 skall anmälas av de företag som slås samman.

I övriga fall skall anmälan göras av den eller dem som förvärvar kontroll över ett företag eller en del därav.

*Särskild undersökning av förvärv**Särskild undersökning av*

² Senaste lydelse 1997:221.

38 §

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av *ett företagsförvärv* som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom *30 dagar* från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får *den som är part i förvärvsavtalet* inte vidta några åtgärder för att fullfölja förvärvet.

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av *en företagskoncentration* som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom *25 arbetsdagar* från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får *parterna och andra medverkande i företagskoncentrationen* inte vidta någon åtgärd för att fullfölja *den*.

Konkurrensverket får i särskilda fall besluta om undantag från förbudet i andra stycket andra meningen.

Konkurrensverket får meddela ett förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen för att säkerställa att förbudet i andra stycket andra meningen efterlevs.

*Talan om företagsförvärv**Talan om företagskoncentration*

39 §

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 *a* eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker. När företagskoncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 35 § andra meningen är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant

40 §

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas beträffande *förvärvet*.

Detta gäller dock inte om en part i *förvärvsavtalet* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *en företagskoncentration* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas i fråga om *företagskoncentrationen*.

Detta gäller dock inte om en part eller *annan medverkande i företagskoncentrationen* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

41 §³

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i *ett avtal om företagsförvärv* att fullfölja *förvärvet*. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att *parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren* fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl, får *dock åtgärden* omedelbart *beviljas* att gälla till dess att något annat beslutas.

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 *a* eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna *och andra medverkande i en företagskoncentration* att *vidta någon åtgärd* för att fullfölja *företagskoncentrationen*. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att *den som beslutet gäller och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket* fått tillfälle att yttra sig. När *företagskoncentrationen har ägt rum* på det sätt som anges i 35 § *andra meningen*, *behöver endast förvärvaren* ha fått tillfälle att yttra sig.

Om det finns synnerliga skäl, får *förbud* omedelbart *meddelas* att gälla till dess att något annat beslutas.

³ Senaste lydelse 1998:648.

Tid inom vilken ett förvärvsärende skall avgöras

Tid inom vilken ett ärende om företagskoncentration skall avgöras

Prop. 1998/99:144

42 §

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i *förvärvsavtalet* eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, *förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl*. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att *förvärvsavtalet* ingicks.

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknads-domstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 *a* eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i *företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker till det*. När *företagskoncentrationen* har ägt rum på det sätt som anges i 35 § *andra meningen*, är *förvärvarens samtycke tillräckligt*.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan samtycke av dem som anges i första stycket. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att *företags-koncentrationen* uppkom.

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknads-domstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första *eller andra* stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

43 §

Ett förbud eller åläggande enligt 34 eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part i *förvärvsavtalet*

Ett förbud eller åläggande enligt 34 *a* eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *en företagskoncentration* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part *eller annan*

har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

Prop. 1998/99:144

57 §

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34, 36, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *ett företagsförvärv* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34 *a*, 35, 36, 38, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *en företagskoncentration* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

60 §⁴

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, *och*
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1–3 får överklagas *bara* av ett företag som berörs av beslutet.

3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §,
4. *förbud eller åläggande enligt 38 § fjärde stycket, och*
5. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1–3 får överklagas av ett företag som berörs av beslutet.

63 §⁵

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

⁴ Senaste lydelse 1998:648.

⁵ Senaste lydelse 1998:648.

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. *företagsförvärv* enligt 34, 36, 41 och 43 §§, 3. *företagskoncentration* enligt 34 a, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. Har ett sådant beslut meddelats innan rättegång har inletts, skall det överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

67 §

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd.

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *en företagskoncentration* utan åtgärd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om företagsförvärv som har skett före ikraftträdandet.
 3. En företagskoncentration enligt de nya bestämmelserna som har uppkommit före ikraftträdandet skall anmälas endast om den är anmälningspliktig enligt de äldre föreskrifterna om företagsförvärv.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)⁶
dels att 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 8 kap. 4 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 4 §⁷

Sekretess gäller i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess gäller hos Konkurrensverket för uppgift som avses i första stycket och som enbart hänför sig till verksamhet som gäller rådgivning inför en anmälan enligt 37 § konkurrenslagen (1993:20). När en sådan anmälan kommit in till Konkurrensverket gäller i stället sekretess enligt första stycket.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Nuvarande lydelse

⁶ Lagen omtryckt 1992:1474.

⁷ Tidigare 8 kap. 4 § upphävd genom 1993:25.

16 kap.⁸

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställighet av beslut om vård utan samtycke

8 kap. 3 §, 5 § första stycket 2,
6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställighet av beslut om vård utan samtycke

⁸ Senaste lydelse 1999:354.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler

Häri genom föreskrivs att 7 § lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har Europeiska gemenskapernas kommission genom beslut som vunnit laga kraft eller Europeiska gemenskapernas domstol funnit att en kommun eller ett landsting lämnat stöd som står i strid med artikel 92 i Fördraget *den 25 mars 1957 om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen*, får regeringen upphäva kommunens eller landstingets beslut att lämna stödet.

I fråga om rättelse av verkställighet när ett beslut upphävs skall regeln i 10 kap. 15 § kommunallagen (1991:900) gälla.

Föreslagen lydelse

7 §

Har Europeiska gemenskapernas kommission genom beslut som vunnit laga kraft eller Europeiska gemenskapernas domstol funnit att en kommun eller ett landsting lämnat stöd som står i strid med artikel 87 i Fördraget om *upprättandet av Europeiska gemenskapen*, får regeringen upphäva kommunens eller landstingets beslut att lämna stödet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.

3 Ärendet och dess beredning

Den 1 juli 1993 trädde konkurrenslagen (1993:20, KL) i kraft (prop. 1992/93:56, bet. 1992/93:NU17, rskr. 1992/93:144). Regeringen beslöt

den 9 november 1995 att bemyndiga chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att kartlägga och sammanställa erfarenheterna av den nya konkurrenslagen (dir 1995:136). Utredningen som antog namnet Konkurrenslagsutredningen (N 1995:11), redovisade i avvaktan på utredningens slutliga ställningstaganden förslag till ändrade regler om anmälningsskyldigheten för prövning av företagsförvärv. Efter remissbehandling av förslaget utarbetades i dåvarande Närings- och handelsdepartementet en promemoria som efter remissbehandling och beredning ledde fram till regeringens förslag till riksdagen i propositionen Ändrade regler för anmälan av företagsförvärv enligt konkurrenslagen (prop. 1996/97:82). Riksdagen antog regeringens förslag (bet. 1996/97:NU13, rskr. 1996/97:226). Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1997.

Utredningen redovisade i februari 1997 det nämnda uppdraget genom betänkandet Konkurrenslagen 1993–1996 (SOU 1997:20). Efter remissbehandling och beredning av betänkandet lämnade regeringen sitt förslag till riksdagen i propositionen Ändringar i konkurrenslagen (1993:20) m.m. (prop. 1997/98:130). Riksdagen antog regeringens förslag (bet. 1997/98:NU9, rskr 1997/98:309). Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1998.

Regeringen beslöt den 20 februari 1997 om tilläggsdirektiv till Konkurrenslagsutredningen. Den särskilde utredaren skulle enligt direktiven göra en översyn av konkurrenslagens regler om företagsförvärv. Utredningen redovisade i juli 1998 det nämnda uppdraget genom betänkandet Konkurrenslagens regler om företagskoncentration (SOU 1998:98). En sammanfattning av utredningens betänkande finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N1999/2636/NL).

Under remissbehandlingen har det väckts vissa förslag som ligger utanför det som utredningen behandlat. Regeringen prövar inte här dessa förslag, eftersom det för närvarande saknas beredningsunderlag för dem.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 maj 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen men också föreslagit vissa justeringar. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. Detta behandlas i avsnitt 5.6 och i författningskommentaren. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Efter lagrådsgranskningen har tillkommit ett förslag till en ändring av redaktionell karaktär i 7 § lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler. Lagrådets hörande i denna del skulle sakna betydelse på grund av frågans enkla beskaffenhet.

4 Nuvarande bestämmelser

4.1 Allmänt om konkurrenslagen

I 1 § KL anges att lagen har till ändamål att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Lagens grundläggande materiella bestämmelser utgörs av de generella förbuden mot dels konkurrensbegränsande samarbete mellan företag (6 §), dels missbruk av ett företags dominerande ställning på marknaden (19 §). Dessa bestämmelser har utformats efter förebild av artiklarna 81 och 82 (f.d. artiklarna 85 och 86) i EG-fördraget.

Enligt 6 § KL är, med vissa undantag, avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på den svenska marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. Avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 6 § är ogiltiga.

Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande som omfattas av förbudet i 6 § kan - efter anmälan till Konkurrensverket - genom beslut av verket beviljas undantag från förbudet. Ett beslut om undantag medför att ett i sig konkurrensbegränsande förfarande blir tillåtet och inte kan drabbas av ogiltighet, skadestånd eller annan påföljd.

Undantag från förbudet i 6 § gäller vidare för sådana grupper av avtal som uppfyller förutsättningarna i 8 § för individuella undantag, s.k. gruppundantag, som utfärdas av regeringen. Avtal som omfattas av gruppundantag behöver inte anmälas till Konkurrensverket för att undantag skall gälla.

Konkurrensverket får efter ansökan av ett företag förklara att ett avtal eller förfarande inte omfattas av förbudet i 6 § KL, enligt de uppgifter som lämnats av företaget eller som annars är tillgängliga för verket, och att det därför inte finns anledning för verket att ingripa med stöd av lagen (s.k. icke-ingripandebesked). En förutsättning för att ett konkurrensbegränsande avtal, beslut eller förfarande skall falla under förbudet är att det hindrar, begränsar eller snedvrیدer konkurrensen på ett *märkbart* sätt.

Enligt 19 § är missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på den svenska marknaden förbjudet. På samma sätt som beträffande förbudet i 6 § kan Konkurrensverket efter ansökan förklara i ett icke-ingripandebesked att ett avtal eller förfarande inte omfattas av förbudet i 19 §.

Överträdelse av förbuden i 6 eller 19 § kan föranleda konkurrensrättsliga ingripanden i form av dels åläggande vid vite att upphöra med en pågående överträdelse, dels påförande av konkurrensskadeavgift för en redan begången överträdelse.

Lagen innehåller även regler om kontroll av företagsförvärv. Reglerna redovisas i avsnittet 4.2.

4.2.1 1982 års konkurrenslag

Särskilda lagbestämmelser för kontroll av företagsförvärv infördes i den svenska konkurrenslagstiftningen genom 1982 års konkurrenslag (ÄKL). Dessa regler blev väsentligt mindre långtgående än vad den tidigare Konkurrensutredningen hade föreslagit. Prövningen kom att inriktas på konkurrensbegränsningsaspekterna och förlades i huvudsak till Marknadsdomstolen. Huvudprincipen blev att företagsförvärv skulle bedömas efter i stort samma kriterier och i samma judiciella former som andra konkurrensbegränsningar. De särskilda regler som gällde för prövning av företagsförvärv var avsedda att verka inom ramen för ett enhetligt system för bedömning av konkurrensbegränsningar som föranledde skadlig verkan. Kontrollen av företagsförvärv utformades som en speciell tillämpning av den i 2 § intagna generalklausulen mot konkurrensbegränsningar som medförde skadlig verkan. Paragrafen hade följande lydelse:

Om en konkurrensbegränsning har skadlig verkan inom landet, kan marknadsdomstolen för att förhindra en sådan verkan besluta om åtgärder enligt denna lag. En sådan åtgärd får riktas mot en näringsidkare som föranleder den skadliga verkan. Med skadlig verkan förstås att konkurrensbegränsningen på ett sätt som är otillbörligt från allmän synpunkt.

1. påverkar prisbildningen
2. hämmar effektiviteten inom näringslivet eller
3. försvårar eller hindrar annans näringsutövning.

Lagtekniskt utformades kontrollen som ett specialfall i 5 § första stycket:

Består i fall som avses i 2 § konkurrensbegränsningen i att näringsidkaren, genom att göra ett visst förvärv, får en dominerande ställning på marknaden för en vara, tjänst eller annan nytthet eller förstärker en redan dominerande ställning, skall marknadsdomstolen söka förhindra den skadliga verkan genom förhandling. Är saken av särskild vikt från allmän synpunkt, får förhandlingen syfta till att näringsidkaren skall avstå från förvärvet.

Till skillnad från generalklausulen i 2 § anknöt kontrollen av företagsförvärv till uppkomsten eller förstärkandet av en dominerande ställning på marknaden. En sådan ställning kunde föreligga även när ett företag inte hade den större andelen av marknaden. Även om dominansen kunde grundas på en helt övervägande marknadsandel krävdes dock inte en sådan om ett företag ändå kunde agera utan att behöva ta nämnvärd hänsyn till konkurrenters och potentiella konkurrenters reaktioner.

Bedömningen av om skadlig verkan förelåg eller inte avsågs följa bedömningsprinciperna i andra paragrafens andra stycke. För att skadlig verkan enligt bestämmelsen således skulle föreligga krävdes dels att något

av de tre s.k. effektkriterierna hade visats föreligga, dvs. negativa följder för prisbildningen, effektiviteten inom näringslivet eller annars näringsutövning, dels att konkurrensbegränsningen från allmän synpunkt framstod som otillbörlig. I den sistnämnda bedömningen beaktades förutom konkurrensaspekter även andra samhällsintressen, t.ex. sysselsättning, försörjning, kulturpolitik, m.m.

Den i 1982 års konkurrenslag föreskrivna handläggningsordningen innebar att ett judiciellt förfarande inför Marknadsdomstolen i ett visst stadium övergick till ett förvaltningsmässigt sådant inför domstolen. Om domstolen efter ett rättegångsförfarande funnit att rekvisiten i 2 och 5 §§ var uppfyllda skulle domstolen söka förhindra den skadliga verkan genom förhandling. Var saken av särskild vikt från allmän synpunkt fick förhandlingen som nämnts syfta till att näringsidkaren skulle avstå från förvärvet. Om en förhandling om avstående från förvärvet avslutats utan att den skadliga verkan kunnat förhindras hade domstolen enligt 6 § befogenhet att – om förbud eller åläggande enligt 3 § inte borde meddelas eller ansågs otillräckligt – förbjuda förvärvet.

Ett förbud eller åläggande enligt 6 § blev gällande först sedan beslutet fastställts av regeringen. Ett beslut av regeringen som innebar att domstolens beslut att förbjuda förvärvet fastställdes medförde att förvärvet blev ogiltigt.

4.2.2 1993 års konkurrenslag

Konkurrenslagen 1993:20 (KL) trädde i kraft den 1 juli 1993. Till grund för denna låg bl.a. Konkurrenskommitténs betänkande (SOU 1991:59) Konkurrens för ökad välfärd och en inom dåvarande näringsdepartementet upprättad departementspromemoria Ny Konkurrenslag (Ds 1992:18). Den nya lagstiftningen gav uttryck för uppfattningen att det som en bland flera åtgärder krävdes en skärpt konkurrenslagstiftning för att öka konkurrenstrycket i den svenska ekonomin. I lagmotiven framhölls att marknadsekonomens funktion är beroende av att företagen inte kan sätta konkurrensen ur spel genom olika åtgärder. Friheten för företagen måste därför vara till viss del begränsad genom ramar som statsmakterna sätter upp. 1982 års konkurrenslag (ÅKL) ansågs därvid sakna tillräckligt fasta spelregler för konkurrensen på marknaden. Lagen hade inte heller visat sig ha en tillräcklig preventiv verkan mot konkurrensbegränsande åtgärder. Det förelåg därför enligt motiven behov av ett effektivare rättsligt instrument för att motverka konkurrensbegränsningar i näringslivet.

I frågan om behovet av att inom ramen för konkurrenslagstiftningen bibehålla ett regelsystem för kontroll av företagsförvärv anfördes (prop. 1992/93:56 s. 38–39) bl.a:

”Företagsförvärv utgör en naturlig och viktig del i en fortlöpande marknadsekonomisk strukturomvandling, och förvärven bidrar till att olika sektorer i ekonomin utvecklas och anpassas till marknadens ändrade förutsättningar. En ökad internationell handel utan tullar och andra handelshinder innebär att omvandlingstrycket och kravet på

strukturrationaliseringar ökar. För en liten och öppen ekonomi av den typ Sverige representerar innebär detta också att konkurrensförhållandena ändras, särskilt på de områden som är utsatta för utländsk konkurrens. Företagsförvärv inom eller utom Sverige kan i sådana fall bidra till en effektiv nationell och internationell konkurrens. Andra sektorer med mer lokalt betingad produktion och konsumtion, t.ex. delar av tjänstesektorn, påverkas i mindre utsträckning av den internationella utvecklingen.

Företagsförvärv kan emellertid i vissa fall leda till en marknadsdominans som sätter konkurrensen ur spel och därmed i sin tur motverkar utvecklingskraften inom respektive bransch. I sådana fall kan de mer kortsiktiga företagsekonomiska bedömningarna av fördelar i form av lägre kostnader och förbättrad lönsamhet ställas mot de långsiktiga samhällsekonomiska nettoförlusterna av en väsentligt försämrad konkurrens.

Ett förvärv som innebär vertikal integration kan leda till negativa konsekvenser för konkurrensen. Det kan ske exempelvis när ett företag integrerar bakåt genom att förvärva en leverantör med kontroll över viktiga råvaror, tillverkningsprocesser, know-how eller immaterialrättsliga tillgångar. Negativa konsekvenser för konkurrensen kan också uppkomma genom vertikala förvärv i senare led, t.ex. genom förvärv av viktiga distributionskanaler.

Förvärv som innebär horisontell integration är allvarligast från konkurrenssynpunkt. Sådana sammanslagningar ger emellertid oftast också möjligheter till kostnadsbesparingar främst genom att man kan slå samman tillverkningsenheter till större anläggningar. Genom att man kan tillverka de produkter som man tidigare konkurrerat om i längre serier kan man sänka styckkostnaden. Mot detta står samhällsekonomiska nettoförluster samt möjligheter att ta ut överpriser på grund av marknadsstyrka.

EES-avtalet och ett framtida EG-medlemskap kommer att medföra att åtskilliga av nu befintliga handelshinder mellan länder i Europa försvinner eller reduceras, vilket leder till att svenska företag på hemmamarknaden utsätts för ökad konkurrens genom att importen ökar. Många skyddade marknader skyddas emellertid idag inte av handelshinder men uppvisar ändå ett mycket svagt konkurrenstryck på grund av andra slag av inträdesbarriärer. På dessa marknader kommer stordriftsfördelar och andra mekanismer som verkar i koncentrerande riktning att även i framtiden försämra konkurrensen oavsett EES-avtalet och EG-medlemskap.

Den fusionskontroll som blir en del av det svenska rättssystemet genom EES-avtalet och som skall tillämpas av EG-kommissionen och EFTA:s övervakningsorgan, EFTA Surveillance Authority – två övernationella organ – medför enligt regeringens mening inte att behovet av en nationell kontroll försvinner, eftersom dessa regler är tillämpliga endast på mycket stora fusioner. Det krävs bl.a. att de inblandade företagens årsomsättning överstiger 5 miljarder ECU (drygt 35 miljarder kronor)

Det är inte heller så, att en förvärvskontroll förlorar sin betydelse i konkurrenshänseende om det införs regler som ger ökade möjligheter att ingripa mot företag som missbrukar en dominerande ställning på marknaden. Det visar inte minst exemplet från EG, där det vid sidan av artikel 86 i Romfördraget har ansetts nödvändigt med särskilda regler om förvärvskontroll.

Vår slutsats är att en samhällelig prövning av vissa företagsförvärv är motiverad och att därför möjligheten att ingripa och pröva företagsförvärv måste vara kvar.”

I motiven uttalades vidare att även om det inte fanns något krav på harmonisering mellan nationell konkurrenslagstiftning och EG-rättens konkurrensregler så förekommer det ett allt starkare inflytande från EG-rätten i de nationella konkurrenslagarna. Vissa av medlemsländerna har också redan infört nationella konkurrenslag som innebär en direkt harmonisering med EG-rättens materiella regler. Enligt motiven var det därför naturligt att vid utarbetandet av den nya konkurrenslagen ta närmandet till EG som utgångspunkt för lagstiftningsarbetet. Avsikten med den nya lagstiftningen var därvid att så långt som möjligt uppnå materiell rättslikhet med EG-rättens konkurrensregler. För att åstadkomma en sådan rättslikhet och för att underlätta för en dynamisk rättsutveckling krävdes emellertid att förarbetena till den nya lagen hölls på ett relativt allmänt plan.

Regelsystemet för kontroll av företagsförvärv överfördes – med vissa justeringar – i huvudsak oförändrat från ÄKL. Till skillnad mot den äldre lagen gäller en obligatorisk anmälningsskyldighet för vissa större företagsförvärv. Rekvisitet dominerande ställning gavs i den nya bestämmelsen en något annorlunda mening än tidigare och har nu samma innebörd som motsvarande begrepp i gemenskapsrätten. I prövningen har också införts ett s.k. konkurrenstest på motsvarande sätt som sker enligt EG:s koncentrationsförordning.

Begreppet företagsförvärv

I 4 § KL ges en legaldefinition på vad som avses med företagsförvärv i lagens mening. Bestämmelsen har följande lydelse:

Med företagsförvärv avses i denna lag förvärv av företag som driver verksamhet inom landet. Som företagsförvärv räknas också förvärv av en rörelse samt fusion.

Ett förvärv där äganderätten till ett företag eller en rörelse inte övergår i sin helhet skall anses som företagsförvärv bara om förvärvet ger möjlighet att utöva ett bestämmande inflytande på företaget eller rörelsen.

Paragrafens första stycke har sin motsvarighet i 5 § andra stycket ÄKL. Enligt lagmotiven är avsikten att begreppet företagsförvärv inte skall ha någon annan innebörd än vad som gällde enligt ÄKL.

Med företagsförvärv avses enligt paragrafens första stycke förvärv av ett företag eller en rörelse samt fusion (totala förvärv).

För att utgöra ett företagsförvärv i lagens mening krävs att det förvärvade företaget driver verksamhet inom landet. Förvärv av nybildade företag, t.ex. ett aktiebolag, som inte bedriver någon verksamhet faller således utanför tillämpningsområdet. Detsamma torde i många fall också gälla s.k. vilande bolag.

Även förvärv av en del av ett bolags aktier, andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening och del av en rörelse omfattas av begreppet företagsförvärv (partiella förvärv).

Ett partiellt förvärv måste dock leda till ett bestämmande inflytande på företaget eller rörelsen för att anses som ett företagsförvärv i lagens mening (andra stycket).

Med bestämmande inflytande avses i detta sammanhang möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på företagets beslut. Ett förvärv som leder till att förvärvaren får mer än hälften av rösterna rörande ett företags aktier eller andelskapital innebär att förvärvaren får ett bestämmande inflytande i företaget. Sannolikheten för att detta sker vid förvärv av en minoritetspost anses dock vara mindre. I sådana fall är det nödvändigt att undersöka i vilken omfattning förvärvaren har möjlighet att påverka företagets beslut. Utgör andelen den ojämförligt största enhetliga andelsposten kan – även om innehavet endast avser en minoritetsandel – ett bestämmande inflytande föreligga. Ett sådant inflytande kan också föreligga på grund av exempelvis avtalsmässiga eller finansiella bindningar, ett reellt inflytande på företagsledningen eller gemensamma företagsledningsfunktioner. Enligt motiven bör därvid särskild vikt läggas vid om ägarandelen är förenad med representation i ledningen för företaget eller om någon annan form av kontrollfunktion föreligger. I praxis har förekomsten av s.k. vetorätt, dvs. möjligheten att hindra att beslut fattas eller genomdrivs, ansetts tillräckligt för att anse att ett bestämmande inflytande skall föreligga.

Även förvärv som medför gemensam kontroll kan utgöra företagsförvärv i lagens mening. Gemensam kontroll kan t.ex. föreligga om två företag har exakt lika stor andel av rösterna rörande ett tredje företags aktier eller möjlighet att utse lika många styrelseledamöter i företaget. Om ett företag som har ett gemensamt bestämmande inflytande över ett företag förvärvar ytterligare delar av detta företag, så att det därmed får ett ensamt bestämmande inflytande över företaget, kan förändringen av inflytandet medföra att ett företagsförvärv i lagens mening skall anses vara för handen. Successiva förvärv av ett företag kan såldes medföra att flera anmälningspliktiga förvärv uppstår. Har förvärvaren vid ett partiellt förvärv redan före förvärvet ensam ett bestämmande inflytande på företaget och förvärvet därför endast förstärker detta inflytande anses förvärvet inte leda till ett bestämmande inflytande i företaget. Detsamma gäller vid totala förvärv där såväl det förvärvande som det förvärvade företaget redan före förvärvet ingick i samma ekonomiska enhet.

Förvärv av optioner, konvertibla skuldebrev eller teckningsrättsbevis avseende aktier utgör inte i sig företagsförvärv i lagens mening. Först när rättigheterna utnyttjas föreligger ett företagsförvärv under förutsättning att aktieförvärvet leder till ett bestämmande inflytande över företaget. På samma sätt som gällde enligt ÄKL omfattar förvärvsbegreppet bara förvärv av företag som bedriver verksamhet inom landet eller av rörelser som bedrivs här. Förvärv av företag som bedriver sin verksamhet endast utomlands – eller av rörelser som bedrivs endast utomlands – omfattas inte av bestämmelsens tillämpningsområde, detta oavsett om det förvärvande företaget är svenskt eller inte. I fråga om fusioner och partiella förvärv medför kravet på verksamhet eller rörelse inom landet att förvärvet eller fusionen endast anses som ett företagsförvärv i lagens mening om förvärvaren får del av den verksamhet eller rörelse som bedrivs inom landet. Det förvärvade företaget behöver inte självt bedriva verksamhet inom landet utan det är tillräckligt att ett företag varit det

förvärvade företaget har ett bestämmande inflytande bedriver sådan verksamhet för att det skall föreligga ett företagsförvärv i lagens mening.

Prop. 1998/99:144

Allmänt om begreppet gemensamt företag (joint venture)

I den svenska doktrinen har begreppet "joint venture" i associationsrättslig mening definierats som ett avtal om samverkan mellan ett eller flera företag genom ett särskilt bolag, aktiebolag eller handelsbolag. Denna samarbetsform kallas också gemensamt företag. Samriskföretag är en annan benämning. Någon allmängiltig eller enhetlig definition av begreppet gemensamt företag framträder dock varken i svensk eller utländsk rätt. Liksom många andra juridiska begrepp skiljer sig begreppets betydelse inte bara mellan olika rättsordningar, utan i många fall också beroende på syftet med definitionen. I vissa rättsordningar utgör ett gemensamt företag en särskild juridisk person medan det i andra rättsordningar endast är en benämning på affärsmässigt samarbete. En vid tolkning av begreppet gemensamt företag innefattar nästan alla former av affärsmässigt samarbete mellan individer, företag och, i vissa fall, myndigheter.

Avsaknaden av en klar och entydig definition av begreppet gemensamt företag medför att det i vissa fall kan vara svårt att avgränsa denna speciella samarbetsform från andra former av samarbete. Allmänt torde ett gemensamt företag kunna beskrivas som en av två eller flera parter gemensamt bedriven verksamhet. Denna verksamhet kan exempelvis ha sin grund i ett samarbetsavtal mellan parterna och bedrivs under mer lösliga former eller äga rum i ett av parterna gemensamt bildat och ägt bolag. Även andra former av gemensamma företag kan förekomma. Det mest frekventa torde vara att den gemensamma verksamheten bedrivs inom ramen för ett nybildat eller befintligt bolag. Ofta har parterna ingått någon form av avtal som närmare reglerar den gemensamma verksamhetens inriktning, organisation och rättsliga form, parternas eventuella kapitaltillskott eller andra bidrag till den gemensamma verksamheten. Innebörden av begreppet gemensamt företag torde också förutsätta att parterna tillsammans kontrollerar verksamheten. Gemensam kontroll kan sägas föreligga då parterna måste vara överens för att kunna fatta beslut i fråga om den gemensamma verksamheten. Gemensam kontroll kan t.ex. utövas inom ramen för ett aktieägaravtal, vilket närmare reglerar förutsättningarna och villkoren för den gemensamma kontrollen.

KL och begreppet gemensamt företag

Varken lagtexten eller lagmotiven till KL behandlar närmare frågan om lagens tillämpning på gemensamma företag. I lagmotiven uttalas emellertid att begreppet företagsförvärv skall ges samma innebörd som enligt ÄKL. I lagmotiven till den lagen anfördes i fråga om s.k. joint ventures bl.a.:

"Förvärv av rörelse eller del av rörelse kan förekomma i samband med s.k. joint ventures. Därmed avses att näringsidkare gemensamt bedriver

viss verksamhet. Ett sådant samarbete kan ske inom ramen för ett tredje rättssubjekt – nybildat eller befintligt – som är juridisk person varöver parterna skaffar sig rådighet genom förvärv av aktier eller andelar. Den juridiska personens förvärv av tillskjuten egendom räknas därvid som företagsförvärv. Sker samarbetet mellan parterna i enkelt bolag, utgör detta inte ett rättssubjekt. Bolaget kan således inte räknas som ägare – och alltså inte heller som förvärvare – av bolagstillgångarna, dvs. de tillgångar som enligt bolagsmännens avtal skall användas för bolagsändamål eller som har tillförts under bolagets verksamhet. Dessa tillgångar anses alltså tillhöra de enskilda bolagsmännen som därvid kan i större eller mindre utsträckning individuellt vara ägare till del av tillgångarna, när bolagsavtalet inte innebär annat. Men det kan också vara så att äganderätten inte tillkommer bolagsmännen individuellt utan gemensamt. Här kan vara fråga om samäganderätt efter bestämda bråkdelar till viss egendom. Dock kan det även förhålla sig så att bolagstillgångarna eller viss del av dessa utgör en av olika objekt sammansatt förmögenhetsmassa som är föränderlig till innehåll och omfattning. Bolagsmans rätt är då att uppfatta som en andelsrätt i den varierande förmögenhetsmassan i dess totalitet. Här föreligger en egendomsgemenskap mellan bolagsmännen. Om individuell egendom – t.ex. del av rörelse – i fall som de nu nämnda övergår till att ägas av bolagsmännen gemensamt med samäganderätt eller i egendomsgemenskap, sker ett företagsförvärv i konkurrenslagens mening.”

Accessoriska begränsningar

Ett avtal om företagsförvärv kan utöver de för förvärvet grundläggande avtalsvillkoren även innehålla vissa andra avtalsvillkor med konkurrensbegränsande verkan, t.ex. konkurrensklausuler eller inköps- och leveransavtal, som inskränker avtalsparternas handlingsfrihet på marknaden, men som är nödvändiga för förvärvet, s.k. accessoriska begränsningar. Varken i KL eller i motiven till lagen behandlas frågan om hur accessoriska begränsningar skall bedömas i samband med prövningen av företagsförvärv.

Regeln om förbud mot företagsförvärv

I 34 § KL anges att företagsförvärv i vissa fall kan förbjudas. Bestämmelsen lyder:

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Ett förvärv skall förbjudas,

1. om det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på den svenska marknaden eller på en avsevärd del av den, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats.

Enligt 34 § KL får ett ingripande mot ett företagsförvärv ske endast om förvärvet skapar eller förstärker en dominerande ställning på marknaden. Kravet på dominerande ställning överfördes från ÄKL i syfte att begränsa förvärvskontrollens räckvidd. Begreppet dominerande ställning har samma innebörd som vid tillämpning av bestämmelsen om missbruk av dominerande ställning och knyter an till den tolkning av begreppet som kommit till uttryck i EG-rätten.

En dominerande ställning kan beskrivas som en stark ekonomisk ställning hos ett företag som gör det möjligt för företaget att hindra att effektiv konkurrens upprätthålls på marknaden genom att medge företaget att i avsevärd utsträckning agera oberoende av sina konkurrenter och kunder och i sista hand konsumenterna. Vid bedömningen av om en dominerande ställning föreligger utgör företagets marknadsandel en viktig omständighet. En hög marknadsandel får mindre betydelse om företaget möter konkurrens från ett eller flera andra företag med stor marknadsandel.

I EG-rättslig praxis har en marknadsandel som understiger trettio procent inte ansetts tyda på en dominerande ställning annat än vid förekomsten av exceptionella omständigheter. Även marknadsandelar på mellan trettio och fyrtio procent anses ligga under den nivå som tyder på dominans. Marknadsandelar på över fyrtio procent anses däremot innebära tydliga tecken på dominans. En marknadsandel på femtio procent anses innebära presumtion för att en marknadsdominerande ställning föreligger. En marknadsandel överstigande sextiofem procent utgör presumtion för att en mycket stor marknadsdominans föreligger. Presumtionen torde vara svår att motbevisa, särskilt om de konkurrerande företagen är relativt små eller av mindre betydelse.

Bestämmelserna om företagsförvärv är tillämpliga även på en koncern eller en grupp av företag som utgör en ekonomisk enhet, och som genom ett företagsförvärv skapar eller förstärker en dominerande ställning. Om det förvärvande företaget ingår i en grupp företag som mist sin inbördes självständighet, skall gruppens marknadsställning beaktas. Företag kan hållas samman av att de ingår i en koncern eller att en fysisk person äger aktier i olika företag. En sammanhållande koppling kan även bestå i sådan finansiell makt över en grupp företag som i det väsentliga berövar dem deras självständighet eller kontrollen över råvaruleveranser eller i andra förhållanden med motsvarande verkningar.

Det är förvärvets påverkan på konkurrensen på den relevanta marknaden som bedöms. I den meningen gäller samma marknadsbegrepp som vid tillämpningen av 19 §. En skillnad i förhållande till 19 § när det gäller bestämmande av relevant marknad är att det här är fråga om den svenska marknaden i dess helhet eller en avsevärd del av den. Den relevanta marknaden måste således utgöra hela eller en relativt stor del av landet, t.ex. ett landskap eller ett län. Den geografiska utbredningen kan dock vara mindre om den relevanta marknaden omfattar en betydelsefull del av befolkningen, t.ex. storstadsregionerna.

För att ett ingripande mot ett företagsförvärv skall ske krävs förutom att förvärvet skapar eller förstärker en dominerande ställning även att denna ställning väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på den svenska marknaden eller en väsentlig del av den. Rekvisitetet ”väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens” uttrycker innebörden av det s.k. konkurrenstestet, dvs. bedömningen av förvärvets negativa påverkan på konkurrensen. Omständigheter av betydelse vid denna prövning är bl.a. marknadsstruktur, förekomsten av faktisk eller potentiell konkurrens från företag som är belägna i och utanför landet, berörda företags marknadsställning och deras ekonomiska och finansiella styrka, leverantörernas och konsumenternas valmöjligheter och deras tillgång till leveranser och marknader, rättsliga och andra hinder för inträde på marknaden, utvecklingen av tillgång och efterfrågan på de aktuella varorna och tjänsterna, avnämningens intressen i mellanliggande och slutliga distributionsled samt utvecklingen av tekniskt och ekonomiskt framåtskridande.

I motiven framhålls särskilt faran för att företagen på marknader med duopol, oligopolmarknader eller annan väsentlig koncentration skall kunna agera samordnat. Dessa marknader innehåller få aktörer och ett otillåtet samarbete på sådana marknader torde vara lättare att upprätthålla och dölja än på andra marknader. Även utan kontakter sinsemellan kan företag om de är få agera samordnat genom ett medvetet parallellt förfarande. Särskilt på oligopolmarknader med homogena produkter kan oligopolisterna samordna sina beteenden, t.ex. i form av parallell prissättning på en nivå som överstiger konkurrensnivån. Dessa faktorer bör enligt motiven beaktas särskilt vid prövningen av förvärv som sker på marknader med få aktörer. Ett moment i denna prövning blir därvid att bedöma den marknadsstyrka som företagen utövar tillsammans.

När det gäller ett förstärkande av en redan dominerande ställning kan även ett förvärv av en mindre aktör på marknaden påverka konkurrensen på ett mycket negativt sätt. I ett sådant läge bör enligt motiven särskilt beaktas det mindre företagets utvecklingsmöjligheter på sikt och bidrag till en bättre balanssituation på marknaden.

Skadligt från allmän synpunkt

Utöver att det skall vara fråga om ett väsentligt hämmande av konkurrensen krävs att detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt. Även om ett väsentligt hämmande av konkurrensen normalt torde sammanfalla med skadligt från allmän synpunkt så är det, enligt vad som uttalas i motiven, inte möjligt att ha ett system där varje företagsförvärv som medför att konkurrensen hämmas väsentligt skall förbjudas. Ett förvärv kan nämligen under vissa förhållanden hämta sitt försvar i omständigheter som medför positiva effekter från samhällsekonomisk synpunkt.

En sådan situation kan enligt motiven uppstå vid ett företagsförvärv som påtagligt hämmar konkurrensen på ett sätt som kan försvaga konkurrenstrycket i kanske betydande grad. Å andra sidan uppnås genom just förvärvet ett ekonomiskt värde på grund av en rationellare produktion. Ett förvärv kan också utgöra ett led i en strukturrationalisering som är nödvändig för att ett företag skall kunna stärka sin konkurrenskraft på den internationella marknaden. Det blir här fråga om avvägning mellan två faktorer. Mot företagets behov av en stark hemmabas och stordriftsfördelar m.m., vilket visserligen hämmar konkurrensen på den svenska marknaden men som i ett längre och vidare perspektiv kan ha positiva effekter för konkurrensen och samhällsekonomin utveckling i landet, kan stå kravet på en väl fungerande hemmamarknad som gynnar nya svenska företag att växa upp. I den samlade bedömningen skall också beaktas om förvärvaren har möjlighet att vinna skalfördelar i fråga om produktion, forskning och utveckling och marknadsföring genom samarbetspartner utomlands eller förvärv av företag utanför landet. Vid prövningen bör man enligt motiven inte bara utgå från den aktuella marknadssituationen utan också väga in sådana förväntade framtida förändringar av marknadsbilden som exempelvis en avreglering av en bransch kan medföra. Men även andra allmänna intressen kan ha en sådan styrka att man måste väga dem mot det samhällsekonomiska intresset av en effektiv konkurrens när man prövar ett företagsförvärv. Det gäller framför allt intresset av att skydda liv, hälsa och säkerhet. Enligt motiven torde exempelvis nationella säkerhets- och försörjningsintressen kunna vara av den digniteten att rent konkurrensrättsliga aspekter i det enskilda fallet får vika. Prövningen av ett företagsförvärv bör således inte bara avse förvärvets omedelbara effekter på konkurrensen utan utgå från en helhetsbedömning där konkurrensfaktorer får vägas mot andra allmänna intressen av särskilt viktig art. Vid denna vägning har de långsiktiga verkningarna en mycket stor betydelse.

Kontrollområdet och anmälningsreglerna

Förvärv där de berörda företagen tillsammans har en årsomsättning som överstiger fyra miljarder kronor skall, med vissa undantag, anmälas till Konkurrensverket.

Verket får väcka talan om att ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § KL, eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där, skall förbjudas. Förbud meddelas av Stockholms tingsrätt.

Den närmare omfattningen av anmälningsskyldigheten vid företagsförvärv anges i 37 § KL. I paragrafens första stycke anges att ett företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket av någon som är part i förvärvsavtalet, om de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor. I andra stycket anges att om förvärvaren ingår i en grupp som består av flera företag som har gemensamma ägarintressen eller som hålls samman på

något annat sätt, skall gruppens sammanlagda årsomsättning anses som förvärvarens årsomsättning.

I fråga om nivån på kontrollen av företagsförvärv uttalades i lagmotiven till 1993 års konkurrenslag att kontrollen bör ses som en undantagsåtgärd. Endast vissa större företagsförvärv bör enligt motiven kunna bli föremål för samhällets prövning. Som en rimlig avvägning, framhölls det, bör kontrollen endast omfatta sådana förvärv där de berörda företagen tillsammans har en årsomsättning som överstiger fyra miljarder kronor. Vidare framhölls att ett ingripande endast bör ske när förvärvet kan antas leda till mer påtagligt skadliga effekter i ett långsiktigt perspektiv. Avgörande är härvid om förvärvet kan antas leda till ett väsentligt minskat konkurrenstryck eller om konkurrensen sätts ur spel.

Genom en lagändring, som trädde i kraft den 1 juli 1997, undantas från den tidigare generella anmälningsskyldigheten sådana företagsförvärv där det förvärvade företags omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kronor. Trots att omsättningen understiger detta belopp, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i att förvärvsavtal att anmäla förvärvet, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part i ett förvärvsavtal har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla ett sådant förvärv till Konkurrensverket.

Ett företagsförvärv skall anmälas av någon som är part i förvärvsavtalet. I lagmotiven till 1993 års konkurrenslag anges att närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas i en anmälan meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Konkurrensverket. Härvid framhålls att det i fråga om vissa typer av företagsförvärv – dvs. sådana förvärv som normalt inte kan anses ha så stor betydelse för konkurrensen – inte föreligger hinder mot att en mindre långtgående skyldighet att lämna uppgifter bör kunna förekomma. Vidare uttalas att en anmälan inte kan anses vara gjord innan alla uppgifter som krävs har kommit in till Konkurrensverket.

I 2 § konkurrensförordningen (1993:173) anges att en anmälan enligt 37 § konkurrenslagen skall göras skriftligen.

Med stöd av bemyndigandet i 3 § samma förordning har Konkurrensverket utfärdat bindande föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas för att en fullständig anmälan skall anses föreligga.

Konkurrensverket kan i enskilda fall besluta om undantag från föreskrifterna.

En anmälan anses gjord först när alla uppgifter som krävs enligt anvisningarna till blankett K 2 har kommit in till verket.

Prövningsförfarandet m.m.

Konkurrensverket får besluta att genomföra en särskild undersökning av ett företagsförvärv som har anmälts. Ett sådant beslut meddelas inom trettio dagar från det anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får den som är part i förvärvsavtalet inte vidta några åtgärder för att fullfölja förvärvet.

Talan om förbud eller åläggande får bara väckas efter beslut om särskild undersökning. En sådan talan skall väckas inom tre månader från

beslutet. Stockholms tingsrätt får – på begäran av Konkurrensverket – förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller det finns synnerliga skäl.

I motiven till 1993 års konkurrenslag anges att ett nära samband med tidsfristerna har möjligheten att i interimistiskt beslut förhindra fullföljandet av ett förvärv.

KL innehåller även bestämmelser om interimistiskt förbud. Regeln innebär att om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, Stockholms tingsrätt får – på yrkande av Konkurrensverket – för tiden till dess en fråga om förbud eller åläggande slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. Ett sådant beslut får inte meddelas utan att parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl får dock ett sådant beslut meddelas.

4.3 Översikt beträffande förvärsutvecklingen och tillämpningen av förvärsreglerna

Samgåenden mellan företag och förvärv av företag har varit ett utmärkande drag i det svenska näringslivets utveckling alltsedan aktiebolaget blev den dominerande formen för företagarverksamhet i större skala. Successiva sammanslagningar av mindre företag och tillverkningsenheter lade redan vid sekelskiftet grunden till flera av våra i dag största industriföretag och denna utveckling har under senare decennier med varierande intensitet fortsatt och periodvis präglat det svenska näringslivet. Den svenska utvecklingen är i detta avseende inte anmärkningsvärd utan företagssamgåenden och företagsförvärv utgör ett karakteristiskt drag i näringslivets utveckling i de flesta industriländer. Förvärsaktiviteten brukar ofta beskrivas i termer av förvärvsvågor som under olika tidsperioder dragit fram över och förändrat näringslivsstrukturen i olika länder.

En första våg av förvärv och samgåenden brukar dateras till sekelskiftet, en andra våg till 1920-talet, en tredje till 1960-talet och en fjärde våg till 1970-talets senare hälft och 1980-talet. Detta tidsmässiga mönster är särskilt uttalat i Förenta staterna, men kan i likartad form också iakttagas i Storbritannien och vissa andra i europeiska länder, däribland Sverige.

Den ekonomiska forskningen har inte lämnat några entydiga och allmänt accepterade förklaringar till dessa fluktuationer i förvärsaktiviteten eller varför förvärsaktiviteten under vissa tidsperioder varit mer intensiv än under andra perioder.

På makronivå anförs i stället teorier om vilka faktorer som – gemensamt för hela eller stora delar av näringslivet – skapar de på mikronivå nödvändiga betingelserna för företagsförvärv. Flera studier på makronivå har påvisat ett positivt samband mellan den allmänna ekonomiska aktiviteten i samhället och antalet företagsförvärv. Ett positivt

samband har också fastställts mellan den allmänna kursutvecklingen på aktiemarknaden och förvärvsaktiviteten i näringslivet. Dessa studier till trots anses frågan om förvärvsvågornas orsaker alltjämt vara ett olöst problem inom den ekonomiska forskningen.

Företagsförvärv under perioden 1970 – 1988

Den ökade förvärvsaktivitet som kunnat konstateras för 1960-talets sista år fortsatte under 1970-talets första hälft. Under perioden 1970 – 1988 genomfördes drygt 12 000 företagsförvärv i det svenska näringslivet. Det årliga antalet företagsförvärv i hela näringslivet ökade successivt från drygt 300 år 1970 till drygt 800 år 1975, för att under decenniets senare del ligga på en något lägre nivå, omkring 600 förvärv per år.

Under 1980-talets första år ökade förvärvsaktiviteten åter och år 1983 registrerades drygt 1 000 förvärv. Därefter gick det årliga antalet förvärv tillbaka. År 1988 genomfördes i svenskt näringsliv 694 företagsförvärv. Flertalet förvärv avsåg sysselsättningsmässigt små företag och det är i allt väsentligt den typen av förvärv som förklarar de antalsmässiga fluktuationerna i förvärvsaktiviteten mellan olika år. Det föreligger inte något entydigt samband mellan antalet förvärv och antalet anställda som under olika år berörs av förvärven. En uppgång i antalet förvärv har vid flera tillfällen sammanfallit med en nedgång i antalet anställda som berörs av förvärven och vice versa. Under den senare delen av 1980-talet har antalet anställda i förvärvade företag flerdubblats trots att en påtaglig tillbakagång i antalet förvärv ägt rum. Förvärven har således kommit att omfatta, genomsnittligt sett, allt större företag. Det sammanlagda antalet anställda i de företag som var föremål för förvärv under perioden 1970-1988 uppgick till 1 296 000.

Det kan även observeras att de allra flesta förvärv avser företag med ett mycket begränsat antal anställda, medan den sysselsättningsmässiga effekten av förvärven i allt väsentligt är hänförligt till ett förhållandevis litet antal förvärv av storföretag.

Fördelas storföretagsförvärven över tiden framkommer en svag antalsmässig dominans för perioden efter år 1980 och under 1980-talets senare år kom företagsförvärven i påtagligt ökad utsträckning att omfatta storföretag. Under år 1988 genomfördes 48 förvärv av storföretag, vilka tillsammans hade drygt 200 000 anställda. Antalet anställda i de förvärvade storföretagen var också genomsnittligt sett väsentligt högre under 1980-talet än under periodens tidigare del. Under perioden 1980 - 1988 uppgick det årliga genomsnittet till 59 000 anställda, medan motsvarande antal under perioden 1970 - 1979 var knappt hälften så stort, omkring 25 000 anställda.

Företagsförvärv under 1990-talet

Någon officiell statistik avseende företagssamgåenden och företagsförvärv under 1990-talet föreligger inte. Statistik, baserad på uppgifter om kända företagsförvärv, finns att tillgå från näringslivet. Denna statistik är emellertid inte heltäckande.

Företagssamgåenden och företagsförvärv kan klassificeras med utgångspunkt i marknads- och produktmässiga samband mellan de berörda företagen, varvid följande kategorier kan urskiljas:

- horisontella förvärv – företagen är verksamma på samma geografiska marknader med samma produkter.
- komplementära förvärv – företagen är verksamma på samma geografiska marknader med likartade produkter.
- marknadsutvidgande förvärv – företagen är verksamma på olika geografiska marknader, men med samma produkter.
- vertikala förvärv – företagen har ett produktmässigt samband, men är verksamma inom olika led i produktions- och distributionskedjan.
- konglomeratförvärv – företagen saknar såväl produktmässigt som marknadsmässigt samband.

Statens pris- och konkurrensverk (SPK) genomförde på uppdrag av ägarutredningen en klassificering av angivet slag för de 364 storföretagsförvärv som ägde rum i svenskt näringsliv under perioden 1970 – 1988.

Klassificeringen gav vid handen att 141, eller drygt en tredjedel, av de 364 storföretagsförvärven avsåg företag verksamma på samma geografiska marknader med samma produkter, s.k. horisontella förvärv. Till kategorin komplementära förvärv, vilka ofta kan vara svåra att skilja från de horisontella förvärven, hänfördes 80 av de 364 storföretagsförvärven.

Ärenden enligt konkurrenslagen

Utredningen har redovisat att 963 företagsförvärv anmäldes till Konkurrensverket under perioden den 1 juli 1993 - den 30 juli 1997. Dessa fördelades enligt följande.

1993	64 (endast andra halvåret)
1994	207
1995	260
1996	308
1997	124 (endast första halvåret)

Flest anmälda förvärv återfinns inom branscherna Övriga tjänster, Handel samt Industri -verkstad.

I 33 fall av dessa beslutade verket om särskild undersökning. I 10 fall gjordes s.k. frivilligt åtagande.

Beträffande senare statistik inkom det enligt verkets årsredovisningar (totalt) 224 anmälningar under 1997 och 156 under 1998. Enligt utredningen anmäldes 76 förvärv under andra halvåret 1997 (efter lagändringen 1 juli 1997). Under 1998 gjorde verket tre särskilda undersökningar. En av dessa ledde till åtaganden och i ett fall

genomfördes inte förvärvet. Därutöver lämnades åtaganden i två förvärvsärenden redan under den inledande 30-dagarsfristen.

Verket har väckt talan i tre fall med yrkande om att förvärvet skall förbjudas enligt 34 § KL. Talan har två fall ogillats av Stockholms tingsrätt (Konkurrensverket mot Skandinaviska Filmlaboratorier Holding AB m.fl. samt Konkurrensverket mot Optiroc Group AB). Den senare domen överklagades av verket till Marknadsdomstolen. Domstolen lämnade verkets överklagande utan bifall. Beträffande det tredje fallet gjorde företaget ett åtagande sedan verket väckt talan i Stockholms tingsrätt (Konkurrensverket mot Selecta AB). Efter att verket justerat sin talan biföll tingsrätten verkets talan och ålade företaget vid vite att fullgöra sitt åtagande.

5 Regeringens förslag till regler om prövning av företagskoncentration

5.1 Behovet av kontrollregler på området

Regeringens bedömning: Konkurrensrättsliga regler om kontroll av företagsförvärv bör finnas även i fortsättningen och prövningen bör utvidgas till att omfatta företagskoncentrationer.

Utredningens bedömning: Utredningen har undersökt det empiriska underlaget för en utvärdering av konkurrensrättsliga regler om kontroll av företagskoncentration och konstaterar att det är magert. De regelsystem som nu gäller i skilda länder synes i huvudsak vara grundade på allmänna ekonomiska teorier och överväganden om risker med koncentrationen i näringslivet. Förvånansvärt få undersökningar i ekonomisk-vetenskapliga former av själva regelsystemen, deras tillämpning och effekter finns att tillgå. Utredningen har inte funnit några definitiva svar på frågorna om samhällsekonomiska verkningar av olika kontrollsysteem i tillgängligt vetenskapligt material.

Utredningen har försökt belysa den ekonomisk-vetenskapliga, teoretiska och erfarenhetsmässiga grunden för regler om förvärvskontroll. Detta har skett främst genom expertstudier. Studierna, som bl.a. avser effekter av de svenska regler om förvärvskontroll som har funnits sedan 1982, bestyrker att företagskoncentrationer i vissa fall har effekter som bör motverkas från allmän synpunkt. Som helhet ger studierna emellertid också en klar bild av att det är mycket svårt att ange allmängiltiga grunder och preciserade regler för en förvärvsprövning. Många olika förhållanden i de enskilda fallen måste beaktas vid en bedömning av om det kan finnas anledning för konkurrensmyndigheterna att ingripa och hur detta i så fall bör ske, anför utredningen ytterligare.

Frågorna om företagskoncentration och om grunden till lagregler för kontroll av denna koncentration har mera utförligt behandlats i tidigare lagstiftningssammanhang. Det material som genom expertstudierna och i övrigt har kommit fram under utredningen ger, enligt utredningen, ytterligare stöd för uppfattningen att lagregler om kontroll av företagskoncentrationer behövs. Även om det ekonomisk-vetenskapliga underlaget för lagstiftningen inte är helt klagörande, måste antas att kontrollregler har betydande positiva effekter genom att koncentrationsåtgärder som är klart olämpliga från konkurrenssynpunkt kan förhindras. Reglerna kan i detta avseende även ha en betydelsefull preventiv effekt.

Den ekonomiska bakgrunden till lagstiftningen har knappast förändrats väsentligt under senare år. Den viktigaste förändringen är sannolikt den

alltmer ökande internationaliseringen, bl.a. genom att Sverige blivit medlem i Europeiska unionen, men även genom den mera allmänna s.k. globaliseringen. Dessa förändringar talar snarast för att nationella regler bör få minskad betydelse och att kontroll i högre grad bör utövas enligt internationella regelsystem. Det är dock tveksamt i vad mån sådana system kan på ett effektivt sätt ersätta nationella regler i fråga om mera lokalt begränsade marknader. I varje fall har inte marknadsintegrationen, eller uppbyggnaden av EG:s eller andra internationella regler, ännu nått ett stadium då detta är aktuellt. Till stöd för lagregler om kontroll av företagskoncentrationer kan också åberopas den internationella utvecklingen i fråga om lagstiftning på området. Allt flera länder inför kontrollregler av detta slag, och de för EG gemensamma reglerna utvecklas fortlöpande och tillämpas också på ett verkningsfullt sätt. Denna tillämpning bygger i viss mån på att det finns liknande nationella regelsystem i medlemsländer.

De skäl som, enligt utredningen, kan anföras *mot* lagregler om kontroll av företagskoncentrationer torde i huvudsak vara den generella oklarhet som finns beträffande lagstiftningens verkningar, särskilt osäkerheten om vilka effekter på näringslivets struktur som i det enskilda fallet kommer att följa av att en koncentrationsåtgärd förbjuds respektive tillåts. Till detta kommer svårigheterna att i de enskilda fallen göra de framtidsinriktade ekonomiska bedömningar som måste ankomma på de tillämpande organen.

Också de kostnader som ett kontrollsystem innebär för det allmänna och för näringslivet kan anföras som skäl mot en lagstiftning.

Utredningens slutliga bedömning är att nu angivna skäl mot lagregler om koncentrationskontroll dock knappast väger så tungt att de bör leda till en annan principiell syn på lagstiftningsfrågan än den som ligger till grund för KL. Slutsatsen blir alltså att regler om kontroll av företagskoncentrationer alltjämt skall ingå i KL. Med hänsyn till den osäkerhet som råder om de ekonomiska bedömningarna och effekterna av olika ingripanden bör dock prövningen gälla endast större koncentrationer. Vidare bör ingripanden ske bara i fall som har stor ekonomisk vikt från samhällssynpunkt och där bedömningen är relativt säker. Dessa principer torde inte avvika väsentligt från dem som ligger till grund för KL:s nuvarande regler om kontroll av företagsförvärv.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen, Posten AB och Konsumentverket* delar bedömningen att en konkurrensrättslig kontroll av företagsförvärv alltjämt behövs. *Konkurrensverket, Finansinspektionen, Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt* och *Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* har inget att erinra mot utredningens grundläggande analys som rör behovet av förvärvsregler av den typ som KL innehåller, främst kontroll av större företagskoncentrationer.

Telia AB påpekar att det förhållandet att reglerna har negativa effekter som kan beläggas samtidigt som dess positiva effekter är svårare att belägga bör, om förvärvskontrollregler anses nödvändiga, beaktas i utformandet av dessa regler. *Lantbrukarnas Riksförbund* ifrågasätter behovet av nationella förvärvsregler.

Regeringens bedömning: Regeringen anser att ett regelverk om kontroll av företagsförvärv är viktigt och bidrar till en effektiv konkurrens till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna. Regelverket har stor betydelse inte minst preventivt för att motverka att sådana företagskoncentrationer uppkommer som hämmar konkurrensen på ett sätt som är skadligt i ett långsiktigt samhällsperspektiv. Av dessa skäl och på de grunder som i övrigt åberopades vid införandet av den nuvarande ordningen bör regler för kontroll av uppkomsten eller förstärkandet av sådana företagskoncentrationer även i fortsättningen finnas i KL. Såsom utredningen funnit och som motiveras i avsnittet 5.2 bör prövningen utvidgas till att omfatta också andra former av företagskoncentrationer än rena företagsförvärv.

Som berörts är dock problem förknippade med ett kontrollsystem av detta slag, enligt vad som ligger i sakens natur. Därför anser regeringen det mycket angeläget att över hela fältet pröva vilka förbättringar som är möjliga för ökad effektivisering, rättssäkerhet och genomströmning i kontrollsystemet. Särskilt handlägningsförfarandet träder därvid i förgrunden. Regeringen redovisar på den punkten särskilda förslag i det följande (avsnitt 5.9).

5.2 En övergång till begreppet företagskoncentration

Regeringens förslag: Konkurrenslagens regler om kontroll av företagsförvärv ändras efter förebild från EG-rätten till att avse kontroll av företagskoncentration.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: I princip alla remissinstanser som yttrat sig tillstyrker utredningens förslag.

Bakgrund

EG-rättens regler om kontroll av företagskoncentrationer

Genom rådets förordning 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer har införts ett särskilt system för kontroll av företagskoncentrationer inom EU. I förordningen anges inledningsvis att avskaffandet av gränserna inom gemenskapen medför betydande strukturförändringar – särskilt i form av företagskoncentrationer – inom gemenskapens näringsliv. Behovet att upprätthålla och utveckla en effektiv konkurrens och säkerställa att omstruktureringsprocessen på längre sikt inte skadar konkurrensen inom gemenskapen gör det nödvändigt att fastställa om en företagskoncentration med gemenskapsdimension är förenlig med den gemensamma marknaden.

Fördelningen av ärenden mellan gemenskapen och medlemsstaterna inom området för koncentrationskontrollen bygger på samma principer som ligger till grund för begreppet subsidiaritet. Enligt denna princip bör åtgärder vidtas på den jurisdiktionsnivå som är mest lämpad med hänsyn

till de mål som skall uppnås och de medel som står gemenskapen och medlemsstaterna till buds. Regelsystemet syftar till att möjliggöra en effektiv kontroll av företagskoncentrationer som har gemenskapsdimension med avseende på deras verkningar på konkurrensstrukturen inom gemenskapen. Bestämmelserna riktar sig mot företagskoncentrationer som innebär strukturförändringar vars verkningar på marknaden sträcker sig utöver en enskild medlemsstats gränser och som påtagligt kan hämma en effektiv konkurrens inom den gemensamma marknaden eller en väsentlig del av den. Prövningen syftar härvid till att fastställa om en företagskoncentration med gemenskapsdimension skall anses vara förenlig med den gemensamma marknaden. Prövningen knyter an till begreppet koncentration, dvs. sådana transaktioner som medför varaktiga strukturförändringar på marknaden. Själva transaktionstypen är därför av underordnad betydelse. Det är koncentrationsökningen och dess påverkan på konkurrensstrukturen på marknaden som är föremål för bedömningen. En koncentration med gemenskapsdimension som skapar eller förstärker en dominerande ställning och som medför att den effektiva konkurrensen inom den gemensamma marknaden eller en väsentlig del av den påtagligt hämmas anses oförenlig med den gemensamma marknaden.

Tillämpningsområdet avgränsas utifrån de berörda företagens geografiska verksamhetsområden och omsättning. Koncentrationer som inte överstiger i förordningen angivna tröskelvärden är underkastade nationell kontroll, under förutsättning att sådan finns i den berörda medlemsstaten.

Medlemsstaterna får inte tillämpa sin nationella konkurrenslagstiftning på koncentrationer med gemenskapsdimension. Två undantag medges från denna huvudregel. En medlemsstat får vidta de åtgärder som är nödvändiga för att kunna förbereda en begäran om att en koncentration med gemenskapsdimension, helt eller delvis, skall hänskjutas till medlemsstaten i fråga enligt artikel 9. En medlemsstat får även vidta åtgärder som enligt dess nationella lagstiftning är nödvändiga för att säkerställa vissa andra skyddsintressen (allmän säkerhet, mediernas mångfald, m.m.). Europeiska kommissionen (kommissionen) har det övergripande ansvaret för kontroll och prövning av koncentrationer. Kontrollen bygger på principen om obligatorisk anmälan av en koncentration med gemenskapsdimension innan den äger rum. En koncentration som faller inom förordningens tillämpningsområde skall anmälas till kommissionen för prövning inom i förordningen närmare angivna tidsfrister. Beskrivningen som följer bygger på koncentrationsförordningen och de nya tillkännagivanden som kommissionen publicerat i anslutning till att ändringar genomfördes i koncentrationsförordningen (se EGT C 66, 2.3.1998).

Med begreppet koncentration avses i koncentrationsförordningens mening endast sådana transaktioner som medför en varaktig förändring av de berörda företagens struktur.

I artikel 3.1 i koncentrationsförordningen ges en definition av när en koncentration skall anses föreligga.

Artikel 3:1

En koncentration skall anses föreligga om

- a) två eller flera tidigare självständiga företag slås samman, eller
- b) en eller flera personer, som redan kontrollerar minst ett företag, eller

-ett eller flera företag

antingen genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett helt eller flera företag eller delar därav.

Av denna bestämmelse följer att en koncentration skall anses föreligga om två eller flera tidigare självständiga företag slås samman till ett företag eller om en transaktion medför en förändring av kontrollen över ett eller flera företag eller delar därav. Sådana transaktioner som äger rum mellan personer eller företag inom en grupp av företag och som inte medför någon förändring av kontrollen över det berörda företaget är normalt endast att betrakta som en form av intern omstrukturering inom företagsgruppen och därför inte någon koncentration i förordningens mening. Med begreppet ”person” avses i detta sammanhang inte bara fysiska personer utan även juridiska personer och offentligrättsliga subjekt.

Även transaktioner som innebär att ett offentligt företag slås samman med ett annat företag som kontrolleras av samma stat eller förvärvar ett sådant företag kan falla under förordningens tillämpningsområde. Av betydelse för bedömningen är om företagen tillhör samma holdingbolag och om de omfattas av en samordnad strategi eller inte, dvs. om företagen kan anses ingå i samma ekonomiska enhet. Om företagen tidigare ingick i eller utgjorde självständiga ekonomiska enheter med självständig beslutanderätt anses transaktionen utgöra en koncentration och inte en intern omstrukturering. Företagen torde emellertid sakna en sådan självständig beslutanderätt om de tillhör samma holdingföretag. I bestämmelsen definieras begreppet kontroll som ”möjlighet att utöva ett bestämmande inflytande”, vilket innebär att ett faktiskt utnyttjande av detta inflytande inte behöver föreligga för att en koncentration skall anses uppstå. Vidare kan förvärv av kontroll föreligga även om detta inte är parternas uttalade avsikt. Kommissionen har i ett tillkännagivande behandlat den närmare innebörden av begreppet koncentration. I tillkännagivandet redogörs för kommissionens tolkning av begreppet koncentration enligt artikel 3 och de principer som tillämpas av kommissionen i dess beslutspraxis. Tillkännagivandet behandlar därvid i huvudsak artiklarna 3.1, 3.3, 3.4 och 3.5.

Enligt artikel 3.2 i koncentrationsförordningen utgör bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en autonom ekonomisk enhets samtliga funktioner en koncentration. Gemensamma företag behandlas särskilt i avsnitt 5.3.

Sammanslagning av tidigare självständiga företag

Enligt artikel 3.1 a skall en koncentration anses föreligga om två eller flera tidigare självständiga företag slås samman och bildar ett nytt företag och därvid upphör att vara skilda juridiska personer. En koncentration kan också föreligga om ett företag förvärvas av ett annat och därigenom upphör som juridisk person. En koncentration i förordningens mening kan även föreligga om en sammanslagning av tidigare självständiga företags verksamheter får till följd att en ekonomisk enhet bildas. Så kan vara fallet när två eller flera företag som, utan att förlora sin ställning som juridiska personer, avtalar att etablera en gemensam ekonomisk ledning och förfarandet leder till att de berörda företagen de facto slås samman och att en verklig och gemensam ekonomisk enhet bildas. En förutsättning för att kunna fastställa att en gemensam ekonomisk enhet har bildats är att det förekommer en gemensam och permanent ekonomisk ledning. Andra faktorer av betydelse för bedömningen kan vara förekomsten av resultatutjämning och solidariskt ansvar mellan företagen. En sådan faktisk sammanslagning kan även förstärkas genom korsägande mellan företag som ingår i den ekonomiska enheten.

Förvärv av kontroll

I artikel 3.1 b anges att en koncentration skall anses föreligga om ett eller flera företag, eller en eller flera personer som redan kontrollerar minst ett företag, antingen genom köp av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt, får kontroll över ett annat företag eller delar av ett företag. Förvärv av kontroll kan därvid avse ett eller flera företag som är juridiska personer, dessa juridiska personers tillgångar eller vissa delar av dessa tillgångar. Tillgångarna i fråga, som kan utgöras av varumärken eller licenser, måste kunna kopplas till en verksamhet som kan tillskrivas en bestämd omsättning.

Begreppet kontroll enligt koncentrationsförordningen kan skilja sig från det begrepp som tillämpas på andra lagstiftningsområden, bl.a. i fråga om tillsynsregler, beskattning, flygtransporter, media, m.m. I den nationella lagstiftningen i en medlemsstat kan föreskrivas särskilda regler rörande strukturen på ett företags beslutsorgan och särskilt arbetstagarnas rätt att företrädas. Även om dessa regler ibland ger andra personer än aktieägarna en viss kontroll, omfattar begreppet kontroll enligt koncentrationsförordningen enbart de sätt att utöva inflytande som normalt tillkommer företagets ägare. De befogenheter som en stat utövar i egenskap av offentlig myndighet och inte som aktieägare utgör inte kontroll enligt förordningen om de är begränsade till att enbart avse skyddet av allmänintresset, eftersom de varken har som syfte eller följd att

Innebörden av begreppet kontroll

Som nämnts förvärvas kontroll normalt av företag eller personer som är innehavare av rättigheter eller berättigade till rättigheter som ger kontroll. I artikel 3.3 anges närmare hur kontroll över ett företag uppnås.

Artikel 3.3

Enligt denna förordning uppnås kontroll genom rättigheter eller avtal eller på andra sätt som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska och rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett bestämmande inflytande på ett företag, särskilt genom

- a) äganderätt eller rätt att använda ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,
- b) rättigheter eller avtal som ger ett bestämmande inflytande på sammansättningen av företagets organ och dess röstning eller beslut.

Huruvida en transaktion skall anses innebära att kontroll över ett företag uppnås prövas mot bakgrund av alla rättsliga och faktiska omständigheter i det enskilda fallet. Förvärv av äganderätt och förekomsten av aktieägaravtal torde därvid i många fall utgöra omständigheter av särskild betydelse för prövningen. Vidare kan förekomsten av rent ekonomiska förbindelser mellan parterna vara av betydelse i sammanhanget. Ekonomiska beroenden mellan företag kan i vissa fall leda till att faktisk kontroll över ett företag uppnås, t.ex. om omfattande och långfristiga leveransavtal eller krediter, som beviljats av leverantörerna eller kunderna, tillsammans med andra strukturella band medför ett bestämmande inflytande över det andra företaget föreligger.

I artikel 3.4 anges den krets av personer eller företag som i förordningens mening anses kunna förvärva kontroll över ett företag.

Artikel 3.4

Kontroll förvärvas av personer eller företag som

- a) är innehavare av rättigheterna eller berättigade till rättigheter enligt de berörda avtalen, eller
- b) utan att vara innehavare av rättigheterna eller berättigade till rättigheter enligt sådana avtal har befogenhet att utöva de rättigheter som grundar sig på dessa.

I artikel 3.4 b anges att det kan inträffa att den rättsliga innehavaren av en kontrollpost inte är den person eller det företag som innehar den faktiska befogenheten att utöva de rättigheter som denna kontrollpost ger. Så kan vara fallet exempelvis om ett företag använt ett annat företag eller en annan person för att förvärva en kontrollpost och, utan att i rättslig mening vara innehavare av de rättigheter som denna kontrollpost kan ge, utövar dessa rättigheter via det andra företaget eller tredje man. Kontroll kan i sådana fall anses förvärvad av det bakomliggande företaget, som utövar den faktiska kontrollen över ”målföretaget”. Bevis om

finansieringskällor och släktband utgör omständigheter som kan visa på att denna typ av indirekt kontroll föreligger.

Prop. 1998/99:144

Skälen för regeringens förslag

En övergång till begreppet företagskoncentration

Utredningen anför att regelsystemet inom EG har varit mönsterbildande på senare år och har starkt påverkat nya nationella lagar i Europa (t.ex. i Spanien, Italien, Belgien och Finland). Framst i USA, Storbritannien och Tyskland finns äldre regelsystem. De olika ländernas lagregler har nationella särdrag av olika slag.

För att behålla nuvarande regler talar, enligt utredningen, framför allt att begreppet företagsförvärv är förhållandevis klart avgränsat och har belysts i många ärenden hos Konkurrensverket under tillämpningen hittills av KL.

Enligt utredningen finns det dock även skäl som talar mot användning av begreppet. Bl.a. kan det anses för snävt genom att det inte omfattar koncentrationsåtgärder av annat slag än förvärv. Det är å andra sidan för vitt i den meningen att det även innefattar förvärv som är ointressanta från kontrollsynpunkt därför att de inte innebär varaktiga strukturförändringar. Begreppet koncentration har en mera komplicerad innebörd, vilket kan tala emot att det förs in i KL. Vidare måste det enligt utredningen uppmärksammas att marknadsmakt och skadliga effekter kan skapas genom andra koncentrationsåtgärder än äganderättsövergång samt att KL i övrigt är till väsentlig del konstruerad efter förebild av EG-rätten. Enligt utredningen kan det därför vara naturligt att en förändring av regelsystemet i fråga om företagsförvärv också innebär ett närmande till EG:s motsvarande regler. Begreppet koncentration är vedertaget i EG:s regelsystem och dess användning där skapar, såvitt känt, inga allvarliga tillämpningsproblem. EG-begreppen torde under alla förhållanden ha betydelse i ärenden enligt KL och vara väl kända av svenska konkurrensrättsexperter. En ökad harmonisering med EG:s terminologi underlättar sannolikt tillämpningen av koncentrationskontrollreglerna i såväl Sverige som EG, och den samverkan mellan nationella myndigheter och EG-organ som är förutsatt i EG-systemet.

Regeringen delar i allt väsentligt utredningens bedömningar i dessa avseenden och föreslår därför en övergång till EG:s koncentrationsbegrepp. Särskilt vill regeringen framhålla att den föreslagna övergången är viktig för företagen och att det är av stort värde att de svenska reglerna utformas i nära överensstämmelse med vad som gäller inom gemenskapsrätten.

När det sedan gäller själva tekniken för en sådan övergång till det gemenskapsrättsliga begreppet koncentration finns det anledning att erinra om vad regeringen uttalade i förarbetena till KL (prop 1992/93:56) i fråga om övergången till de materiella förbudsreglerna i 6 och 19 §§ KL. Där anfördes, som tidigare nämnts, att avsikten var att så långt som det är möjligt uppnå materiell rättslikhet med EG-fördragets konkurrensregler. Därför ansågs det att motivskrivningen borde hållas på ett relativt allmänt

plan för att inte hindra en dynamisk rättsutveckling på området på samma sätt som sker i EG-rätten och i andra länder med likartade rättssystem. Inom EG-rätten har EG-domstolens praxis stor betydelse för att bestämma konkurrensreglernas räckvidd. Vid införandet av KL uttalades att EG-rättslig praxis bör få stor betydelse. I fråga om de nu föreslagna reglerna om företagskoncentration bör gemenskapsrättens rättspraxis i fråga om koncentrationskontrollen på ett likartat sätt få motsvarande betydelse för tolkningen av det svenska regelverket. Rättspraxis bör vidare kunna utvecklas med EG-rätten som grund. Närmare vägledning om hur kommissionen tolkar rättsläget i fråga om gemenskapsrättens innebörd ges i kommissionens olika tillkännagivanden som publicerats i anslutning till ändringar som gjordes i koncentrationsförordningen.

Det kan nämnas att Lagrådet ansett ett sådant tillvägagångssätt vara riktigt. Se Lagrådets yttrande *bilaga 5*.

Utredningen har pekat på att reglerna dock måste omarbetas lagtekniskt och uttalat att det i och för sig är önskvärt att förvävsreglerna har en enklare och klarare lydelse än vad som är fallet med EG-reglerna. Men det är knappast möjligt att formulera reglerna i KL väsentligt annorlunda, om man skall uppnå målet att harmonisera systemen och reglernas sakinhåll. Formuleringen kan enligt utredningen ske i stort sett efter det mönster som skisserats i utredningens delbetänkande Konkurrenslagen 1993–1996 (SOU 1997:20). Utredningen anser dock att avsevärda förkortningar av själva lagtexten är möjliga och lämpliga, även om den enligt utredningen avses ha samma innehåll som EG:s regler.

Regeringen instämmer i huvudsak i utredningens slutsatser men anser att bl.a. prövning av s.k. accessoriska begränsningar bör regleras direkt i KL. Till detta och andra därmed sammanhängande frågor återkommer regeringen i det följande.

Förkortningar som utredningen har gjort omfattar vissa särregler i koncentrationsförordningen genom vilka EG-rätten undantar två speciella situationer från vad som annars skulle omfattas av begreppet koncentration. Den ena regleras i artikel 3 punkten 5 a i koncentrationsförordningen och avser läget när finansinstitut eller försäkringsbolag tillfälligt innehar värdepapper som de förvärvat i ett företag i avsikt att vidareförsälja dem. Undantaget gäller endast under vissa villkor. Den andra situationen regleras i artikel 3 punkt 5 b och c i koncentrationsförordningen. Enligt vad som där anges omfattar koncentrationsbegreppet inte kontroll som förvärfvas av en tjänsteman som avses i artikel 3 punkt 5 b, och inte heller speciella transaktioner som genomförs av vissa finansiella holdingbolag. Även här föreskrivs villkor e.d. för att undantaget skall gälla.

Utredningen har inte föreslagit motsvarande regler för svensk del. Enligt regeringens uppfattning skulle regler av detta slag avsevärt komplicera lagstiftningen och bör i sak kunna undvaras. Ofta torde det här inte vara fråga om någon koncentration enligt den innebörd begreppet ges, eftersom transaktionerna i fråga inte kan anses innebära någon varaktig förändring av de berörda företagens struktur. Det kan dock inte uteslutas att företagskoncentrationsbegreppet i KL i vissa fall kan komma att omfatta dessa rent formellt. I fall av detta slag måste det dock antas att

prövningen kan göras mycket snabbt, eftersom samma skäl som ligger till grund för EG-rättens undantag torde motivera att sådana företagskoncentrationer kan lämnas utan åtgärd. Regler av detta slag finns av dessa skäl inte med i regeringens förslag. Det bör understrykas att det är en fråga för rättstillämpningen att ta ställning till vad som i det enskilda fallet utgör en företagskoncentration.

5.3 Gemensamma företag m.m.

Regeringens förslag: Gemensamma företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner skall anses utgöra en företagskoncentration på samma sätt som inom gemenskapsrätten.

I den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga skall samordningen bedömas inom ramen för koncentrationsprövningen men enligt kriterierna i 6 och 8 §§.

Utredningens förslag: Utredningens förslag ligger i linje med regeringens förslag, dock utan att några uttryckliga förfaranderegler föreslås för prövningen av ett samordnat konkurrensbeteende mellan företag som vid bildandet av ett gemensamt företag förblir självständiga.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* konstaterar att utredningen inte föreslagit någon motsvarighet till artikel 8.3 (behandlingen av gemensamma företag) i koncentrationsförordningen. Av artikeln framgår att om kriterierna i artikel 81.3 (f.d. artikel 85.3) i EG-fördraget inte är uppfyllda, koncentrationen skall förklaras oförenlig med den gemensamma marknaden. Som verket förstår utredningens förslag innebär detta att verket hos Stockholms tingsrätt skall kunna framställa yrkande om förbud mot en koncentration även på den grunden att den aktuella samordningen mellan sådana företag som förblir självständiga strider mot 6 och 8 §§. Detta kan förväntas medföra ett ökat antal stämningsansökningar till Stockholms tingsrätt. Bestämmelsen medför, enligt verket, att skilda instansordningar kommer att gälla för prövningen enligt 6 och 8 §§ vid koncentration och den prövning enligt 6 och 8 §§ som görs av Konkurrensverket i andra ärenden.

Bakgrund: Gemensamma företag (joint ventures) omfattar ett brett spektrum av transaktioner, allt från koncentrationsliknande transaktioner till samarbete för särskilda funktioner såsom forskning och utveckling, tillverkning eller distribution. Begreppet koncentration definieras i förordningens mening på ett sådant sätt att det endast omfattar transaktioner som medför en varaktig förändring i de berörda företagens struktur. Bildandet av ett gemensamt företag kan under vissa förutsättningar medföra en sådan varaktig förändring av de berörda företagens struktur att en koncentration i förordningens mening skall anses föreligga (koncentrativt gemensamt företag).

I detta sammanhang kan koncentrationer ställas i kontrast till avtal som har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag

som förblir självständiga (kooperativt gemensamt företag). De senare avtalen innefattar i princip ingen varaktig förändring i företagets struktur. Om sådana avtal har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen inom den gemensamma marknaden och påverkar handeln mellan medlemsstaterna är de underkastade förbudet i artikel 81.1 (f.d. artikel 85.1) i EG-fördraget. Avtalen kan därvid undantas från förbudet endast om de uppfyller de kriterier som anges i artikel 81.1 (f.d. artikel 85.3) i fördraget.

I artikel 3.2 i koncentrationsförordningen anges de kriterier som det gemensamma företaget skall uppfylla för att en koncentration i förordningens mening skall anses föreligga. Artikel 3.2 lyder:

Bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en autonom ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en koncentration enligt punkt 1 b.

Ett gemensamt företag som uppfyller angivna förutsättningar anses utgöra ett självständigt fungerande gemensamt företag (s.k. "full function joint venture"). Kommissionen har i ett tillkännagivande behandlat den närmare innebörden av begreppet ett självständigt fungerande gemensamt företag (EGT C 66, 2.3.1998, s. 1.) I tillkännagivandet anges följande.

En förutsättning för att ett företag skall anses utgöra ett gemensamt företag är att företaget kontrolleras av två eller flera företag. (artikel 3.1 b). Principerna för att fastställa om gemensam kontroll föreligger har behandlats i det föregående (avsnittet 5.2).

I artikel 3.2 föreskrivs att ett gemensamt företag på varaktig basis måste fylla en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner för att falla inom förordningens tillämpningsområde. Detta förutsätter väsentligen att det gemensamma företaget måste vara verksamt på en marknad och fylla de funktioner som normalt fylls av företag som är verksamma på samma marknad. För att göra detta måste det gemensamma företaget ha en ledning som är engagerad i skötseln av den löpande verksamheten och ha tillgång till tillräckliga resurser i form bl.a. anställda, kapital och andra tillgångar (materiella och immateriella) för att på varaktig basis kunna bedriva verksamhet inom det område som anges i avtalet om upprättandet av det gemensamma företaget.

Ett gemensamt företag som uppfyller angivna krav medför normalt en varaktig förändring av de berörda företagets struktur. Ett sådant företag anses därvid utgöra ett "självständigt fungerande" gemensamt företag.

Ett gemensamt företag är inte självständigt fungerande om det endast tar över en viss funktion inom moderföretagets affärsverksamhet utan att få tillträde till marknaden. Detta kan vara fallet för sådana gemensamma företag som är begränsade till forskning och utveckling eller tillverkning. Sådana gemensamma företag är normalt underställda moderföretagets affärsverksamhet. Detta kan även vara fallet när det gemensamma företaget verksamhet huvudsakligen är begränsat till distribution eller försäljning av moderföretagets produkter och företaget därför i huvudsak fungerar som försäljningsagentur. Den omständigheten att det gemensamma företaget använder sig av moderföretagets distributionsnät eller försäljningsställen hindrar inte att det ändå kan anses som ett

självständigt fungerande företag, i vart fall så länge moderföretagen endast fungerar som ombud för det gemensamma företaget.

Moderföretagens närvaro på marknader i tidigare eller senare led utgör en omständighet som är av betydelse vid bedömningen av om ett gemensamt företag är självständigt fungerande i de fall då denna närvaro leder till betydande försäljningar eller köp mellan moderföretagen och det gemensamma företaget. Den omständigheten att det gemensamma företaget är beroende av försäljning till eller köp från moderföretagen under en första inledningsfas anses dock normalt inte påverka det gemensamma företagens självständiga funktion. En sådan inledningsfas kan nämligen vara nödvändig för att etablera det gemensamma företaget på marknaden. Denna fas – som kan vara beroende av de särskilda förhållanden som gäller på marknaden ifråga – bör dock normalt inte vara längre än tre år.

Om avsikten är att försäljningen från det gemensamma företaget till moderföretagen skall ske på mer varaktig basis blir den avgörande frågan huruvida det gemensamma företaget – oberoende av denna försäljning – är inriktat på att spela en aktiv roll på marknaden. En viktig omständighet vid bedömningen är därvid hur stor andel denna försäljning är av det gemensamma företagens totala produktion. En annan omständighet av betydelse är om försäljningen till moderföretagen sker på normala handelsvillkor. Om det gemensamma företaget gör inköp från moderföretagen kan företagens funktion som ett självständigt fungerande företag komma att ifrågasättas, särskilt i de fall när företaget endast tillför de berörda produkterna och tjänsterna ett obetydligt mervärde. I dessa situationer kan företaget vara att bedöma som en gemensam försäljningsagentur.

En handelsmarknad kännetecknas vanligen av att det finns företag som är specialiserade på försäljning och distribution av olika produkter utan att vara vertikalt integrerade och där olika leverantörskällor står till förfogande för leverans av produkterna i fråga. Många handelsmarknader kräver dessutom operatörer som investerar inom olika områden, bl.a. försäljningsställen, lagerhållning och transportflottor. Om ett gemensamt företag är verksamt på en handelsmarknad och fyller ett handelsföretags normala funktioner på en sådan marknad är det normalt att anse som ett självständigt fungerande gemensamt företag och inte som en underordnad försäljningsagentur. För att utgöra ett självständigt fungerande gemensamt företag på en handelsmarknad måste företaget ha de nödvändiga anläggningarna och sannolikt få en betydande del av sina leveranser inte endast från sina moderföretag utan också från andra konkurrerande källor. Dessutom skall det gemensamma företagens verksamhet bedrivas på varaktig basis, vilket normalt kan antas vara fallet om moderföretagen tilldelar det gemensamma företaget angivna resurser.

Avtal om bildande av ett gemensamt företag innehåller ofta bestämmelser om vad som skall gälla vid olika eventualiteter, t.ex. vid konkurs för det gemensamma företaget eller grundläggande meningsskiljaktigheter mellan moderföretagen. Avtalen kan även innehålla bestämmelser om vad som skall gälla mellan parterna vid en eventuell upplösning av det gemensamma företaget eller om möjligheten

för ett eller flera av moderföretagen att utträda ur företaget. Sådana bestämmelser anses inte hindra att det gemensamma företags verksamhet skall anses bedriven på varaktig basis.

Motsvarande gäller även när avtalet innehåller klausuler som anger det gemensamma företags varaktighet, om denna är tillräckligt lång för att medföra en varaktig förändring i de berörda företagens struktur, eller om avtalet innehåller bestämmelser om det gemensamma företags bestånd utöver denna period. Om det gemensamma företaget endast har bildats för en begränsad tidsperiod anses det normalt inte bedriva verksamhet på varaktig basis. Exempelvis kan detta vara fallet om det gemensamma företaget har bildats för genomförandet av ett visst projekt och inte kommer att delta i den efterföljande driften av projektet.

I artikel 2.4 ges särskilda bestämmelser för bedömningen av sådana gemensamma företag som enligt artikel 3.2 anses utgöra en koncentration enligt artikel 3.1 b.

Artikel 2.4 lyder:

I den utsträckning som bildandet av ett gemensamt företag som utgör en koncentration enligt artikel 3 har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, skall samordningen bedömas enligt kriterierna i artikel 85.1 och 85.3 i fördraget, i syfte att fastställa om koncentrationen är förenlig med den gemensamma marknaden.

Vid denna bedömning skall kommissionen särskilt beakta följande:

- om två eller flera moderföretag samtidigt och i betydande utsträckning är närvarande på samma marknad som det gemensamma företaget eller på en tidigare eller senare marknad i förhållande till denna eller på en angränsande marknad som har anknytning till denna marknad
- om den samordning som är ett direkt resultat av bildandet av det gemensamma företaget ger de berörda företagen möjlighet att eliminera konkurrensen när det gäller en stor del av de ifrågavarande produkterna och tjänsterna.

Enligt femte punkten i ingressen till ändringsförordningen 1310/97 skall förutom den bedömning av dominerande ställning som görs enligt artikel 2 i koncentrationsförordningen det gemensamma företaget bedömas med tillämpning av kriterierna i artikel 81.1 och 3 (f.d. artikel 85.1 och 3) i den mån som en avsevärd (eng. version "appreciable") inskränkning av konkurrensen mellan företag som förblir oberoende blir den direkta konsekvensen av bildandet av det gemensamma företaget. Vidare anges att om det gemensamma företags påverkan på marknaden i första hand är strukturell artikel 81 (f.d. artikel 85) därvid torde som regel inte bli tillämplig. Om två moderföretag däremot förblir verksamma på det gemensamma företags marknad eller om bildandet av det gemensamma företaget syftar till eller ger som resultat att konkurrensen hindras, begränsas eller snedvrids mellan moderföretagen på angränsande marknader kan emellertid artikel 81 (f.d. artikel 85) vara tillämplig.

Konkurrensverket har mot bakgrund av de uttalanden i motiven som redovisats i avsnitt 4.2.2 intagit ståndpunkten att någon åtskillnad mellan kooperativa och koncentrativa gemensamma företag – på sätt som sker i

gemenskapsrätten – inte kan göras vid tillämpning av KL. Detta ställningstagande grundar sig bl.a. på det faktum att KL – i motsats till gemenskapsrätten – inte innehåller någon uttrycklig distinktion mellan kooperativa och koncentrativa gemensamma företag. I lagen ges inte heller någon vägledning om förhållandet mellan reglerna om förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och reglerna om kontroll av företagsförvärv. En bestämmelse i detta avseende finns däremot i gemenskapsrätten. Det avgörande vid tillämpning av lagen är därför – enligt verkets mening – om koncentrationen medför någon form av äganderättsövergång. Denna tillämpning innebär enligt verket att såväl kooperativa som koncentrativa gemensamma företag faller under lagens bestämmelser om företagsförvärv om detta rekvisit är uppfyllt och skyldighet att anmäla förvärvet föreligger.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser, som redan beskrivits, att en övergång till begreppet företagskoncentration för med sig flera fördelar. Bland annat har nämnts att det är av stort värde att de svenska reglerna utformas i nära överensstämmelse med vad som gäller inom gemenskapsrätten. Det anförda har särskild betydelse i fråga om vad som bör gälla beträffande gemensamma företag. Det är av vikt för företagen och de tillämpande organen att uttryckliga regler nu införs i fråga om behandlingen enligt konkurrensrätten av gemensamma företag. Reglerna kan utformas i nära överensstämmelse med gemenskapsrättens regler. Detta innebär att reglerna bör vara utformade så att en företagskoncentration anses föreligga om bildandet av ett gemensamt företag på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner. Koncentrativa gemensamma företag prövas med den utformningen på samma sätt som andra koncentrationsåtgärder.

När det däremot gäller bildandet av sådana gemensamma företag som utgör en företagskoncentration som har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga (kooperativa gemensamma företag), bör samordningen bedömas efter andra kriterier. Inom gemenskapsrätten prövas denna samordning mot kriterierna i artikel 81.1 och 81.3 (f.d. artikel 85.1 och 85.3) i EG-fördraget. Starka skäl talar för att, såsom utredningen föreslagit, ha motsvarande ordning enligt KL. Därför bör en regel införas med innebörden att i den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, samordningen skall bedömas enligt kriterierna i 6 och 8 §§.

Vid remissbehandlingen har den praktiska hanteringen av sådana situationer belysts av Konkurrensverket. Det är här av vikt att det samordnade konkurrensbeteendet mellan de självständiga företagen prövas inom ramen för samma procedur som själva företagskoncentrationen prövas. Beträffande denna fråga och andra nära sammanhängande frågor hänvisas till avsnitt 5.6.

Regeringens bedömning: Den nuvarande konstruktionen med tröskelvärden i form av omsättningsgränser bör behållas som avgränsning av kontrollområdet. Den nuvarande omsättningsgränsen fyra miljarder kronor bör finnas kvar.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I princip alla remissinstanser som yttrat sig delar utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

I motiven till KL framhålls att man bör se kontrollen av företagsförvärv som en undantagsåtgärd och att bara vissa större företagsförvärv bör bli föremål för prövning. För att identifiera de transaktioner som kan medföra effekter på konkurrenssituationen på marknaden och samhällsekonomin tillämpas tröskelvärden i form av företagens omsättning. Härigenom kan mätas den ekonomiska styrkan hos de berörda företagen såsom den återspeglas av respektive företags omsättning, oavsett inom vilken sektor denna omsättning har uppnåtts eller om dessa sektorer överhuvudtaget kommer att beröras av den ifrågakvarande transaktionen. Omsättningen utgör därvid en måttstock på de ekonomiska resurser och den verksamhet som slås samman genom förvärvet genom att den omfattar parternas omsättning inom alla verksamhetsområden, och inte endast dem som direkt berörs av förvärvet. Det bör således framhållas att det i detta sammanhang inte är fråga om att bedöma marknadsställningen för parterna eller de direkta effekterna av förvärvet.

Genom att tröskelvärdet är rent kvantitativt, eftersom det endast baseras på omsättningen, uppnås fördelen att regeln är förhållandevis enkel att tillämpa både för konkurrensmyndigheterna och de företag som är involverade i den aktuella transaktionen. Det innebär också att företagen förhållandevis snabbt kan få besked om transaktionen faller inom kontrollområdet eller inte. Svårigheten i många fall att enkelt och inom rimlig tid bestämma den relevanta marknaden och ett företags andel i olika typer av transaktioner talar mot att använda sådana kriterier som urvalsmetod för vilka företagsförvärv/företagskoncentrationer som faller inom kontrollområdet.

Eftersom ett ingripande mot en företagskoncentration kan medföra långtgående rättsverkningar för såväl parterna som tredje man kvarstår, enligt regeringens mening de skäl som tidigare framförts för att i lagen ange gränserna för kontrollområdet. Därvid bör nuvarande konstruktion med tröskelvärden i form av omsättningsgränser behållas.

Utredningen har vidare uttalat att det skulle möta stora avgränsningsproblem och inte te sig som en framkomlig väg att därutöver söka i själva lagen ange undantag för olika typer av företagskoncentrationer som kan antas sakna betydelse från konkurrenssynpunkt. Regeringen delar denna bedömning. För att minska de i avsnittet 5.1 redovisade problem som är förknippade med kontroll av

strukturomvandlingen måste, enligt regeringens mening, lösningar sökas i andra former. I avsnittet 5.8 redovisas i det avseendet förenklingar m.m. av anmälnings- och handläggningsförfarandet för vissa typer av ärenden som rör företagskoncentrationer, bl.a. sådana företagskoncentrationer som kan antas sakna betydelse för konkurrensen på marknaden.

Gränser för kontrollområdet

När KL infördes 1993 avgränsades tillämpningsområdet för kontroll av företagsförvärv till att avse sådana förvärv där företagens sammanlagda omsättning uppgår till minst fyra miljarder kronor. Viss kritik har riktats mot denna nivå på omsättningsgränsen och därvid har framlagts förslag om att nivån bör höjas. En analys av Statistiska Centralbyråns kartläggning av inom landet verksamma företag visar att endast ett begränsat antal företag har en omsättning som överstiger fyra miljarder kronor, vilket kan antas ha sin grund i förekomsten av olika branschstrukturer. Det kan även noteras att inom vissa branscher saknas företag som uppnår denna omsättningsnivå. Gällande ordning medför således differentierade täckningsgrader för olika branscher i fråga om själva kontrollområdet. Erfarenheterna visar att förvärvsaktiviteten varierar med tiden och att vissa perioder kännetecknas av högre förvärvsaktivitet än andra perioder. Detta kan ha sin förklaring i en rad olika faktorer, bl.a. hur den ekonomiska situationen allmänt sett utvecklas eller kravet på strukturomvandling inom särskilda branscher. Några förändringar av de ekonomiska förutsättningar eller av andra faktorer som kan antas ha utgjort grund för nuvarande avgränsning av kontrollområdet har inte framkommit i Konkurrenslagsutredningens arbete. Enligt utredningen visar inte heller erfarenheterna på några allvarigare tillämpningsproblem med nuvarande ordning. Regeringen delar därför utredningens slutsats att det nu saknas skäl föreslå någon ändring av nivån på omsättningsgränsen fyra miljarder kronor.

5.5 Bedömningsgrunderna

Regeringens förslag: En företagskoncentration skall, liksom företagsförvärv enligt nuvarande regler, förbjudas om den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att väsentligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det (det s.k. konkurrenskriteriet).

Det nuvarande tilläggskravet för ett förbud att förvärvet skall vara skadligt från allmän synpunkt ersätts med det nya kravet att en företagskoncentration skall förbjudas endast om ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjningsintressen åsidosätts.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag i fråga om konkurrenskriteriet. I fråga om tilläggskravet för att ett ingripande mot en företagskoncentration skall få ske, dvs. kriterierna för den s.k. skadlighetsbedömningen, anser utredningen att dessa i praktiken ligger nära gemenskapsrättens bedömningsgrunder och föreslår att de skall vara oförändrade.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund, Advokatfirman Wesslau & Partners HB, Advokatfirman Lindahl, Posten AB och Telia* delar utredningens bedömning.

Advokatfirman Vinge KB framhåller att det vid prövningen av ett företagsförvärv enligt KL görs en bedömning av om förvärvet sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt. Det finns inte någon motsvarighet till detta bedömningskriterium i koncentrationsförordningen. Det kommer därför, enligt advokatfirman, att även i fortsättningen att finnas väsentliga materiella skillnader mellan KL och koncentrationsförordningen. Det finns, menar man, anledning att överväga om fördelarna med bl.a. denna avvikelse överväger nackdelarna.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet pekar på att det enligt EG-rätten saknas möjlighet att beakta en koncentrations skadlighet utifrån allmänna synpunkter. I jämförelse med möjligheterna att enligt svensk rätt väga in snart sagt varje annat samhällsintresse förefaller EG-rätten avsevärt mer restriktiv. Fakultetsnämnden menar att det förefaller mindre sannolikt att kriterier som utformats inom ramen för ÄKL, med dess synnerligen restriktiva syn på förbud mot förvärv, skulle motsvara EG-rättens koncentrationskontroll. Det är därför önskvärt att bedömningskriterierna ändras så att en överensstämmelse med EG-rätten uppnås. Ändringen bör ta sikte på att rensa bort hänvisningen till skadlig från allmän synpunkt, låt vara att det kan finnas ett behov av undantagsregler betingade av säkerhetsskäl, dvs. av motsvarande karaktär som de i EG-rätten. Vidare bör det i KL klart anges vilka faktorer som är av betydelse vid bedömningen av huruvida en koncentration skall anses skapa eller förstärka en dominerande ställning samt huruvida den väsentligt hämmar den effektiva konkurrensen. Anvisningarna bör

lämpligen utformas i nära anslutning till de regler som gäller enligt koncentrationsförordningen. Ett borttagande av hänvisningen till skadlighet från allmän synpunkt skulle medföra att KL har såsom övergripande målsättning konkurrensen utan hänsynstagande till andra samhällsintressen. I den utsträckning som KL verksamt skall kunna bidra till den effektivitetshöjning som är dess övergripande målsättning krävs att andra samhällsintressen inte tillåts påverka konkurrensbedömningen. Beaktandet av andra samhällsintressen, såsom t.ex. mediernas mångfald och tillsynsregler, bör lämpligen ske inom ramen för andra regelsystem eftersom de under alla omständigheter inte bör kunna leda till att en koncentration tillåts trots att den skulle vara förbjuden enligt KL. Endast med avseende på rikets säkerhet skulle det finnas ett behov av en möjlighet att tillåta något som annars skulle varit förbjudet, jfr artikel 296 (f.d. artikel 223) i EG-fördraget.

Konkurrensverket anser att begreppet ”skadligt från allmän synpunkt” bör utgå ur lagtexten och ersättas med en motsvarighet till koncentrationsförordningens artikel 2 punkt 1. En sådan precisering skulle innebära att de grundläggande bedömningskriterierna kommer till uttryck direkt i lagtexten. Detta kan öka förutsägbarheten vad avser sättet att analysera koncentrationer samtidigt som beaktandet av konsumentintresset skulle framgå tydligt.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen uttalar att när man i olika rättssystem har infört konkurrensrättsliga regler för kontroll av företagskoncentration man har allmänt avstått från att knyta den konkurrensrättsliga bedömningen till endast en eller ett fåtal avgörande bedömningsfaktorer. I stället har man både i gemenskapsrätten och flertalet nationella kontrollsystem accepterat att skadlighetsbedömningen måste ske i ett brett perspektiv där olika effekter tas i beaktande, fortsätter utredningen. Detta hindrar dock inte att vissa effekter kan väga tyngre än andra i helhetsbedömningen. Koncentrationens effekter måste prövas för varje särskild marknad för sig efter de förutsättningar som där råder. Genom att effekterna skiljer sig åt beroende på bl.a. om det är frågan om horisontell, vertikal eller diagonal koncentration måste i viss mån även skilda bedömningsstandarder tillämpas vid den rättsliga bedömningen.

Utredningen uttalar ytterligare följande. Inom gemenskapsrätten och i många nationella rättsordningar anføres som det övergripande motivet för att genom konkurrensrättslig reglering styra och kontrollera koncentrationsförfaranden i näringslivet en strävan att hindra uppkomsten av sådana koncentrerade företagsenheter som allvarligt hämmar konkurrensen på en viss marknad. Den nuvarande svenska förvärvskontrollen har också – efter förebild av gemenskapsrätten – utformats för att möjliggöra sådana ingripanden. Enligt nuvarande regler i KL får ett ingripande mot ett företagsförvärv ske om förvärvet skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma konkurrensen på marknaden. Kravet på dominerande ställning överfördes från 1982 års konkurrenslagstiftning i syfte att begränsa förvärvskontrollens räckvidd. Begreppet dominerande ställning skall enligt lagmotiven knyta an till den tolkning av begreppet som kommit till uttryck i gemenskapsrätten. Som nämnts är det förvärvets

påverkan på konkurrensen på den relevanta marknaden som bedöms. Samma marknadsbegrepp ligger till grund för 19 §. En skillnad i förhållande till nämnda bestämmelse när det gäller bestämmande av relevant marknad är att det här är fråga om den inhemska marknaden i dess helhet eller en avsevärd del av den. Nuvarande ordning förutsätter för ingripande även – utöver att det skall vara fråga om ett väsentligt hämmande av konkurrensen – att detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Utredningen framhåller att även om ett väsentligt hämmande av konkurrensen många gånger torde sammanfalla med vad som är skadligt från allmän synpunkt så är det, som också uttalas i motiven till den nuvarande lagstiftningen, inte möjligt att ha ett system där varje koncentration som medför att konkurrensen hämmas väsentligt skall förbjudas. Från samhällsekonomisk synpunkt kan i vissa fall en koncentration anses nödvändig, bl.a. då det föreligger behov av strukturrationalisering eller av rationellare produktion. Men även andra allmänna intressen kan, enligt utredningen, ha en sådan styrka att man måste väga dem mot det samhällsekonomiska intresset av en effektiv konkurrens vid prövningen av en koncentration. Som framhålls i lagmotiven torde detta särskilt gälla intresset av att skydda liv, hälsa och säkerhet. Motivet för ett lagsystem för kontroll av företagskoncentrationer är att i möjlig mån främja samhällsekonomisk effektivitet och att tillvarata konsumentintresset. Det är enligt utredningen dock svårt att mer exakt ange vilka bedömningsnormer som bör tillämpas för att uppnå dessa syften.

Utredningen anser därför att några mer preciserade regler för vilka olika faktorer som skall beaktas vid prövningen i det enskilda fallet inte kan fastställas, utan en bedömning av koncentrationens eventuella skadliga effekter på konkurrensen och samhällsekonomin måste göras med tillämpning av relativt vida bedömningskriterier. Utredningen fann därför inte skäl att föreslå andra bedömningskriterier än de som gäller enligt nuvarande ordning. Enligt utredningen måste dessa bedömningskriterier anses i allt väsentligt motsvara de bedömningskriterier som gäller enligt gemenskapsrätten.

Flera remissinstanser har haft invändningar mot utredningens slutsatser i denna del. De menar bl.a. att bedömningsgrunden ”skadligt från allmän synpunkt” inte motsvarar EG-rättens bedömningskriterier.

I artikel 2.1 i koncentrationsförordningen anges att kommissionen vid sin bedömning av om en koncentration är förenlig med den gemensamma marknaden skall ta hänsyn till

a) behovet av att bevara och utveckla en effektiv konkurrens inom den gemensamma marknaden mot bakgrund av bl.a. strukturen på alla de berörda marknaderna och den faktiska eller potentiella konkurrensen från företag som är belägna antingen inom eller utanför gemenskapen,

b) de berörda företagens marknadsställning och deras ekonomiska och finansiella styrka, leverantörernas och konsumenternas valmöjligheter, deras tillgång till leveranser eller marknader, rättsliga eller andra hinder för inträde på marknaden, utvecklingen av tillgång och efterfrågan på de aktuella varorna eller tjänsterna, avnämningens intressen i mellanliggande och

slutliga distributionsled samt utvecklingen av tekniskt och ekonomiskt framåtskridade, förutsatt att detta är till gagn för konsumenterna och inte utgör ett hinder för konkurrensen.

Av gemenskapsreglerna följer vidare att en koncentration anses ha gemenskapsdimension om vissa tröskelvärden och kriterier är uppfyllda i koncentrationsförordningen. Enligt artikel 21.1 i koncentrationsförordningen är kommissionen ensam behörig att fatta beslut beträffande sådana koncentrationer med gemenskapsdimension. Vidare sägs i artikel 21.2 att medlemsstaterna inte skall tillämpa sin nationella konkurrenslagstiftning på koncentrationer med gemenskapsdimension. En möjlighet för kommissionen finns i artikel 9.3 i koncentrationsförordningen att hänskjuta fallet till den berörda medlemsstatens behöriga myndighet för att denna stats nationella konkurrenslagstiftning skall tillämpas om kommissionen med hänsyn till marknaden för ifrågavarande varor eller tjänster och den geografiska referensmarknaden anser att det föreligger en avgränsad marknad enligt kriterierna i artikel 9.7.

Enligt artikel 21.3 i koncentrationsförordningen kan medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att skydda andra legitima intressen än de som omfattas av förordningen och som är förenliga med gemenskapsrättens allmänna principer och övriga bestämmelser. Med sådana legitima intressen avses *allmän säkerhet, mediernas mångfald och tillsynsregler*. Därutöver sägs i nämnda artikel att alla *andra allmänna intressen* skall meddelas kommissionen av den berörda medlemsstaten och skall erkännas av kommissionen efter en bedömning av deras förenlighet med gemenskapsrättens allmänna principer och övriga bestämmelser innan nämnda åtgärder kan vidtas. Kommissionen skall underrätta den berörda medlemsstaten om sitt beslut inom en månad efter meddelandet.

Vad som här avses är att en medlemsstat kan med stöd av vad som enligt det anförda är ett legitimt intresse förbjuda eller ställa villkor beträffande en koncentration *med gemenskapsdimension* som tillåts enligt koncentrationsförordningen. Det ger dock inte medlemsstaten möjlighet att godkänna koncentrationer som kommissionen kan ha förbjudit enligt koncentrationsförordningen.

Det kan här noteras att en ny särskild svensk lagstiftning för att säkerställa mångfald på medieområdet har föreslagits av Mediekoncentrationskommittén i betänkandet Yttrandefriheten och konkurrensen (SOU 1999:30). Förslaget, som nu är under remissbehandling, innebär bl.a. att det klargörs genom ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen att förbudsreglerna i KL är tillämpliga på det grundlagsskyddade medieområdet. Vidare föreslås en mediekoncentrationslag som bl.a. innehåller regler om att Marknadsdomstolen på talan av Konkurrensverket skall kunna förbjuda en koncentration i fråga om en sådan verksamhet som har särskild betydelse för opinionsbildningen - dagstidningar, radio och TV - och som i betraktande av koncentrationens art, marknadsförhållandena och berörda företags förväntade agerande kan befaras vara ägnad att hämma ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning.

Frågan om särskilda regler om prövning av företagskoncentrationer på medieområdet tas mot den bakgrunden inte upp i detta sammanhang.

Regeringen vill framhålla att det framgår av vad som nu sagts att den EG-rättsliga prövningen enligt artikel 2.1 i koncentrationsförordningen i sin helhet är konkurrenspolitiskt inriktad. Utrymme saknas där för sådana vida hänsynstagande till andra intressen för att inte förbjuda ett förvärv som formellt öppnas genom rekvisitet "skadligt från allmän synpunkt". Visserligen följer av de förut redovisade motivuttalandena (avsnitt 4.2.2) till gällande ordning att det allmänna intresse det då skall röra sig om måste ha tillräcklig styrka och dignitet för att intresset av effektiv konkurrens skall få vika. Därvid pekas framförallt på intresset av att skydda liv, hälsa och säkerhet samt på nationella säkerhets- och försörjningsintressen. Denna inriktning framgår dock inte av lagtexten.

Vid det ytterligare närmande till EG-rätten som regeringens förslag innebär framstår det som olämpligt att behålla det nuvarande begreppet "skadligt från allmän synpunkt" som bedömningsnorm när det gäller något så centralt som själva de materiella förutsättningarna för förbud. Denna norm avviker mycket starkt från EG:s koncentrationsförordning. I linje med den allmänna inriktningen av regeringens förslag bör i stället utformas en sådan prövningsgrund vid sidan av konkurrenskriteriet som direkt och konkret pekar ut vilka allmänna intressen som kan motivera att en företagskoncentration som hämmar den effektiva konkurrensen inte förbjuds när förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Den nuvarande bestämmelsen bör därvid renodlas så att tyngdpunkten förläggs på det konkurrenskriterium som nu gäller. Huvudprövningen blir därmed helt konkurrensinriktad, genom att företagskoncentrationen bedöms efter kriteriet huruvida den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten av en effektiv konkurrens. I detta ligger det i sammanhanget tungt vägande samhällsekonomiska och konsumentpolitiska intresset av en långsiktigt väl fungerande marknad. Bestämmelsen bör utformas i nära överensstämmelse med vad som gäller enligt koncentrationsförordningen, så att så stor likhet som möjligt skapas med det EG-rättsliga systemet när det gäller bestämmelsernas reella innebörd beträffande den materiella prövningen av frågan om förbud mot en företagskoncentrationen.

Av betydelse i detta sammanhang är att det anges i artikel 296 (f.d. artikel 223) i EG-fördraget att bestämmelserna i EG-fördraget inte hindrar att varje medlemsstat får vidta åtgärder den anser nödvändiga för att skydda väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel; sådana åtgärder får inte försämra konkurrensvillkoren på den gemensamma marknaden vad gäller varor som inte är avsedda för militärändamål. Enligt regeringens mening bör det svenska kontrollsystemet inbegripa en likartad behandling i fråga om nationella säkerhetsintressen som den som artikel 296 (f.d. artikel 223) i EG-fördraget ger uttryck för. Vidare finns anledning att prövningen också ger utrymme för bedömningar i fråga om en uppkommen företagskoncentration har effekter på väsentliga nationella försörjningsintressen. Regeringen bedömer på grundval av de praktiska erfarenheterna att andra allmänna intressen inte aktualiseras. Det anförda

bör med utgångspunkt i konstruktionen i det nu gällande regelverket utformas så att en företagskoncentration som annars skulle förbjudas kan tillåtas på grund av de två här specificerade intressena.

Regeringen finner därför att rekvisitet ”skadligt från allmän synpunkt” bör utgå och ersättas med en ny regel med innebörden att en företagskoncentration får förbjudas endast om ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjningsintressen åsidosätts.

Den närmare utformningen av regeln beskrivs i författningskommentaren. Här bör dock anmärkas att några remissinstanser funnit det ändamålsenligt med en bestämmelse som uttryckligt anger de faktorer som är relevanta vid prövningen av dominans- och konkurrenskriterierna och som därvid bygger på den i det föregående redovisade artikeln 2.1. Regeringen anser att dessa faktorer i sig väl speglar omständigheter som måste uppmärksammas vid nämnda prövning, även om uppräknningen i artikel 2.1 inte är uttömmande. Att ange de relevanta omständigheterna i lagtext är dock tekniskt komplicerat och kan leda till tolkningsvårigheter. Dessa och andra omständigheter som kan ha betydelse för konkurrensförhållandena får i stället vinna beaktande i rättstillämpningen vid tolkningen av de nu föreslagna reglerna.

5.6 Förbudsprövningens omfattning och verkan

5.6.1 Förfaranden som omfattas av koncentrationsprövningen

Regeringens förslag: Prövningen av en företagskoncentration skall ske enligt konkurrenslagens regler om företagskoncentration. Konkurrensbegränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av företagskoncentrationen (accessoriska begränsningar) omfattas av prövningen av företagskoncentrationen.

Utredningens förslag: Utredningen anger i författningskommentaren till 34 § att s.k. accessoriska begränsningar skall omfattas av prövningen av en koncentration.

Remissinstanserna: *Advokatfirman Vinge KB* anser att det bör komma till uttryck i författningstexten att accessoriska begränsningar skall omfattas av prövningen av en koncentration. *Baker & McKenzie Advokatbyrå* menar att det bör övervägas om inte en bestämmelse bör tas in i KL om accessoriska begränsningar, eller i vart fall i förarbetena utvecklas vad lagstiftaren anser vara en godtagbar accessorisk begränsning. Härför bör vad som anges i kommissionens tillkännagivande om accessoriska begränsningar kunna tjäna som förebild.

Konkurrensverket anser att behandlingen av s.k. accessoriska begränsningar bör regleras i den svenska lagtexten i enlighet med vad som föreslagits i utredningens tidigare betänkande. Som skäl åberopas att förslaget innebär en klar förändring av nuvarande ordning och att

behandlingen av accessoriska begränsningar är tydligt reglerad i artikel 8.2 koncentrationsförordningen.

Sveriges Industriförbund anser att det bör klargöras att förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av en dominerande ställning i 6 och 19 §§ ej är tillämpliga på koncentrationer, annat än i vissa i koncentrationsförordningen närmare angivna undantagsfall.

Bakgrund: Konkurrensverket har i fråga om accessoriska begränsningar intagit ståndpunkten att avsaknaden av lagreglering och uttalanden i motiven skall tolkas som att EG-rätten i denna del inte skall tjäna som ledning vid tillämpningen av KL. Detta ställningstagande innebär att accessoriska begränsningar som avtalats mellan parterna i förvärsavtalet och som inskränker deras handlingsfrihet på marknaden kan prövas enligt bestämmelserna om förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning. Konkurrensbegränsande avtalsvillkor som har ett direkt samband med ett företagsförvärv och som tillika kan anses nödvändigt för förvärvets genomförande omfattas, enligt vad utredningen redovisar, normalt inte av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete, eftersom en sådan konkurrensbegränsning i sig inte kan anses påverka konkurrensen på ett märkbart sätt. Konkurrensverket har i vissa beslut som gällt förvärsärenden även uttalat sig om accessoriska begränsningar i förvärsavtalet. Enligt vad företrädare för verket uppgett till utredningen torde ett sådant uttalande inte ha någon rättslig betydelse och bör inte anses utgöra annat än verkets preliminära bedömning av den accessoriska begränsningen i fråga. Ett företag som önskar ett formellt beslut avseende en accessorisk begränsning måste således ansöka om ett icke-ingripandebesked enligt 20 § KL.

Skälen för regeringens förslag

I lagstiftningsärendet kan skiljas mellan tre typer av avtal eller förfaranden. Den första kategorin omfattar rättshandlingar som är konstitutiva för företagskoncentrationens uppkomst och därmed bildar del av denna. Som exempel kan tas en avtalsklausul varigenom en säljare överlåter ett företag till en köpare. Den andra kategorin omfattar accessoriska begränsningar. Slutligen kan urskiljas en tredje art av förfarande som kan förekomma i samband med en företagskoncentration. Här rör det sig om konkurrensbegränsningar som inte är accessoriska.

I samband med den övergång till begreppet företagskoncentration som här föreslås finns det anledning att efter förebild från gemenskapsrätten klargöra vilka regler som är tillämpliga beträffande var och en av de nämnda kategorierna av förfaranden.

Rättshandlingar som är konstitutiva för företagskoncentrationens uppkomst

Av koncentrationsförordningen följer att endast förordningen är tillämplig på vad som betraktas som koncentrationer enligt definitionen i dess artikel 3 (one stop-control -jfr artikel 22.1). Enligt artikel 22.2 gäller inte

tillämpningsförförordning 17/62 av fördragets artiklar 85 och 86 koncentrationer enligt definitionen i artikel 3.

Det finns därför anledning att ha en motsvarande ordning som enligt artikel 22 i koncentrationsförförordningen. En företagskoncentration enligt definitionen i 34 § KL skall prövas enligt reglerna om företagskoncentration i KL, vilket får till följd att rättshandlingar som är konstitutiva för genomförandet av företagskoncentrationen inte kan angripas med stöd av förbudsreglerna i 6 eller 19 § KL. Här rör det sig ju om de grundläggande beståndsdelarna. Det sagda får till följd att det som är en företagskoncentration i den mening detta begrepp har enligt 34 § KL bedöms endast enligt lagens regler om företagskoncentration. Detta innebär att vad som är en prövningsbar (dvs. anmälningsskyldig) företagskoncentration bedöms enligt lagens föreskrifter om koncentration. Att de konstitutiva delarna i en företagskoncentration prövas endast enligt reglerna om företagskoncentration leder också till att 6 och 19 §§ KL inte heller tillämpas på vad som är konstitutivt för en företagskoncentration som inte är prövningsbar, exempelvis därför att tröskeln 4 miljarder kr inte uppnåtts.

Accessoriska begränsningar

Enligt artikel 8.2 skall ett beslut om att koncentrationen är förenlig med den gemensamma marknaden även omfatta sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av koncentrationen. Prövningen av företagskoncentrationen omfattar också vad som kan sägas ha direkt samband med koncentrationen och är nödvändigt för genomförandet av den. Den närmare innebörden av vad som har ett direkt samband med och är nödvändigt för genomförandet av koncentrationen har av kommissionen utvecklats i ett tillkännagivande om accessoriska begränsningar (Commission notice regarding restrictions ancillary to concentrations OJ C 203, 14.8.1993, p. 5).

Kännetecknande för accessoriska begränsningar i koncentrationsförförordningens mening är enligt kommissionens tillkännagivande till en början att det rör sig om begränsningar som avtalas mellan parterna i koncentrationen och som medför att deras handlingsfrihet på marknaden inskränks. För att en begränsning skall anses vara accessorisk till koncentrationens genomförande krävs vidare att den skall stå i "direkt samband" med koncentrationen, dvs. att den enligt vad som anges i tillkännagivandet är av underordnad betydelse i förhållande till syftet med koncentrationen. Härmed torde avses att begränsningen av parternas handlingsfrihet inte är huvudsyftet med koncentrationen utan ett medel för att denna skall komma till stånd. För att vara accessorisk får begränsningen inte heller vara av en helt annan karaktär än koncentrationen. Det får heller inte röra sig om avtalsförhållanden som hör till koncentrationens mer grundläggande beståndsdelar, t.ex. bestämmelser om bildandet av en ekonomisk enhet mellan parter som tidigare har varit självständiga eller om etableringen av två företags gemensamma kontroll över ett tredje företag. Med andra ord

får det inte röra sig om sådan konstitutiva element som har beskrivits i det föregående.

När det gäller koncentrationer som genomförs etappvis får det inte röra sig om avtalsförhållanden som hänför sig till de etapper som föregår uppnåendet av kontroll enligt definitionen i artikel 3 i koncentrationsförordningen. Kravet på att begränsningen skall stå i direkt samband med koncentrationen innebär att förordningens bestämmelser normalt inte är tillämpliga på övriga begränsningar som avtalas i samband med koncentrationen, men som saknar direkt anknytning till den. Det är således inte tillräckligt att dessa ytterligare begränsningar förekommer i samma sammanhang som koncentrationen. Den avtalade begränsningen skall även vara nödvändig för genomförandet av koncentrationen, vilket innebär att koncentrationen inte skall kunna genomföras utan den eller, i vart fall, endast kan genomföras på osäkrare villkor, till en väsentligt högre kostnad, under en betydligt längre tidsperiod eller med långt mindre utsikter till framgång. Bedömningen skall därvid ske från rent objektiva utgångspunkter.

När det gäller att bedöma om begränsningen är nödvändig skall hänsyn inte endast tas till dess natur utan även – med tillämpning av proportionalitetsregeln – att dess giltighetstid, innehåll och geografiska tillämpningsområde inte går utöver vad som rimligen kan anses nödvändigt för genomförandet av koncentrationen. Om det finns alternativ när det gäller att uppnå det legitima mål som eftersträvas, skall företagen enligt kommissionens tillkännagivande välja den lösning som objektivt sett är minst konkurrensbegränsande.

Som exempel på vad som kan vara accessoriska begränsningar kan nämnas konkurrensklausuler, licenser avseende industriella och kommersiella äganderättigheter och know-how samt inköps- och leveransavtal i samband med överlåtelse av företag och dessutom liknande begränsningar vid gemensamma förvärv och bildandet av gemensamma företag.

Enligt regeringens mening finns det starka skäl också beträffande accessoriska begränsningar att nu införa en nationell ordning i nära överensstämmelse med gemenskapsrätten. Lösningarna i EG:s regelsystem bygger på ingående analyser. Dessa som de kommer till uttryck i kommissionens tillkännagivande bör kunna ge värdefull vägledning också vid prövningen av motsvarande frågor enligt KL. De tillämpningsproblem som uppstår i de angivna frågorna kommer med den föreslagna ordningen i princip att bli desamma som enligt gemenskapsrätten.

Regeringen anser därför att uttryckliga regler bör införas om att prövningen av accessoriska begränsningar skall ske inom ramen för koncentrationsprövningen. Regeln bör, efter förebild från artikel 8.2 i koncentrationsförordningen, utformas så att ett beslut av Konkurrensverket att lämna en företagskoncentration utan åtgärd bör omfatta också sådana begränsningar som kan anses vara accessoriska till företagskoncentrationen. Det kan tilläggas att det torde ligga i sakens natur att frågan om en begränsnings egenskap av att vara accessorisk till en företagskoncentration inte uppkommer om koncentrationen skall

förbjudas. Något hinder mot att tillämpa 6, 8 och 19 §§ KL torde då inte finnas i fråga om de konkurrensbegränsningar som inte utgör en del av företagskoncentrationen.

Icke-accessoriska begränsningar

Som redovisats tidigare följer det av gemenskapsrätten att sådana begränsningar som inte är accessoriska kan prövas enligt artiklarna 81 och 82 (f.d. artiklarna 85 och 86) i EG-fördraget varvid tillämpningsförrådning 17/62 gäller. På motsvarande sätt får förbuderna i 6 och 19 §§ KL anses vara tillämpliga. Om sådana begränsningar på ett eller annat sätt förekommer i ett ärende om företagskoncentration bör de således inte bedömas enligt de materiella kriterierna i 34 a § för förbud mot en företagskoncentration.

Samordnat beteende mellan moderföretagen till ett gemensamt företag

Vidare bör det i den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag, som utgör en företagskoncentration, har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga samordningen enligt regeringens förslag bedömas enligt kriterierna i 6 och 8 §§. Prövningen skall ske inom ramen för koncentrationsförfarandet. Detta regleras i 34 b §.

Lagrådet har yttrat bl.a. att det för Lagrådet framstår som oklart, vilka verkningarna blir av att ingående moment av samordnat konkurrensbeteende hos företag som förblir självständiga enligt första stycket skall bedömas enligt 6 och 8 §§. Lagrådet pekar här på att bedömningen såvitt framgår av tredje stycket skall göras enligt förfarandereglererna för koncentrationsförfarandet. Vidare yttrar Lagrådet att det är ovisst om det kan vara fråga om sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda företagskoncentrationen och om i så fall hela koncentrationen kan på grund av bestämmelserna i 6 § förbjudas eller åläggande ges enligt 36 §. Innebörden av 34 b § första och tredje stycket bör enligt Lagrådet utvecklas ytterligare.

Regeringen vill framhålla följande.

Som regeringen anfört i avsnitt 5.2 är det av stort värde att de svenska reglerna utformas i nära överensstämmelse med vad som gäller inom gemenskapsrätten. Regeringen anför där vidare att gemenskapsrättens rättspraxis bör få betydelse vid tolkningen av det svenska regelverket. En svensk rättspraxis bör vidare kunna utvecklas med EG-rätten som grund. Detta har Lagrådet funnit vara ett riktigt tillvägagångssätt.

Kommissionen har i ett tillkännagivande om begreppet självständigt fungerande gemensamt företag (EGT C 66, 2.3.1998, s. 1 punkt 17) uttryckt bl.a. följande i fråga om tolkningen av koncentrationsförfarandet när det gäller gemensamma företag.

Bildandet av ett självständigt fungerande gemensamt företag utgör en koncentration enligt artikel 3 i koncentrationsförfarandet. Begränsningar som godtas av det gemensamma företags moderbolag

och som är direkt relaterade till och nödvändiga för genomförandet av koncentrationen (accessoriska begränsningar) kommer att bedömas tillsammans med själva koncentrationen.

Vidare kan bildandet av ett självständigt fungerande gemensamt företag som en direkt följd medföra samordning av konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga. Här anger artikel 2.4 i koncentrationsförordningen att sådana samordningsaspekter kommer att bedömas inom samma förfarande som koncentrationen. Denna bedömning kommer att göras enligt de kriterier som anges i artikel 81.1 och 81.3 (f.d. artikel 85.1 och 85.3) i EG-fördraget för att avgöra huruvida transaktionen är förenlig med den gemensamma marknaden.

Vad gäller övriga konkurrensbegränsningar som varken är accessoriska eller en direkt följd av att det gemensamma företaget bildats, kommer kommissionen vanligen att behöva undersöka tillämpligheten av artikel 81 (f.d. artikel 85) på dessa begränsningar med stöd av tillämpningsförfordning 17/62.

Kommissionen understryker att dess tolkning av artikel 3 vad gäller gemensamma företag inte föregriper den tolkning som EG-domstolen eller förstainstansrätten kan komma att göra (punkt 18).

Bestämmelserna i 34 b § första och andra stycket är utformade i nära överensstämmelse med koncentrationsförordningens regler. I fråga om samordnade beteenden mellan moderföretagen till ett gemensamt företag sker prövningen endast enligt 6 och 8 §§. Begreppet företagskoncentration omfattar inte nämnda samordnade beteenden och frågan om förbud mot själva koncentrationen prövas, liksom enligt EG-rätten, endast enligt den materiella regeln för bedömningen av företagskoncentrationen, dvs. i KL 34 a §.

Regeringen anser att det bör vara en fråga för rättstillämpningen att med ledning av EG-rätten tolka de nu föreslagna reglerna i 34 b §. Därför bör reglerna inte ytterligare preciseras.

Den prövning som skall ske enligt första och andra stycket bör följa förfarandereglerna för företagskoncentrationer, utom såvitt avser konkurrensbegränsningar som varken är accessoriska eller en direkt följd av att det gemensamma företaget bildats. Nämnda förfaranderegler omfattar frågor som tidsfrister, talan m.m., och inte de materiella bedömningsgrunderna.

5.6.2 Rättsverkan av att en företagskoncentration förbjuds

Regeringens förslag: Enligt nuvarande regler innebär ett förbud mot ett företagsförvärv att förvärvet därefter blir ogiltigt.

Detta ändras så att ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen därefter blir ogiltig. Detta gäller dock inte sådana rättshandlingar som utgörs av förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en regel med innebörden att ett förbud mot en koncentration innebär att en rättshandling som utgör ett led i koncentrationen därefter blir ogiltig.

Remissinstanserna: *Svenska bankföreningen* anser att utredningens förslag är alltför vittomfattande och kategoriskt till sin lydelse. Genom sin avfattning kommer bestämmelsen att omfatta varje rättshandling oavsett hur betydelselös och ofarlig den än torde vara i konkurrensrättsligt hänseende. Föreningen anser därför att endast rättshandlingar som är av viss konkurrensmässig betydelse skall träffas av bestämmelsen. Föreningen föreslår att ogiltighet endast skall drabba rättshandlingar som utgör ett väsentligt led i koncentrationen. I andra hand bör det exemplifieras när en rättshandling kan äga giltighet endast i viss del.

Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB pekar på att den föreslagna regeln är svårtolkad och avviker från motsvarande bestämmelse i EG:s koncentrationsförordning, vilken innebär att endast koncentrationen i sig blir ogiltig. Frågor inställer sig om vilka handlingar som utgör ett led i koncentrationen och inte, vad som skall gälla i fråga om avtal med tredje man etc. Sanktionen bör i vart fall begränsas till att omfatta rättshandlingar mellan berörda företag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande ordning gäller att ett förbud mot ett företagsförvärv innebär att förvärvet därefter blir ogiltigt. Till följd av den föreslagna övergången till företagskoncentrationsbegreppet bör i stället en regel införas för situationen att en företagskoncentration förbjuds. Utredningen har föreslagit att ett förbud mot en koncentration skall innebära att en rättshandling som utgör ett led i koncentrationen därefter blir ogiltig. Kritik har framförts från några remissinstanser. Man menar att mer än vad som är sakligt motiverat kan komma att drabbas av ogiltighet med den föreslagna bestämmelsen. Särskilt har man pekat på svårigheten att avgränsa vad som kan anses utgöra ”ett led” i koncentrationen.

Regeringen anser ogiltighetspåföljden bör avse vad som är konstitutivt för genomförandet av företagskoncentrationen i meningen att det är fråga om de rättshandlingar som utgör de grundläggande beståndsdelarna i

företagskoncentrationen. Andra delar får bedömas enligt vad som gäller för ogiltighet till följd av överträdelse av 6 §. Därför bör regeln vara utformad så att ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör ”en del i” företagskoncentrationen därefter blir ogiltig.

Lagrådet har anfört att eftersom en företagskoncentration enligt definitionen i 34 § kan ske på flera olika sätt, vilka också kan kombineras, resultatet kan bli att koncentrationen förbjuds till en viss del, men inte till en annan del. Beträffande den del som inte förbjuds kan dock en annan sanktion inträda, i form av avyttringstvång. Denna lagtekniska konstruktion synes enligt Lagrådet onödigt komplicerad. Systemet skulle bli enklare, om i stället sanktionen innebar att företagskoncentrationen förbjöds i sin helhet, medan däremot innebörden av förbudet nyanserades. I lagtexten skulle då först kunna anges att företagskoncentrationen skall förbjudas (34 a §) och därefter beskrivas vad förbudet faktiskt innebär beträffande olika typer av rättshandlingar (35 §). Huvudregeln skulle därvid vara ogiltighet och undantaget - beträffande förvärv på börs etc. - ett åläggande att avyttra det som förvärvats. Detta skulle innebära att tredje stycket i 34 a § fick utgå för att flyttas till 35 §. Lagrådet har föreslagit att 35 § t.ex. kunde få den lydelsen att ”[E]tt förbud mot en företagskoncentration innebär att den eller de rättshandlingar varigenom företagskoncentrationen, på det sätt som anges i 34 §, ägt rum därefter blir ogiltiga. Detta gäller dock inte sådana rättshandlingar som utgörs av förvärv på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats”.

Regeringen anser att förslagen bör justeras i anledning av Lagrådets synpunkter. Bestämmelserna bör utformas på det sättet att regeln om när ett förbud mot en företagskoncentration får meddelas på ett tydligare sätt skiljs från reglerna om rättsverkningarna av ett meddelat förbud. Tredje stycket i 34 a § bör således flyttas till 35 § och utformas väsentligen i enlighet med Lagrådets förslag. Regeringen anser dock att regeln om en rättshandlings ogiltighet till följd av ett meddelat förbud liksom i det remitterade förslaget bör avse ”en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen”.

5.7 Anmälningsskyldighetsreglerna

5.7.1 Anmälningsskyldighet

Regeringens förslag: Det nuvarande systemet med anmälningsskyldighet för företagsförvärv behålls för företagskoncentrationer.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller lämnar utredningens förslag utan erinran. Några är emellertid kritiska.

Sveriges Industriförbund anser att anmälningsskyldigheten borde upphöra. Förbundet anför att de förvärv som från konkurrensrättslig och samhällsekonomisk utgångspunkt kan betecknas som känsliga trots detta kommer via pressen o.dyl. till Konkurrensverkets kännedom. Dessutom har företagen ett egenintresse att anmäla förvärv som är känsliga från konkurrenssynpunkt. I annat fall kan ju ingripande ske i ett sent skede av en förvärvsprocess när kostnaderna blir mycket kännbara för företagen att låta förvärvet gå åter. Om anmälningsskyldigheten togs bort skulle en avsevärd uppgiftslämnarbörda avlastas företagen, samtidigt som det allmännas konkurrensövervakande resurser skulle kunna inriktas mot fall av stor betydelse för samhällsekonomin. Några bärande argument för en parallellitet med gemenskapsrättens regler finns ej. Det finns betydligt starkare skäl att ha anmälningsskyldighet i EG:s koncentrationsförordning, eftersom EU:s territorium är betydligt större än Sveriges och kommissionen inte gärna kan ha en aktiv bevakning i alla delar av området. Som en minimilösning kan de lättnader som utredningen föreslagit accepteras.

Svenska bankföreningen anser att det i princip vore eftersträvansvärt att det kunde överlämnas till de inblandade företagen att själva bedöma om en koncentration skall anmälas till Konkurrensverket för prövning. Mot bakgrund av de lättnader i anmälningsskyldigheten som trots allt utredningen föreslår vill föreningen dock inte motsätta sig att den generella anmälningsskyldigheten behålls.

Skälen för regeringens förslag: Någon generell anmälningsskyldighet fanns inte enligt ÄKL. Prövningssystemet var utformat så att en gallring av förvärv inte skedde genom avgränsning av kontrollområdet utan huvudsakligen genom konkurrensmyndighetens förberedande prövning. Denna ordning ändrades år 1993 genom övergång till KL:s regler med ett avgränsat kontrollområde och generell anmälningsskyldighet enligt förebild av reglerna i EG. Med tanke på att nuvarande huvudregler om förvärvsprövning ytterligare anpassas till EG-modellen synes det krävas tungt vägande skäl om en ordning utan generell anmälningsskyldighet nu skall återinföras.

För en generell anmälningsskyldighet med tidsfrister talar särskilt tidsvinsten och att man uppnår en viss formell stadga i kontrollsystemet. Även konkurrensmyndighetens subjektiva bedömning i frågan om anmälningsskyldighet begränsas vid nuvarande generella anmälningsskyldighet vilket ökar förutsägbarheten och rättssäkerheten i kontrollsystemet. Systemet har också den fördelen att konkurrensmyndigheten tidigt får relevant information om förvärvet vilket begränsar behovet av kompletterande uppgifter från företagen. Till stöd för systemet har vidare anförts att det också motverkar uppkomsten av en situation där förvärvande företaget söker överraska konkurrensmyndigheten med att omedelbart integrera det förvärvade företaget i sin verksamhet på sådant sätt att det verkar avhållande mot att förbjuda förvärvet på grund av de stora skador som en uppbrytning kan åstadkomma.

Mot ett system med generell anmälningsskyldighet kan anföras att anmälningsskyldigheten ofta är förenad med omfattande krav på uppgiftslämnande till Konkurrensverket, vilket kan göra anmälningsförfarandet komplicerat och kostsamt för företagen. Företagen kan i så fall tvingas till omfattande arbete med att ta fram uppgifter som krävs för verkets prövning och kan få betydande kostnader för juridiska ombud m.m.

Den belastning på företagen som förvärvsanmälningar innebär är dock i viss mån ofrånkomlig. Om ett prövningssystem saknar regler om generell anmälningsskyldighet måste det finnas regler om frivillig anmälan. Sådana regler fanns också i ÄKL. Det torde då ha förutsatts att en anmälan kunde ske informellt och att de berörda myndigheterna (varvid nämndes dåvarande NO, SPK och SIND) hade sådan samlad kunskap att uppkomna fall snabbt kunde bedömas. Frågan om hur en anmälan skulle vara beskaffad synes inte ha övervägts mera i detalj.

Denna fråga innefattar emellertid flera problem rörande bl.a. form och innehåll i anmälan, tidsfrister och rättsverkningar. I fråga om anmälan som skall göras enligt KL har dessa förhållanden reglerats genom KL och olika föreskrifter, men problemen skulle uppstå på nytt sätt vid en återgång till ett system utan generell anmälningsplikt. Det går knappast att finna en någon helt tillfredsställande lösning på problemen vid en sådan återgång. Det kan för övrigt antas att de förut beskrivna förhållanden vid tillämpningen av ÄKL, som föranledde kritik mot bl.a. utdragen förberedande prövning, hade sin grund i sådana problem som nu har berörts. Förhållandena ledde till att Konkurrenskommittén föreslog vissa ändringar i reglerna. Några särskilda regler om anmälningars utformning föreslogs dock inte. Förslagen, som gick ut på att den förberedande prövningen skulle effektiviseras utan att generell anmälningsplikt infördes, förlorade aktualitet genom att regler om sådan anmälningsplikt fördes in i KL.

I detta sammanhang kan påpekas att Konkurrensverket inte har till uppgift att utöva den ingående, kontinuerliga bevakning av utvecklingen i näringslivets olika branscher som behövdes enligt den äldre ordningen och som myndigheterna då förutsattes ha. Här bör också framhållas att de olägenheter som den i KL föreskrivna anmälningsskyldigheten orsakar företagen har minskat betydligt i omfattning genom de ändrade regler som gäller fr.o.m. den 1 juli 1997.

Vidare kan framhållas att det måste läggas en väsentlig uppgiftsbörda på företagen även i ett system byggt på frivilliga anmälningar. Det finns också anledning anta att företagen, med ett sådant system, skulle i stor utsträckning "för säkerhets skull" anmäla koncentrationer som faller inom det i lagen angivna kontrollområdet. Bördan på företagen skulle därför sannolikt inte minskas drastiskt genom ett ändrat anmälningssystem.

I motiven till KL anges vidare att hinder inte föreligger mot att vid sådana förvärv som normalt inte kan anses ha så stor betydelse för konkurrensen ha en mindre långt gående uppgiftsskyldighet än i övriga fall. Ett förenklat anmälningsförfarande – där uppgiftslämnandet begränsas till att avse endast vissa centrala uppgifter för bedömningen av konkurrens-effekten av vissa typer av företagsförvärv – kan antas leda till

att ett inte obetydligt antal av de anmälningsskyldiga förvärven skulle omfattas av ett förenklat förfarande. Konkurrensverket har således inom ramen för gällande lagstiftning möjlighet att förenkla anmälningsskyldighetsförfarandet för sådana typer av företagsförvärv som verket bedömer sakna betydelse för konkurrensen. Här hänvisas vidare till avsnitt 5.9.

Vid en sammanvägning av de nu redovisade aspekterna anser regeringen, i likhet med utredningen, att övervägande skäl talar för att behålla reglerna i KL om generell anmälningsskyldighet.

5.7.2 Trösklarna

Regeringens förslag: En koncentration skall anmälas om minst två av de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och minst två av de berörda företagen har en omsättning i Sverige föregående räkenskapsår som överstiger 100 miljoner kronor för vart och ett av företagen.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en inskränkning av den generella anmälningsskyldigheten genom att bestämmelsen ändras så att en koncentration skall anmälas till Konkurrensverket om

1) de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kr och

2) minst två av de berörda företagen driver verksamhet inom landet och i denna verksamhet har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger 200 miljoner kr för vart och ett av företagen.

Remissinstanserna: Många är positiva till den föreslagna förändringen av anmälningsskyldigheten, framför allt när det gäller förslaget att omsättningen i 2) skall gälla minst två berörda företag som driver verksamhet i landet. Några är dock kritiska till förslaget att höja den nuvarande 100-miljonersgränsen till 200 miljoner kr.

Sveriges Industriförbund anser som redovisats i föregående avsnitt att anmälningsskyldigheten borde upphöra. Som en minimilösning kan de lättnader som utredningen föreslagit accepteras av förbundet.

Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB menar att reglernas preventiva verkan är orsaken till att Konkurrensverket endast har väckt talan mot ett mycket litet antal företagsförvärv. Genomförandet av ett förvärv är i flertalet fall såväl tidskrävande som kostsamt. Det är enligt advokatfirman vanligt förekommande att en säljare väljer den köpare, som medför minst konkurrensrättsliga komplikationer om säljaren kan välja mellan flera köpare som erbjuder någorlunda likvärdiga villkor. Advokatfirman vill vidare framhålla att kostnaderna för en förvärvsanmälan är små vid jämförelse med de övriga kostnader som uppstår i samband med själva förvärvet. Därtill kommer att företagets kostnader för förvärvsanmälan torde vara helt marginella jämfört med den ekonomiska skada som kan uppkomma om ett antal skadliga företagskoncentrationer faller utanför regelverket. Storleken på de företag som genomför en koncentration är ju ingalunda alltid avgörande för den konkurrensskada som koncentrationen

kan innebära. De möjligheter som utredningen anvisat för Konkurrensverket att anmoda ett företag att inkomma med en anmälan eller för företagen att frivilligt anmäla en koncentration till Konkurrensverket undanröjer inte de risker som den föreslagna höjningen av tröskelvärdena innebär. Det framstår för det första som mindre troligt att företag frivilligt kommer att anmäla koncentrationer i någon större utsträckning när anmälningsplikten inte är tvingande. Det är vidare, med hänsyn till krav på förutsägbarhet och rättssäkerhet, inte önskvärt med ett system som förutsätter att Konkurrensverket i efterhand skall anmoda företag att inkomma med anmälningar avseende koncentrationer i större utsträckning än enligt gällande regler.

Advokatbyrån pekar vidare på att den föreslagna inskränkningen synes märklig i ljuset av att såväl EU som flera medlemsstater under det senaste året infört eller beslutat att införa regler avseende kontroll av företagskoncentrationer som innebär att såväl kommissionens som berörda nationella konkurrensmyndigheters möjligheter att pröva företagskoncentrationer har utvidgats. Byrån pekar bl.a. på ändringar i Nederländerna, Danmark och Tyskland. I ljuset av denna internationella trend ter det sig svårförståeligt att utredningen föreslår en begränsning av de svenska reglernas tillämpning, särskilt mot bakgrund av Sverige geografiska läge som medför att konsumenter inte kan erbjudas substitut på lika nära avstånd som konsumenter på kontinenten och den svenska marknadens relativa litenhet. Man anser att utredningens bevekelsegrunder för att föreslå en höjning av de omsättningsgränser som bör gälla för den primära anmälningskyldigheten inte heller ter sig övertygande.

Baker & McKenzie Advokatbyrå menar att om tröskelvärdet skulle höjas en risk finns att Konkurrensverket kan se sig föranlett att betydligt oftare utnyttja sin möjlighet att anmoda företag att anmäla. Detta skulle leda till en ökad osäkerhet för marknadens aktörer. I praktiken skulle det dessutom kunna leda till att marknadens aktörer, för att undvika Konkurrensverkets särskilda begäran, förekom verket med en frivillig anmälan. Mot bakgrund av det nu sagda samt det faktum att 100-miljonersgränsen infördes nyligen och har fungerat såsom den var avsedd är byrån inte helt övertygad om att en ändring av det undre tröskelvärdet bör företas.

Konkurrensverket instämmer i utredningens skäl och slutsats att den nedre omsättningsgränsen på 200 miljoner kr bör införas. Verket yttrar vidare att ett företag kan ha en omfattande försäljning på de svenska marknaden, exempelvis genom en återförsäljare, utan att anses driva verksamhet inom landet. Inom EG-rätten ställs krav på att två av de berörda företagen skall ha en viss omsättning inom gemenskapen. Detta begrepp är enligt Konkurrensverkets mening att föredra, eftersom det omfattar även företag som säljer in på marknaden och inte innefattar krav på att företagen skall driva verksamhet inom gemenskapen. En motsvarande innebörd av den svenska bestämmelsen skulle dessutom innebära en önskvärd större överensstämmelse med EG-rätten. Detta skulle också innebära att effektprincipen blir gällande för koncentrationer på samma sätt som redan är fallet med avseende på 6 och 19 §§ KL.

Verket önskar också ett förtydligande i fråga om bl.a koncentrationsförordningens bestämmelse i artikel 5.2 andra stycket om en två-årsregel beträffande beräkning av omsättning vid successiva förvärv skall gälla eller inte enligt KL.

Lagerlöf & Leman Advokatbyrå AB är mycket positiv till att tröskelvärdena höjs och att de utländska indirekta förvärven undandras prövning där målbolaget bedriver begränsad verksamhet i landet. Man anser dock att den föreslagna regeln framstår som mindre lämplig då bestämmelsen kan leda till att företag med höga marknadsandelar och hög omsättning men begränsad egen verksamhet i landet kan förvärva betydande företag utan skyldighet att anmäla koncentrationen. En alternativ reglering skulle, enligt advokatbyrån, kunna vara att ”det förvärvade företaget driver verksamhet inom landet och minst två av de berörda företagen har en omsättning i landet som föregående räkenskapsår överstiger 200 miljoner kr för vart och ett av företagen”. Genom en sådan reglering har man inte utvidgat nuvarande reglering men samtidigt inte öppnat möjligheter för att eventuellt allvarliga koncentrationer undandras prövning. Man anser inte att den frivilliga anmälningsmöjligheten och Konkurrensverkets möjlighet att infordra anmälan är tillräckligt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Som utredningen nämner har tidigare kritik riktats mot att många företagsförvärv som saknar betydelse för konkurrensen och samhällsekonomin faller inom området för den generella anmälningskyldigheten. Av den anledningen lade utredningen tidigt fram ett särförslag som innebar att anmälningskyldigheten reducerades.

Genom den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1997 (prop. 1996/97:82, bet. 1996/97:NU13, rskr. 1996/97:226) undantas företagsförvärv från skyldighet att anmäla om det förvärvade företags omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kronor. Trots att omsättningen understiger detta belopp, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i ett förvärvsavtal att anmäla förvärvet, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part i ett förvärvsavtal har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla ett förvärv till Konkurrensverket.

Utredningen framhåller att det vid en analys av Statistiska Centralbyråns kartläggning av företag verksamma inom landet framgår att flertalet företag har en omsättning som understiger ett hundra miljoner kronor. Fördelningen av företag inom detta intervall är dock skiftande mellan olika branscher. Det kan även observeras att inom många branscher återfinns ett relativt stort antal företag inom intervallet 100 – 200 miljoner kronor. Analysen visar också att endast ett mindre antal företag har en omsättning som överstiger 200 miljoner kronor. I fråga om avgränsning av den generella anmälningskyldigheten noterar utredningen att antalet förvärv som har anmälts under andra halvåret 1997 (76) är mindre än hälften av det antal som anmäldes under motsvarande period 1996 respektive första halvåret 1997. Enligt utredningen måste det antas att denna kraftiga nedgång till stor del beror på ändringen av anmälningsreglerna den 1 juli 1997.

Enligt utredningens uppfattning har det också med de nya reglerna anmälts många förvärv som det inte funnits anledning att överväga ingripanden mot och som har ringa betydelse från konkurrens- och samhällssynpunkt. Utredningen anser att anmälningsförfarandet innebär en stor börda på företagen. Även hänsyn till Konkurrensverkets resursanvändning talar för att omsättningsgränsen 100 miljoner kronor höjs. Visserligen kan då möjligen antalet frivilliga anmälningar som görs ”för säkerhets skull” öka något, men detta kan knappast nämnvärt minska den effektivitetsvinst som uppstår, anför utredningen ytterligare. Det kan anföras att en sådan ändring kan medföra risk för att företagskoncentrationer som är samhällsskadliga inte kommer att prövas. Denna risk måste dock anses ytterst liten. Det torde sällan finnas anledning från samhällssynpunkt att ingripa mot företagskoncentrationer av den aktuella storleken. De få fall då sådan anledning eventuellt finns kan, fortsätter utredningen, förutsättas komma under Konkurrensverkets prövning, eftersom verket alltid kan ta upp fallet genom en anmodan till en part att göra anmälan.

Utredningen pekar vidare bl.a. på att en ordning som medför en minskad mängd anmälningsärenden ger verket möjlighet att omfördela resurserna från det formella prövningsförfarandet till bl.a. bevakning av sådana marknader där koncentrationsåtgärder kan komma att påverka konkurrensen negativt. Sammanfattningsvis innebär den diskuterade inskränkningen av området för generell anmälningskyldighet betydande resursvinster för näringsliv och samhälle. Någon vägande invändning mot ändringen kan utredningen inte se och anser därför att förslaget bör genomföras.

Regeringen anförde i fråga om de allmänna överväganden som låg till grund för lagändringen 1997 att förändringar i regelsystemet för att begränsa anmälningskyldigheten var påkallade.

Regeringen diskuterade i det förra lagstiftningsärendet om anmälningskyldigheten, som några remissinstanser föreslog, borde upphöra vid 200 miljoner kr. Dessa remissinstanser pekade bl.a. på att beloppet 200 miljoner kr motsvarade Konkurrensverkets uppfattning om hur stora företag kan vara utan att deras eventuellt konkurrensbegränsande avtal påverkar konkurrensen på den svenska marknaden på ett märkbart sätt, enligt vad som föreskrivs i 6 §, (jfr KKVFS 1993:2). Häremot invände regeringen att det är fråga om två skilda prövningar. Gränsen 200 miljoner kr avser förbudet i 6 § mot konkurrensbegränsande avtal. Vad det, enligt regeringen, rörde sig om i det då aktuella lagstiftningsärendet var förvärv av företag som därmed upphörde att vara fristående aktörer på marknaden. De rättsliga förutsättningarna för ingripande enligt förbudsbestämmelserna ansåg inte regeringen vara desamma. Regeringen bedömde, med hänsyn till erfarenheterna i rättstillämpningen, det lämpliga valet vara att följa utredningens förslag.

Detta innebar att den generella anmälningskyldigheten slopades beträffande förvärv där det förvärvade företagets omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kr (prop. 1996/76:82 s. 9–10). Skyldigheten ersattes av en föreskrift om att Konkurrensverket under viss

förutsättning kan ålägga en part i ett förvärvsavtal att anmäla ett visst individuellt förvärv, när det förvärvade företagens omsättning understiger 100 miljoner kronor. Till systemet kopplades av rättssäkerhetsskäl en möjlighet att anmäla ett förvärv av detta slag frivilligt, så att nu gällande ordning med en frist för Konkurrensverket m.m. aktiveras.

Den därigenom nyligen genomförda reduceringen av den generella anmälningsskyldigheten har enligt regeringens bedömning haft avsedd effekt. Några praktiska problem av betydelse har heller inte framkommit med den nya ordningen. Anmälningsregler där man utgår från de berörda företagens omsättning medför differentierade täckningsgrader i olika branscher. Konkurrensskadan av ett strukturellt förvärv kan på en liten marknad vara betydande utan att för den skull den totala marknaden är särskilt stor omsättningsmässigt. Vidare kan noteras att koncentrationsförordningens trösklar i visst avseende sänktes från den 1 mars 1998. I flera andra medlemsstater inom EU har nyligen nedre gränser för när företagskoncentrationer eller koncentrationsliknande åtgärder är prövningsbara och/eller anmälningspliktiga sänkts eller bestämts till en låg nivå. Därtill kommer de problem som pekats på från advokathåll när det gäller rättsosäkerheten m.m. för företagen vid en höjning av tröskeln. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns vägande skäl mot att genomföra utredningens nu framlagda förslag i denna del.

Utredningen har vidare föreslagit att en ytterligare lagändring bör göras i detta sammanhang så att utländska förvärv som kan antas regelmässigt sakna betydelse för konkurrensen och samhällsekonomin undantas från den generella anmälningsskyldigheten. Utredningens förslag innebär att en företagskoncentration skall anmälas till Konkurrensverket om de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och minst två av de berörda företagen driver verksamhet inom landet och i denna verksamhet har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger den nämnda bitröskeln för vart och ett av företagen.

Regeringen anser att starka skäl talar för att den föreslagna ändringen genomförs. Emellertid bör en justering göras av bestämmelsen så att anmälningsskyldigheten även omfattar sådan omsättning som ett företag har i Sverige, utan att företaget för den skull bedriver verksamhet inom landet. Här hänvisas till författningskommentaren.

Vid remissomgången har frågan väckts om en särskild regel för beräkning av omsättningen vid successiva förvärv, motsvarande den i artikel 5.2 andra stycket i koncentrationsförordningen, borde gälla enligt KL. Enligt gemenskapsregeln skall två eller flera transaktioner som äger rum inom en tvåårsperiod mellan samma personer eller företag betraktas som en företagskoncentration, som uppkommer vid tidpunkten för den sista transaktionen. En sådan bestämmelse är dock ingripande för företagen. Utredningen har inte redovisat något förslag eller några överväganden i frågan. Det saknas därför enligt regeringens mening beredningsunderlag att nu överväga någon sådan motsvarighet i KL.

Regeringens bedömning: Någon regel om när en företagskoncentration senast skall anmälas införs inte i konkurrenslagen.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att en anmälan skall göras senast en vecka efter ingåendet av det avtal som medför en koncentration, offentliggörandet av budet om övertagande eller förvärvet av det bestämmande inflytandet.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* ställer sig positivt till den föreslagna tidsfristen. Om den skall fylla sitt syfte och respekteras bör den dock i likhet med vad som gäller enligt artikel 14.1 i koncentrationsförordningen förenas med en sanktionsmöjlighet. Utan en direkt påföljdsavgift kopplad till anmälningensfristerna innebär förslaget i realiteten ingen större skillnad jämfört med dagens situation. Verket anser att möjligheten enligt KL att ålägga ett företag vid vite att anmäla förefaller mindre lämplig när en anmälningsskyldighet på en vecka införs.

Flera andra remissinstanser, främst advokatfirmor, är uttalat kritiska till utredningens förslag och anser att tidpunkten för anmälan inte bör regleras. På så sätt bevaras den flexibilitet som finns idag, menar man.

Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB yttrar att det är ett omvittnat faktum att den tidsgräns för anmälan av koncentrationer som förekommer i koncentrationsförordningen är orimligt kort. Därför har också med kommissionens acceptans utvecklats ett antal sätt att kringgå tidsgränsen i enskilda fall. Dessa förhållanden framstår knappast som efterföljansvärda. Det nuvarande regelverket innebär att en underlåtenhet att anmäla ett anmälningsskyldigt förvärv sker på de berörda företagens egen risk. Detta förhållande kopplat till den i lagen föreskrivna skyldigheten att anmäla anmälningsskyldiga koncentrationer torde enligt advokatfirman vara fullt tillräckligt för att berörda företag skall anmäla en koncentration så snart det överhuvudtaget är möjligt. Man känner inte till något fall sedan lagens ikraftträdande där ett företag som känt till regelverket underlåtit att fullgöra en erforderlig anmälan av företagsförvärv. Någon tidsgräns inom vilken anmälningsskyldigheten måste fullgöras behövs således inte enligt advokatfirmans mening.

Lagerlöf & Leman Advokatbyrå AB anser att nuvarande ordning är lämplig och har svårt att se några bärande skäl för införandet av en snäv tidsfrist inom vilken en fullständig anmälan skall ges in till Konkurrensverket. Det förhållandet att utredningens förslag saknar sanktion för det fall en anmälan inte sker inom rätt tid, visar att det inte föreligger skäl för att införa den ifrågavarande bestämmelsen.

Advokatfirman Vinge KB menar att den nuvarande flexibiliteten många gånger har visat sig praktiskt betydelsefull. I vissa situationer kan det innebära stora svårigheter för parterna att inom en så pass kort som en vecka samla in information och upprätta en anmälan av koncentrationen. Inte minst kan det vara ett problem i de fall där det är svårt att fastställa den exakta tidpunkten för när ett bestämmande inflytande förvärvades. Därför bör det enligt advokatfirman införas en möjlighet för Konkurrensverket att i det enskilda fallet ge dispens från veckoregeln.

Denna möjlighet finns visserligen inte enligt gemenskapsrätten. Kommissionen har dock ofta tvingats se mellan fingrarna i detta avseende och ge informella dispenser.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen har föreslagit att en tidsfrist införs för när en anmälan senast skall göras. Efter förebild från EG-rätten föreslås att så skall ske senast en vecka efter ingåendet av det avtal som medför en koncentration, offentliggörandet av budet om övertagande eller förvärvet av det bestämmande inflytandet.

Förslaget synes i första hand motiveras av en allmän strävan att motsvarande regler bör gälla som inom gemenskapsrätten.

Regeringen anser i och för sig att det kan finnas ett värde i att en utgångspunkt finns för när en anmälan skall göras till Konkurrensverket. Vidare kan det vara av värde såsom tidigare sagts att reglerna utformas i nära överensstämmelse med gemenskapsrättens regler, särskilt som det nu föreslås en övergång till koncentrationsbegreppet. Emellertid har invändningarna mot förslaget avsevärd tyngd. Bland annat pekar kritiken på att det hos kommissionen i realiteten finns betydande praktiska svårigheter att upprätthålla bestämmelsen enligt dess innehåll. Faran att anmälningspliktiga förvärv undandras Konkurrensverkets prövning torde av de skäl som anförts från advokathåll vara liten. Bland annat tar företagen risker om de vidtar ekonomiska dispositioner innan anmälan gjorts. Att företagen på egen risk har genomfört en företagskoncentration och anmäler den sent kan nämligen inte åberopas som skäl för att en företagskoncentrationen skulle få en mer gynnsam behandling än andra anmälda företagskoncentrationer. En sen anmälan torde i de flesta fall bero på att underlaget för anmälan inte hunnit tas fram. Mot den här bakgrunden överväger nackdelarna med att genomföra förslaget de nyss nämnda fördelarna. Regeringen är därför inte beredd föreslå någon regel om när en företagskoncentration senast bör anmälas. I stället bör den nuvarande flexibla ordningen kvarstå.

5.8 Instansordningen

Regeringens bedömning: Den nuvarande instansordningen behålls för frågor om företagskoncentration.

Utredningens bedömning: Utredningen har i ett tidigare betänkande föreslagit att Stockholms tingsrätt skulle slopas som instans i förvärvsärenden och att Konkurrensverket skulle ges möjlighet att fatta beslut som första instans med möjlighet att överklaga verkets beslut till Marknadsdomstolen. I slutbetänkandet har inte lämnats något förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* anser att verket bör ges möjlighet att fatta beslut i ärenden om koncentration. Nuvarande system innebär praktiska problem och en tidsutdräkt som kan ifrågasättas från rättssäkerhetssynpunkt. Verket nämner dels en anmälan som återkallats på grund av att man enligt uppgift inte kunde avvakta en domstolsprövning, dels ett ärende som prövats av Marknadsdomstolen (se avsnitt 4.3) och som enligt uppgift medförde stora kostnader till följd av den osäkerhet

som under lång tid förelåg om förvärvets genomförande. Bland annat mot denna bakgrund föreslår verket att beslut fattas av verket och att dessa överklagas hos Marknadsdomstolen.

Sveriges Industriförbund återkommer också i frågan och anser att en koncentration endast bör prövas av en instans som enligt förbundet bör vara Marknadsdomstolen.

Skälen för regeringens bedömning: I samband med den reformering av instansordningen (slopande av Stockholms tingsrätt som mellaninstans i fråga om undantag, icke-ingripandebesked och åläggande) som trädde i kraft den 1 juli 1998 uttalade regeringen beträffande frågor om företagsförvärv att dessa i väsentliga avseenden gäller bedömningar av en annan karaktär än som rör förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av en dominerande ställning. Vidare ansåg regeringen att de speciella aspekter som kommer under bedömning vid prövningar av förvärvsärenden kan ha särskild principiell och praktisk betydelse när det gäller strukturomvandlingen av näringslivet. Regeringen bedömde bl.a. därför att tunga skäl talar för att dessa mål skall prövas av två instanser, som principiellt bör vara domstolar. Vidare ansågs det också naturligt att frågor om företagsförvärv ges samma behandling som bl.a. mål om konkurrensskadeavgift. Regeringens samlade bedömning var därför att instansordningen i fråga om företagsförvärv inte borde förändras, vilket innebar att dessa frågor alltså skulle prövas av Stockholms tingsrätt som första instans och att överklagande sker till Marknadsdomstolen.

Regeringen anser att vad som framförts vid remissbehandlingen av det nu lagda utredningsförslaget inte föranleder något förändrat ställningstagande i fråga om instansordningen. Därför bör den nuvarande instansordningen för företagsförvärv i fortsättningen gälla för frågor om företagskoncentration.

5.9 Handläggningen

5.9.1 Ett förbättrat kontrollsystem

Regeringens bedömning: Förbättringar i kontrollsystemet är möjliga.
--

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig instämmer i utredningens slutsatser.

Skälen för regeringens bedömning: I avsnitt 5.1 har regeringen angett att ett regelverk om kontroll av företagsförvärv är viktigt och bidrar till en effektiv konkurrens till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna. Samtidigt är problem förknippade med ett kontrollsystem av detta slag, enligt vad som ligger i sakens natur. Utredningen pekar bl.a. på att företagsförvärv som faller inom det konkurrensrättsliga kontrollområdet många gånger rör både betydande samhällsintressen och stora

ekonomiska värden. Den ekonomiska omsättningen ställer också normalt höga krav på en skyndsam och effektiv handläggning av förvärv som blir föremål för prövning.

Regeringen vill understryka att både det allmänna och näringslivet har ett starkt intresse av att det konkurrensrättsliga systemet för kontroll av företagskoncentrationer är ändamålsenligt utformat och fungerar på ett så effektivt och rättssäkert sätt som är möjligt. Därför är det angeläget att över hela fältet pröva vilka förbättringar i kontrollsystemet som är möjliga för ökad effektivisering, rättssäkerhet och genomströmning. I det följande redovisas regeringens ställningstagande till detta.

5.9.2 Kontakter före en anmälan

Regeringens bedömning: Det är viktigt att det finns flexibla former för företagens kontakter med Konkurrensverket i frågor som rör företagskoncentrationer. Härigenom kan kraven på uppgiftslämnande lättas. Företagen kan också få möjlighet att smidigare och på ett tidigare stadium än hittills få indikationer på hur verket ser på t.ex. ett planerat förvärv.

Vad som nu sagts kan åstadkommas inom ramen för gällande regler i bl.a. förvaltningslagen. Kompletterande handläggningsrutiner kan dock behöva utarbetas av Konkurrensverket.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens genom förslag om en ordning med informella kontakter på ett inledande stadium.

Remissinstanserna: I princip alla remissinstanser som yttrat sig tillstyrker utredningens förslag.

Svea hovrätt anser att det föreslagna informella förfarandet saknar egentliga förebilder i svensk rätt. Skälen för ett sådant förfarande förefaller emellertid så starka att det inte finns anledning att motsätta sig att man på detta område anpassar sig till ett förfarande som tillämpas utomlands. Hovrätten föredrar dock att benämningen förhandskontakter eller förhandsprövning e.dyl. används framför utredningens förslag. Vidare föreslår hovrätten att detta inledande kontrollförfarande inte blir alltför lösligt utan att det förs ut som ett rättsligt institut. Detta kan lämpligen ske i eller direkt i anslutning till 37 § KL. Därtill bör det genom motiv klargöras i vilken utsträckning förvaltningslagen avses bli tillämplig på handläggningen i dess olika faser. Därmed läggs också fast det område där endast förvaltningslagens serviceregler är tillämpliga, när förfarandet kommit till den punkt där ett "ärende" föreligger och slutligen där myndighetsutövning mot enskild inletts. Det är vidare av flera skäl av betydelse att det i efterhand finns en möjlighet att kontrollera hur handläggningen hos myndigheten har bedrivits, vilket bl.a. förutsätter att myndighetens åtgärder har dokumenterats. Härvid är, enligt hovrättens mening, att märka att dokumentationskravet endast gäller i ärenden som avser myndighetutövning. Genom en klarare reglering skapas också bättre förutsättningar för den sekretess som självfallet är av betydelse under

denna handläggningsfas hos myndigheten. Även i andra avseenden kan det vara viktigt att förfarandet ”stagas upp”. Hovrätten efterlyser bl.a. mot bakgrund härav en närmare rättslig analys av det föreslagna nya institutet.

Styrbjörn Gärde Advokatbyrå anser att det i KL bör anges att en anmälningssfråga med beaktande av i förvaltningslagen tillämpliga bestämmelser (1 och 4 §§) äger underställas Konkurrensverkets bedömning. Detta skulle utgöra stöd för Konkurrensverkets formella och materiella handläggning och gagna anmälare och dessas möjligheter att med stöd av bestämmelsen göra gällande skadeståndsgrundande fel och brister i Konkurrensverkets upplysnings- och rådgivande verksamhet. Ytterst är här fråga om rättssäkerhet.

Kammarrätten i Göteborg instämmer i utredningens slutsats att det beträffande förfarandet vid förhandskontakter behövs vissa riktlinjer men anser att författningsreglering inte erfordras. Kammarrätten bedömer att det lämpligen kan anförtros åt Konkurrensverket att fastställa sådan riktlinjer. Dessa torde kunna ges form av allmänna råd. Det framstår enligt kammarrätten som ändamålsenligt att låta det gemenskapsrättsliga institutet pre-notification tjäna som förebild liksom Konkurrensverkets skiss till handläggningsordning.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen har redovisat att det i gemenskapsrätten och i vissa utländska regelsystem, bl.a. USA och Storbritannien, finns en handläggningsordning som i stor utsträckning ger de berörda företagen möjlighet till informella kontakter med konkurrensmyndigheten innan en anmälan i formell mening sker. Erfarenheten från bl.a. dessa länder visar att möjligheten till sådana kontakter på ett inledande stadium ger konkurrensmyndigheten förutsättningar att i ett tidigt skede bl.a. bilda sig en närmare uppfattning om transaktionens karaktär och, när skäl därtill föreligger, begränsa omfattningen av de uppgifter som företagen behöver lämna för myndighetens prövning. Erfarenheterna visar även att konkurrensmyndighetens handläggningstid efter det att anmälan gjorts härigenom i inte obetydlig omfattning kan avkortas och att antalet ärenden som går till s.k. särskilda undersökningar kan begränsas.

Frågan har således väckts om förutsättningar föreligger för att en motsvarande mindre formaliserad ordning som den redovisade även kan tillämpas av Konkurrensverket vid handläggning av ärenden som rör företagsförvärv. Det kan i detta sammanhang erinras om att enligt motiven till KL risker med ett företagsförvärv i första hand skall undanröjas genom åläggande av mindre ingripande slag än förbud. Förhandlingar med företagen bör därvid enligt motiven i första hand ske under Konkurrensverkets handläggning av ärendet. Företrädare för näringslivet och advokatbyråer har till utredningen särskilt framhållit att möjligheten till förhandling och förhandlingslösning utgör en rationell handläggningsform i ärenden som gäller företagsförvärv.

Konkurrensverket har för utredningen redovisat verkets syn på möjligheterna till förhandskontakter och sammanfattningsvis anfört följande. Verket ser förhandskontakter inför anmälan om företagsförvärv som en möjlighet för både parterna och myndigheten. För att en sådan ordning skall vara praktiskt genomförbar förutsätts att uppgifter som

parterna lämnar in och parternas identitet omfattas av absolut sekretess. Dessutom måste krav ställas på att skriftlig förhandsinformation lämnas till Konkurrensverket i god tid före möten som kan ske inom ramen för förhandskontakter avseende planerade förvärv. Genom förhandskontakter kan anmälningarna om företagsförvärv förbättras och behovet av kompletteringar minskas. Parterna får också möjlighet att reda ut oklarheter kring det planerade företagsförvärvet, vilket i sin tur innebär att Konkurrensverket kan ge värdefull vägledning till parterna. Det är dock viktigt att betona att Konkurrensverket vid förhandskontakter inte tar slutlig ställning till företagsförvärvets förenlighet med KL och förbehåller sig rätten att begära in ytterligare information.

Utredningen anser att den närmare utformningen och tillämpningen av en sådan ordning lämpligen bör överlämnas till Konkurrensverket att överväga. Den anför vidare att det dock kan framhållas att gemenskapsrättens ordning med s.k. pre-notification i tillämpliga delar bör kunna tjäna som förebild. Enligt utredningen bör även de mer informella handläggningsformer som tillämpas i bl.a. USA och Storbritannien kunna ge viss vägledning i detta hänseende.

Några remissinstanser menar att en lagreglering bör ske av handläggningen i fråga om förhandskontakter.

Regeringen vill framhålla följande.

Regeringen anser i linje med utredningens överväganden att en ordning för förhandskontakter i enskilda fall är påkallad för att effektivisera kontrollsystemet.

Konkurrensverkets handläggning av ärenden enligt KL sker med tillämpning av bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223, FL). Även tryckfrihetsförordningens (TF) bestämmelser om allmän handling och sekretesslagens bestämmelser har betydelse i detta sammanhang. Enligt 4 § första stycket FL skall en myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämpligt med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. I 4 § andra stycket FL anges att frågor från enskilda skall besvaras så fort som möjligt. Bestämmelsen innefattar en skyldighet att underlätta för enskilda att ta till vara sin rätt i förvaltningsärenden. Detta kan gälla exempelvis upplysningar om hur man gör en ansökan, råd om vilka handlingar som bör bifogas, m.m.

När det behövs och bedöms lämpligt skall myndigheten även vägleda den enskilde genom att, allt efter omständigheterna, ta initiativ till ytterligare utredning, verka för att utredningen begränsas till vad som är nödvändigt, fästa den enskildes uppmärksamhet på att det kan finnas alternativa handlingsvägar att nå det han eftersträvar osv. Denna vägledningsprincip gäller i princip oberoende av begäran. Av 1 § FL följer att vad som anges i 4 § gäller all förvaltningsverksamhet hos myndigheten, och således inte bara handläggningen av ärenden.

En remissinstans har förordat att det bör klargöras i vilken utsträckning FL avses bli tillämplig i samband med förhandskontakter.

Regeringen vill framhålla följande.

Av 1 § FL följer att det går en skiljelinje mellan förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden samt annan förvaltningsverksamhet hos dessa myndigheter. Ett ärende kan väckas genom anmälan, ansökan eller annan framställning som innebär att frågan anhängiggörs om viss åtgärd som kan vara lagreglerad. Ärendet kan också anhängiggöras genom ett handlande av myndigheten, s.k. initiativärende. Till begreppet annan förvaltningsverksamhet räknas s.k. faktiska handlingar som myndigheten utför (jfr prop. 1971:30 s. 315). I detta begrepp ingår inte myndighetsutövning.

Skiljelinjen mellan de två huvudformerna av förvaltningsverksamhet - ärendehandläggning och faktiska handlingar - är inte skarp. Rådgivning eller icke-bindande preliminära bedömningar i ett enskilt fall behöver inte innebära att ett ärende väckts, när saken inte gäller myndighetens beslutande verksamhet. Var gränsen går måste bli beroende av omständigheterna i det konkreta fallet, bl.a. den form och inriktning som förhandskontakterna har getts.

FL:s regler om dokumentation av uppgifter som en myndighet fått på annat sätt än genom en handling gäller endast myndighetsutövning men inte generellt för ärenden. Det torde i många fall vara en lämplig ordning att dokumentation sker även innan ett ärende föreligger eller där ett ärende föreligger som inte avser myndighetsutövning.

Att i detta lagstiftningsärende söka just på konkurrensområdet dra upp närmare gränser för handläggningen i berörda avseenden förefaller, enligt regeringens mening, inte vara lämpligt. I stället sker de bedömningar och avgränsningar som behöver göras i de enskilda fallen i fråga om när rena förhandskontakter kan ha övergått till att bli ett ärende respektive till att röra myndighetsutövning bäst i rättstillämpningen och efter de principer som FL:s regler ger uttryck för.

Med den utformning som regeringens förslag om sekretess under förhandskontakterna ges (avsnitt 5.9.3) saknar skiljelinjen mellan vad som är ett ärende samt annan förvaltningsverksamhet betydelse för sekretesskyddet.

Regeringen delar i övrigt allt väsentligt vad utredningen har anfört om att det får bli en uppgift för Konkurrensverket att, inom ramen för gällande regler i bl.a. FL, närmare konkretisera formerna för en utvecklad ordning med förhandskontakter. För regeringens vidkommande finns det inte anledning att föreslå någon reglering beträffande vad som bör gälla i fråga om kontakter av detta slag i samband med företagskoncentrationer.

5.9.3 Behovet av sekretess för lämnade uppgifter

Regeringens förslag: Absolut sekretesskydd införs för uppgifter hos Konkurrensverket som hänför sig till verksamhet som gäller rådgivning inför en anmälan om företagskoncentration.

Detta sekretesskydd gäller fram till dess en anmälan av företagskoncentrationen kommit in till verket.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ett mycket stort antal remissinstanser tillstyrker utredningens förslag och instämmer i utredningens slutsatser att sekretesskyddet bör vara absolut.

Konkurrensverket framhåller att uppgifter om planerade förvärv är ytterst känslig information med kurspåverkande effekt på börsnoterade företag och absolut sekretess kan därför i detta fall inte ersättas med något annat slag av sekretess. *Kammarrätten i Göteborg* tillstyrker utredningens förslag men sätter i fråga om det är lämpligt att använda ordet ”ärende” som beteckning på det informella förfarande som kan föregå den formella anmälan. Kammarrätten anser att myndigheterna serviceskyldighet m.m. avser inte bara den del av verksamheten som är att beteckna som ärenden i formell mening utav även sådan annan förvaltningsverksamhet hos myndigheten som det föreslagna informellare förfarandet utgör. *Sveriges Industriförbund* anser att absolut sekretess är en nödvändig förutsättning för att en mer utvecklad ordning med förhandskontakter mellan berörda företag och Konkurrensverket skall få någon större omfattning och betydelse.

Stockholms tingsrätt avstyrker utredningens förslag och anför bl.a. att den föreslagna ordningen torde strida mot svensk myndighetstradition och synes vara väl långtgående med hänsyn till att ratio legis endast är att bespara Konkurrensverket och företagen visst arbete med granskning respektive tillhandahållande av anmälningar om företagsförvärv.

Skälen för regeringens förslag: Det kan här observeras att såväl tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmän handling som sekretesslagens regler i fråga om sekretess väsentligt kan försvåra möjligheten till förhandskontakter mellan Konkurrensverket och de berörda företagen. Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten skall beredas så stor insyn i myndigheternas verksamhet som möjligt. Från denna synpunkt är det motiverat att verksamheten vid Konkurrensverket i största möjliga utsträckning är offentlig. Offentliggörande av uppgifter kan emellertid i nu aktuella fall medföra betydande olägenheter både för det allmänna och för enskilda företag. En avvägning måste därför göras mellan kravet på offentlighet i den verksamhet som rör verkets kontakter med företagen före anmälan och behovet av sekretess för sådana uppgifter som kan bli aktuella i dessa fall och som lämnas till verket.

Enligt föreskrifterna i 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100), 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkt 17 i bilagan till förordningen gäller sekretess i Konkurrensverkets verksamhet enligt KL för uppgift om bl.a. enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Med affärs- och driftförhållanden avses affärsförhandlingar, marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, planer som rör konstruktionsarbeten och reklamkampanjer, prissättningskalkyler, utredningar av annat slag, m.m. Skaderekvisitet är här ett s.k. ”rakt” skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för att ifrågavarande uppgifter är offentliga om inte en viss skaderisk kan anses föreligga. Vid skadebedömningen får man alltså utgå från om uppgiften är av det slaget att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som skall skyddas genom sekretessbestämmelsen.

Prövningen av om ett skaderekvisit är uppfyllt eller inte innefattar alltid ett visst mått av skönsmässighet. Det raka skaderekvisitet innebär således att tillämparen kan göra sin bedömning inom ganska vida ramar. Avsikten är dock, som tidigare nämnts, att skadebedömningen i huvudsak skall kunna göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Ett företagsförvärv kan föregås av från affärssynpunkt mycket känsliga förhandlingar som förutsätter konfidentiell handläggning av berörda parter. Det torde vara uppenbart att möjligheten till sekretess hos Konkurrensverket för uppgifter som rör planerade förvärv eller genomförda förvärv som ännu inte blivit offentliggjorda många gånger utgör en grundläggande förutsättning för att de berörda företagen skall kunna lämna uppgifterna till verket.

Utredningen pekar på att hittillsvarande erfarenheter visar att berörda företag i stor utsträckning anser att nuvarande bestämmelser inte medger ett tillräckligt sekretesskydd för uppgifter som företagen lämnar till Konkurrensverket innan anmälan i formell mening enligt 37 § KL sker. Detta förhållande medför att möjligheten till förhandskontakter i stor utsträckning försvåras. Konsekvensen härav är, enligt utredningen, i många fall att verket inte heller får tillgång till tillräckligt underlag för att på ett tidigt stadium, och innan en formell anmälan sker, kunna bedöma om uppgiftsskyldigheten för företagen i det enskilda fallet kan begränsas. Företag kan i sådana fall, för att fullgöra den formellt föreskrivna uppgiftsskyldigheten, tvingas att ta fram och lämna uppgifter som i stor utsträckning saknar betydelse för den materiella prövningen. Det torde vara uppenbart att en sådan ordning många gånger kan fördröja handläggningen i det enskilda fallet och orsaka det allmänna och företagen betydande olägenheter och kostnader. Förhandskontakter förutsätter således ett ökat sekretesskydd för sådana uppgifter om affärs- och driftförhållanden som företagen lämnar till Konkurrensverket innan en formell anmälan enligt 37 § sker. Det framhålls även av utredningen att en sekretessbestämmelse med ett s.k. omvänt skaderekvisit innebär en viss grad av skönsmässig bedömning från tillämparens sida i det enskilda fallet och måste på motsvarande sätt som anförts i fråga om nuvarande bestämmelser anses som otillräcklig. Sekretesskyddet för nu aktuella uppgifter bör därför, enligt utredningen, göras absolut.

Remissinstanserna har i stort sett samstämmigt tillstyrkt utredningens förslag. Regeringen gör samma bedömning som utredningen och anser att den föreslagna ändringen bör genomföras. Dock bör den närmare avgränsningen av sekretesskyddet preciseras. Detta sker lämpligen genom att bestämmelsen utformas så att sekretess gäller för uppgifter hos Konkurrensverket som hänför sig till verksamhet som gäller rådgivning inför en anmälan enligt KL:s anmälningsregler om företagskoncentrationer. I övrigt hänvisas till författningskommentaren.

I likhet med vad utredningen föreslagit bör vidare meddelarfrihet inte råda för nu aktuella uppgifter. Absolut sekretess för uppgiften i fråga bör gälla fram till den tidpunkt när anmälan lämnas in till verket. Efter denna tidpunkt bör sekretess gälla för uppgifterna i den omfattning som nu föreskrivs enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen, 2 § sekretessförordningen och punkt 17 i bilagan till förordningen. I de fall anmälan inte sker bör

sekretesstiden på samma sätt som enligt det senare lagrummet vara begränsad till högst tjugo år.

Prop. 1998/99:144

5.9.4 Företagens dispositioner under Konkurrensverkets handläggning

Regeringens förslag: Enligt nuvarande ordning får inte åtgärder vidtas för att genomföra ett företagsförvärv (s.k. stand still) under den inledande handläggningen hos Konkurrensverket av det anmälda förvärvet. Enligt förslaget ges Konkurrensverket möjlighet att meddela undantag från detta.

Konkurrensverket får vidare möjlighet att meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i en företagskoncentration för att säkerställa att stand still-regeln efterlevs. Ett förbud eller åläggande får förenas med vite.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att Konkurrensverket skall ges möjlighet att meddela undantag från stand still. Betänkandet innehåller inget förslag om åläggande och förbud.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* nämner att det i koncentrationsförordningen finns ett antal olika sanktioner som det kan finnas anledning att överväga. Verket anser bl.a. att de som framstår som viktigast i första hand är sanktionerna kopplade till reglerna om s.k. stand still, dvs temporärt förbud mot åtgärder för att fullfölja en koncentration. För att inte motverka syftet med reglerna om kontroll av koncentrationer är det av största vikt att reglerna om stand still respekteras. I och med att Konkurrensverket dessutom föreslås få möjlighet att formellt meddela undantag från stand still under den inledande undersökningen, anser verket det vara svårt att se några skäl mot att en sanktion kopplas till reglerna om stand still.

Vidare anför verket att för att undvika att parterna i en koncentration hinner vidta åtgärder för att genomföra förvärvet Stockholms tingsrätt skulle behöva fatta ett beslut om stand still i princip samtidigt som beslut fattas om särskild undersökning vilket, enligt verket, knappast är möjligt. Slutligen anser verket, med hänvisning till vad som gäller inom gemenskapsrätten, att det vore önskvärt att införa en regel om stand still fram till dess att beslut fattas om att lämna koncentrationen utan åtgärd eller att frågan slutligt avgjorts av Marknadsdomstolen.

Bakgrund: I koncentrationsförordningen finns regler om uppskjutande av en koncentration.

Enligt artikel 7.1 får en koncentration varken genomföras före anmälan eller innan den har förklarats förenlig med den gemensamma marknaden genom ett beslut enligt artikel 6.1 b artikel 8.2 eller på grundval av en presumtion enligt artikel 10.6. Bestämmelsen innebär att åtgärder som medför att koncentrationen genomförs inte får vidtas innan kommissionen meddelat slutligt beslut i ärendet. Bestämmelsen syftar till att säkerställa effektiviteten i kontrollsystemet och särskilt den fulla verkan av ett senare beslut att förklara koncentrationen oförenlig med den gemensamma

marknaden. Kommissionen kan på begäran medge dispens från de skyldigheter som anges i artikel 7.1.

Enligt artikel 7.3 utgör förbudet mot genomförande av koncentrationen inte hinder för genomförandet av ett offentligt bud om övertagande som har anmälts till kommissionen enligt artikel 4.1 före den tidpunkt när budet offentliggörs, under förutsättning att förvärvaren inte utövar de rösträttigheter som följer med värdepapperen i fråga eller gör det endast för att upprätthålla det fulla värdet av dessa investeringar. För undantag krävs att kommissionen beviljar dispens från förbudet.

I artikel 7.4 anges att kommissionen på begäran kan medge dispens från de skyldigheter som anges i artikel 7.1 och 7.3. En begäran om dispens kan göras och medges såväl före anmälan som efter själva transaktionen. När kommissionen avser att fatta ett beslut enligt artikel 7.4, vilket negativt påverkar en eller flera av parterna, skall den skriftligen underrätta de anmälade parterna och andra berörda parter om kommissionens invändningar och fastställa en tidsfrist inom vilken de får yttra sig. Ett interimistiskt beslut om att medge undantag enligt artikel 7.4 kan meddelas utan att de berörda personerna, företagen eller företagssammanslutningarna lämnas tillfälle att på förhand framföra sina synpunkter, förutsatt att kommissionen lämnar dem tillfälle att göra detta så snart som möjligt efter det att den har fattat sitt beslut. Vid dispensprövningen skall beaktas bl.a. arten och omfattningen av den skada som kan vållas de företag som berörs av koncentrationen eller tredje man, och det hot mot konkurrensen som koncentrationen kan medföra. Ett beslut om dispens kan förenas med villkor och ålägganden som säkerställer förutsättningarna för att en effektiv konkurrens vidmakthålls. Ett sådant beslut kan även ges med retroaktiv verkan.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler får den som är part i det anmälda förvärvsavtalet inte vidta några åtgärder för att fullfölja förvärvet under tiden från anmälan har gjorts fram till dess att tidsfristen trettio dagar gått ut för Konkurrensverket att besluta om särskild undersökning. Förbudet är ovillkorligt. Det torde ligga i sakens natur att ett sådant förbud kan medföra vissa negativa ekonomiska konsekvenser för företagen. Det kan i det särskilda fallet finnas skäl för företagen att kunna vidta vissa åtgärder som omfattas av förbudet, t.ex. sådana åtgärder som syftar till att förhindra eller minska risken för att onödiga ekonomiska skador eller andra negativa konsekvenser uppstår under den nu föreslagna tjugofemdagarsfristen. Därför föreslår regeringen en regel som gör det möjligt för Konkurrensverket att besluta om undantag från förbudet. Ett sådant beslut måste självfallet fattas med beaktande av lagens skydds syfte.

Synpunkten har framkommit vid remissomgången att s.k. stand still i förekommande fall borde gälla även under tiden när Konkurrensverket genomför en särskild undersökning. De skäl som åberopas är att man bör undvika en situation där ett förvärv som redan genomförts skall återgå. En sådan återgång kan förutom praktiska svårigheter även vara förenad med stora kostnader. Vidare anses det att det knappast är möjligt att erhålla ett beslut om interimistiskt förbud av en anmäld företagskoncentration i tid.

De nyss nämnda negativa ekonomiska konsekvenserna för företagen redan under den s.k. stand still vid den inledande tidsfristen talar med

styrka mot att generellt upprätthålla ett sådant krav under en så lång tidsperiod som det här är fråga om. Dessutom finns möjligheten för Stockholms tingsrätt att på yrkande av Konkurrensverket interimistiskt förbjuda ett förvärv. Därför är regeringens samlade bedömning den att någon förlängd tidsfrist, varunder stand still-regeln skulle gälla, inte bör genomföras.

En annan synpunkt som framkommit vid remissbehandlingen är att stand still-regeln efter förebild från gemenskapsrätten skall kunna sanktioneras. Regeringen anser att det finns fog för att en sådan möjlighet skapas, för fall där påtagliga indikationer föreligger på att stand still-regeln inte kommer att efterlevas beträffande en företagskoncentration som Konkurrensverket på det inledande stadiet anser vara kritisk från konkurrenssynpunkt. Därför bör en regel införas med innebörden att verket får meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i en företagskoncentration för att säkerställa att stand still-regeln efterlevs. En regel om detta bör förenas med en sanktionsmöjlighet. Här kan tänkas olika typer av sanktioner. Enligt koncentrationsförordningen kan böter utdömas om inte stand still-regeln efterlevs. Regeringen anser att för svenska förhållanden är det en lämplig ordning att ett förbud eller åläggande får förenas med vite. Här hänvisas vidare till författningskommentaren.

5.9.5 Handläggningstiden

Regeringens förslag: Konkurrensverkets handläggningstid för prövning av anmälda företagskoncentrationer ändras från 30 kalenderdagar till 25 arbetsdagar.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* anser att det är mycket viktigt att den föreslagna regeln genomförs, eftersom den innebär att den reella tidsfristen blir densamma för alla förvärv. Verket anser att ändringen innebär en större överensstämmelse med EG:s regler. Flera remissinstanser, främst några advokatfirmor, avstyrker förslaget.

Baker & McKenzie Advokatbyrå ställer sig tveksamma bl.a. med hänsyn till tidsutdräkten för förvärv som sker runt nyår samt till att de föreslagna ändringarna generellt synes vara en tillnärmning av EG-rättens regler på området och inte som här i motsatt riktning.

Bakgrund: Enligt artikel 6.1 i koncentrationsförordningen skall kommissionen pröva en anmälan så snart den mottagits. Kommissionen kan fatta beslut om att en koncentration inte omfattas av förordningen respektive att den ger eller inte ger anledning till allvarliga tvivel beträffande dess förenlighet med den gemensamma marknaden. Finns sådana tvivel kan den inleda ett förfarande. Enligt artikel 10 i koncentrationsförordningen skall ett beslut enligt artikel 6.1 fattas senast inom en månad. Fristen kan på begäran av en medlemsstat förlängas till sex veckor.

I kommissionens förordning (EG) nr 447/98 av den 1 mars 1998 om anmälningar, tidsfrister och förhör enligt rådets förordning (EEG) nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer finns regler om hur den nämnda tidsfristen skall beräknas. Enligt artikel 6.4 skall tidsfristen löpa från och med den arbetsdag som följer på anmälningdagen. Tidsfristen löper ut vid utgången av den dag i månaden efter den månad i vilken tidsfristen började löpa som har samma datum som den dag från vilken tidsfristen löper. Om ett sådant datum saknas den månaden skall fristen löpa ut vid utgången av den sista dagen den månaden. Förordningen innehåller även en särskild regel om hänsynstagande till helgdagar. Efter beräkningen av tidsfristens slut enligt artikel 7 skall, om allmänna helgdagar eller andra av kommissionens helgdagar infaller inom de frister som bl.a. anges i artikel 10 i koncentrationsförordningen, ett motsvarande antal arbetsdagar läggas till för dessa frister.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med utredningen anser regeringen att en ändring bör göras när det gäller Konkurrensverkets tidsutrymme för den inledande prövningen av en anmäld företagskoncentration. Tidsutrymmet bör vara rimligt. Detta har betydelse särskilt i samband med större helger. Det kan därför vara lämpligt att regeln får en utformning som innebär att den reella tidsfristen blir densamma för alla förvärv.

Regeringen anser mot den bakgrunden att den av utredningen föreslagna ändringen att beslut om särskild undersökning skall meddelas inom 25 arbetsdagar från det att anmälan kom in till Konkurrensverket istället för inom 30 dagar bör genomföras. Med arbetsdag avses sådan dag som inte är allmän helgdag enligt lagen (1989:253) om allmän helgdag och som inte heller är lördag, nyårsafton, påskafton, trettondagsafton, pingstafton, midsommarafton eller julafton. Den nya tidsfristen torde i praktiken leda till väsentligen samma resultat som vad som tillämpas enligt gemenskapsrätten.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De föreslagna reglerna bör få verkan så fort som möjligt. De bör därför träda i kraft den 1 april 2000. Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla beträffande företagsförvärv som har skett före ikraftträdandet.

En företagskoncentration enligt de nya bestämmelserna som har uppkommit före ikraftträdandet skall anmälas endast om den är anmälningspliktig enligt de äldre föreskrifterna om företagsförvärv.

7 Kostnader m.m.

Förslagen innefattar inga nya offentliga åtaganden och har inte några mera omfattande ekonomiska konsekvenser.

Förslaget att begreppet företagskoncentration läggs till grund för prövning av företagsförvärv och andra liknande transaktioner innebär att tillämpningsområdet i vissa avseenden utvidgas och i andra inskränks i förhållande till vad som gäller enligt nuvarande ordning. Även med den föreslagna ändringen av tillämpningsområdet kommer flertalet ärenden att utgöras av sådana typer av företagsförvärv som redan faller inom nuvarande kontrollområde. Också en viss inskränkning av den generella anmälningsskyldigheten föreslås. Förslaget innebär bl.a. att en del utländska förvärv som har mindre betydelse för den svenska marknaden inte längre faller under kontrollen. Sammantaget innebär förslagen att antalet ärenden som rör företagsförvärv och andra liknande transaktioner kommer att minska något, vilket kan komma att medföra kostnads- och resursbesparing för såväl Konkurrensverket som berörda företag.

Ett förbättrat kontrollsystem i ärenden som rör företagskoncentrationer kan också medföra en kostnads- och resursbesparing för Konkurrensverket och berörda företag. För Konkurrensverkets del torde förslagen innebära en viss omfördelning av resurser inom verket. Förslagen innebär från samhällsekonomisk synpunkt viss mindre besparing och ett bättre resursutnyttjande. Regeringens förslag innebär vidare sådana förbättringar i kontrollsystemet som leder till ökad effektivisering, rättssäkerhet och genomströmning. Detta höjer det marknadsekonomiska systemets effektivitet vilket leder till samhällsekonomiska vinster.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Såsom framhållits avsnitt 5.2 bör gemenskapsrättens rättspraxis när det gäller företagskoncentrationer få stor betydelse för tolkningen av det svenska regelverket. Av detta följer att också EG-rättens tolkning av innebörden av de rekvisit som ges en motsvarighet i den svenska författningstexten bli betydelsefull vid tolkningen av den svenska lagen. Detta gäller både i fråga om EG-rättens nuvarande innehåll och dess utveckling.

Genomgående har till följd av den föreslagna övergången till koncentrationsbegreppet termen ”företagsförvärv” ersatts med ”företagskoncentration”. Vidare har i förekommande fall hänvisningen till 34 § byts ut mot en hänvisning till 34 a §. Där återfinns grunderna för när en företagskoncentration skall kunna förbjudas. Beteckningen ”part i förvärvsavtalet” har ersatts med ”en part eller annan medverkande i företagskoncentrationen” eller närliggande formuleringar.

I den mån annat inte följer av sammanhanget behåller tidigare motivuttalanden sin giltighet.

4 §

Paragrafen innehöll en definition av vad som avses med företagsförvärv i lagens mening. Genom den föreslagna ändringen i konkurrenslagen (1993:20, KL) faller alla transaktioner som kan anses utgöra en företagskoncentration inom lagens kontrollområde. En definition av vad som avses med begreppet företagskoncentration finns i 34 §. Bestämmelserna i 4 § har därför upphävts.

34 § *Med en företagskoncentration enligt denna lag avses*

1. att två eller flera tidigare självständiga företag slås samman, eller
2. att antingen en eller flera personer, som redan kontrollerar minst ett företag, eller också ett eller flera företag genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett eller flera företag eller delar därav.

Bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en företagskoncentration enligt första stycket 2.

I paragrafens första och andra stycken ges en definition av vad som skall anses utgöra en företagskoncentration i lagens mening. Motiven för denna bestämmelse har behandlats i avsnitt 5.2.

Av *första stycket 1* följer att en företagskoncentration föreligger om två eller flera tidigare självständiga företag slås samman. Vidare följer av *punkt 2* att med en företagskoncentration avses att antingen en eller flera personer som redan kontrollerar minst ett företag, eller ett eller flera företag, genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett eller flera företag eller delar därav. Första stycket motsvarar artikel 3.1 i koncentrationsförordningen.

I *andra stycket* anges att bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en företagskoncentration enligt första stycket 2. Andra stycket motsvarar artikel 3.2 i koncentrationsförordningen i dess lydelse enligt ändringsförordningen 1310/97.

Såsom enligt gemenskapsrätten avses med begreppet företagskoncentration endast sådana transaktioner som medför en varaktig förändring av de berörda företagens struktur.

34 a § Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda en företagskoncentration som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Företagskoncentrationen skall förbjudas, om

1. den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att väsentligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjningsintressen åsidosätts.

Första-andra styckena motsvarar bestämmelserna i 34 § första-andra styckena med de justeringar som föranleds av övergången till begreppet företagskoncentration och en synpunkt från Lagrådet. Dock har det nuvarande tilläggskravet för ett förbud att förvärvet skall vara skadligt från allmän synpunkt ersatts med en ny regel med innebörden att en företagskoncentration skall förbjudas om ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjningsintressen åsidosätts. Genom regeln kan en koncentration som annars skulle förbjudas undgå förbudet. Det ligger i sakens natur att inte varje sådant intresse kan åberopas som skäl mot ett förbud. Därför uppställs kravet att det skall vara fråga om ett väsentligt nationellt sådant intresse som åsidosätts. Detta innebär ett högt ställt krav, eftersom avståendet från förbud sker till priset av att koncentrationen skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att väsentligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet eller en avsevärd del av det. Ett hämmande av den omfattningen måste ju antas medföra mycket betydande negativa effekter för samhällsekonomin och

konsumenterna. Därför måste de nationella säkerhets- och försörjningsintressena ha en sådan angelägenhetsgrad som tydligt överstiger de negativa effekterna för konkurrensen.

Tredje stycket i det remitterade förslaget har på förslag från Lagrådet flyttats till 35 § andra och tredje meningen.

I övrigt hänvisas till avsnitt 5.5.

34 b § I den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag, som utgör en företagskoncentration enligt 34 §, har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, skall vid prövningen av fråga om förbud enligt 34 a § andra stycket mot en företagskoncentration samordningen bedömas enligt 6 och 8 §§.

Ett beslut av Konkurrensverket att lämna en företagskoncentration utan åtgärd skall även omfatta sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda företagskoncentrationen.

Prövningen enligt första eller andra stycket skall ske enligt förfarandereglerna för koncentrationsprövningen.

Paragrafen innehåller helt nya bestämmelser i förhållande till nuvarande regler. Här anges bl.a. närmare enligt vilka materiella regler i KL som koncentrationsprövningen skall ske.

En legaldefinition av begreppet koncentration finns angiven i 34 §.

I avsnitt 5.6.1 har redovisats att förfaranden som är konstitutiva för genomförandet av koncentrationen prövas endast enligt koncentrationsreglerna, dvs. enligt de materiella bedömningsgrunderna i 34 a §. Det anförda utgör utgångspunkten för 34 b §, som reglerar hur prövningen skall ske i fråga om förfaranden som är sammanflätade med koncentrationen men som inte är konstitutiva för denna. Hit hör i enlighet med vad som angetts närmare dels accessoriska, dels icke-accessoriska begränsningar. En särskilt utpekad kategori är sådana inslag i bildandet av ett gemensamt företag som har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga.

Mot denna bakgrund har införts en bestämmelse i *första stycket* med den innebörden att 6 och 8 §§ tillämpas på det sistnämnda samordnade beteendet vid prövning av en fråga om förbud mot en koncentration. Detta motsvarar artikel 2.4 i koncentrationsförordningen i dess lydelse enligt ändringsförordningen 1310/97. I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.6.1) har Lagrådets uttalanden i anslutning till 34 b § kommenterats.

Av KL följer att Konkurrensverket prövar en anmäld koncentration mot de i lagen närmare angivna kriterierna för ingripande mot en koncentration. Den prövning som verket har att göra leder till att verket antingen lämnar förvärvet utan åtgärd eller för talan i Stockholms tingsrätt om förbud eller åläggande.

I *andra stycket* har införts en bestämmelse om att ett beslut av Konkurrensverket att lämna en koncentration utan åtgärd även skall

omfatta accessoriska begränsningar, dvs. sådana som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av koncentrationen, utan att vara konstitutiva. Regeln motsvarar artikel 8.2 i koncentrationsförordningen. Här hänvisas vidare till avsnitt 3.5 och 5.6.

Tredje stycket innehåller regler om vilka förfaranderegler som är tillämpliga vid koncentrationsprövningen. Med förfaranderegler avses regler om tidsfrister, särskild undersökning, väckande av talan o.d. Beträffande dels bildandet av ett gemensamt företag i den utsträckning detta har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, dels sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda koncentrationen, dvs. accessoriska begränsningar, skall prövningen ske enligt förfarandereglerna för koncentrationsprövningen men enligt de materiella grunderna i 6 och 8 §§.

Enligt nuvarande ordning kan berörda företag inte överklaga ett beslut om att lämna ett företagsförvärv utan åtgärd (jfr 60 och 62 §§ KL). Motsvarande bör gälla beträffande en koncentration och avse beslutet även till den del det omfattar accessoriska begränsningar. Prövningen av själva koncentrationen och de konkurrensbegränsningar som anses accessoriska till denna hänger nära samman och det skulle därför vara olämpligt att beslutet vore överklagbart beträffande de senare.

Konkurrensverket kan enligt nuvarande regler ta ställning till icke-accessoriska begränsningar av koncentrationen i samband med förfarandet för koncentrationsprövningen. Det föreligger inga formella hinder mot att verket behandlar även sådana begränsningar inom de korta tidsfristerna för koncentrationsprövningen, om verket anser sig ha erforderligt underlag för detta. En sådan prövning kan dock komma att kräva andra uppgifter från företagen än de som tar sikte på koncentrationsprövningen.

I övrigt hänvisas till avsnitt 5.6.

35 § *Ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen därefter blir ogiltig. Detta gäller dock inte sådana rättshandlingar som utgörs av förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats.*

Här hänvisas till avsnitt 5.6.2. I denna paragraf anges att ett förbud mot en företagskoncentration innebär att en rättshandling som utgör en del i en företagskoncentration därefter blir ogiltig. Såsom angetts där avser ogiltighet enligt 35 § det som är konstitutivt för genomförandet av företagskoncentrationen i meningen att det är fråga om rättshandlingar som utgör de grundläggande beståndsdelarna i företagskoncentrationen. Som exempel kan nämnas en avtalsklausul varigenom en säljare överlåter ett företag till en köpare. Ogiltigheten innebär att rättshandlingen inte kan göras gällande till sitt innehåll i den utsträckning den utgör en del av

företagskoncentrationen. Ofta torde det här handla om rättshandlingar mellan de berörda företagen eller mellan ett berört företag och andra medverkande i företagskoncentrationen. Rättshandlingen behöver dock inte sakna rättsverkningar i andra avseenden, t.ex. i de delar som närmare reglerar vad som gäller mellan avtalsparterna om ett förbud mot företagskoncentrationen meddelas. Ett annat exempel kan röra vad som är avtalat mellan å ena sidan en part i företagskoncentrationen eller ett annat medverkande företag och å andra sidan en tredje man.

På samma sätt som enligt nuvarande ordning inträder ogiltigheten när tingsrättens dom vunnit laga kraft eller Marknadsdomstolens dom meddelats.

Andra och tredje meningarna har till följd av Lagrådets yttrande flyttats till paragrafen. De motsvarar i huvudsak det tidigare tredje stycket i 34 §.

36 § Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av en företagskoncentration, får en part i företagskoncentrationen i stället för förbud enligt 34 a § åläggas

1. att avyttra ett företag, eller en del av ett företag, eller
2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Ett åläggande enligt första stycket får inte vara mer långtgående än vad som krävs för att de skadliga effekterna av konkurrensbegränsningen skall undanröjas.

Paragrafen i dess nuvarande lydelse innehåller bestämmelser som gör det möjligt att i stället för förbud rikta åläggande mot det förvärvande företaget att avyttra ett företag, en rörelse, en del av en rörelse eller att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd. Ett åläggande om partiell avhändelse kan därvid gälla antingen ett företag, en rörelse eller en del av en rörelse som redan före förvärvet fanns inom det förvärvande företaget eller motsvarande inom det förvärvade företaget (prop. 1992/93:56, s. 44).

Termen ”förvärvaren” har ändrats till ”en part i företagskoncentrationen”. Med begreppet part i företagskoncentrationen avses här vart och ett av de företag som slås samman enligt 34 § första stycket 1 och den eller de personer eller företag som förvärvar kontroll över ett företag eller del därav enligt 34 § första stycket 2. Säljaren är således inte part i företagskoncentrationen i den mening begreppet har här, men däremot förvärvsobjektet. I många fall kommer begreppet att ha samma innebörd som det i företagskoncentrationsförordningen förekommande begreppet ”berörda företag”, vilket har utvecklats av kommissionen i ett tillkännagivande om berörda företag (EGT C 66, 2.3.1998, s. 14). Det senare begreppet är dock inte entydigt och andra näraliggande begrepp förekommer inom gemenskapsrätten, såsom t.ex. ”andra berörda parter” i artikel 11 i tillämpningsförordningen 447/98.

I *punkt 1* har orden ”en rörelse eller en del av en rörelse” ändrats till ”eller en del av ett företag”. Ett åläggande kan riktas mot en part i företagskoncentrationen att avhända ett företag eller en del av ett företag. Till skillnad mot gällande bestämmelse innebär detta att åläggandet kan

riktas inte bara mot förvärvaren, utan också mot förvärvsobjektet. Vidare kan åläggande riktas mot det sammanslagna företaget, en person som får kontroll på annat sätt än genom förvärv eller endera av de företag som slås samman. I likhet med gällande rätt kan åläggandet omfatta även egendom eller verksamhet som före företagskoncentrationen ägdes av den som är part i denna.

I *punkt 2* anges att en part i företagskoncentrationen även kan åläggas att vidta någon annan konkurrensfrämjande åtgärd. En sådan åtgärd kan t.ex. innebära att kontrollen över ett företag eller del därav upphör.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att ett åläggande enligt denna paragraf inte får vara mer långtgående än vad som krävs för att de skadliga effekterna av konkurrensbegränsningen skall undanröjas. Detta torde visserligen följa redan av allmänna rättsgrundsatser. Med hänsyn till de ingående rättsverkningarna av ett förbud eller ett åläggande enligt denna paragraf har uttryckliga föreskrifter getts om detta i bestämmelsen. En åtgärd som företaget uppmanas att vidta måste således vara proportionell i förhållande till den skadliga verkan som åtgärden är ägnad att undanröja.

37 § En företagskoncentration skall anmälas till Konkurrensverket om

1. de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och

2. minst två av de berörda företagen har en omsättning i Sverige föregående räkenskapsår som överstiger 100 miljoner kronor för vart och ett av företagen.

Om omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt men omsättningen inte överstiger vad som anges i första stycket 2, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i en företagskoncentration att anmäla företagskoncentrationen, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part och andra medverkande i en företagskoncentration har alltid rätt att frivilligt anmäla företagskoncentrationen, när omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt.

I paragrafen, som delvis ändrats i sak, ges bestämmelser om anmälningsskyldighet och frivillig anmälan av företagskoncentrationer.

Begreppet berörda företag har kommenterats i anslutning till 36 §. Begreppet har sin motsvarighet i artikel 1 i koncentrationsförordningen. Vid sammanslagning av företag utgörs de berörda företagen normalt av de företag som slås samman. Om företagskoncentrationen äger rum genom förvärv av kontroll över ett företag utgörs normalt de berörda företagen av den eller de personer eller företag som förvärvar kontrollen samt det företag eller del av företag som kontrollen avser.

Med omsättning enligt *punkt 1* avses – på motsvarande sätt som enligt nuvarande ordning – de berörda företagens sammanlagda omsättning under föregående räkenskapsår från försäljning av varor och tjänster i hela världen.

I *punkt 2* anges att minst två av de berörda företagen skall ha uppnått en omsättning som överstiger 100 miljoner kronor för vart och ett av företagen under föregående räkenskapsår. Nuvarande ordning förutsätter att berörda företag driver någon form av verksamhet inom landet men inte nödvändigtvis att omsättningen skall ha uppkommit inom landet. Detta krav har ändrats så att det avgörande i stället är om omsättningen i Sverige för de berörda företagen överstiger det nämnda beloppet, oavsett om verksamheten bedrivs här.

Koncentrationsförordningens sätt att i artikel 1 avgränsa vilka företagskoncentrationer som har gemenskapsdimension bygger på samma princip. Enligt artikel 1.3 i koncentrationsförordningen, i dess lydelse enligt ändringsförordningen 1310/97, gäller koncentrationsförordningen om den sammanlagda omsättningen i hela världen (a), omsättningen i minst tre medlemsstater (b och c) samt den sammanlagda omsättningen inom gemenskapen (d) överstiger vissa angivna belopp. Kommissionen har publicerat ett tillkännagivande om beräkning av omsättning enligt rådets förordning (EEG) nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer (EGT C 66, 2.3.98, s. 25). Detta kan tjäna som vägledning också för tolkningen av de svenska reglerna.

Andra stycket motsvaras i huvudsak av det nuvarande tredje stycket. I detta stycke anges att om omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt men omsättningen inte överstiger vad som anges i första stycket 2, Konkurrensverket får i ett enskilt fall ålägga en part i en företagskoncentration att anmäla koncentrationen, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part och andra medverkande i en företagskoncentration har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla företagskoncentrationen, när omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt.

Begreppet ”part i en företagskoncentration” har behandlats i kommentaren till 36 §. Uttrycket ”annan medverkande i företagskoncentrationen” inbegriper t.ex. säljaren av ett företag eller del därav. Den närmare avgränsningen av när en person eller ett företag i varje enskilt fall skall anses medverka i företagskoncentrationen har överlämnats till rättstillämpningen.

En förutsättning för att lagens bestämmelser om företagskoncentration skall vara tillämpliga är att omsättningen har den storlek som anges i första stycket 1. En företagskoncentration som inte uppfyller detta kriterium faller således utanför lagens tillämpningsområde.

37 a § En företagssammanslagning enligt 34 § första stycket 1 skall anmälas av de företag som slås samman.

I övriga fall skall anmälan göras av den eller dem som förvärvar kontroll över ett företag eller en del därav.

I paragrafen, som är ny, anges vilka personer eller företag som har skyldighet att anmäla en företagskoncentration till Konkurrensverket.

I *första stycket* anges att en företagssammanslagning enligt 34 § första stycket 1 skall anmälas av de företag som slås samman.

I *andra stycket* anges att i övriga fall anmälan skall göras av den eller de personer eller företag som förvärvat kontroll över ett företag eller del därav.

Paragrafen motsvarar i allt väsentligt artikel 4.2 i koncentrationsförordningen.

38 § Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av en företagskoncentration som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom 25 arbetsdagar från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får parterna och andra medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att fullfölja den.

Konkurrensverket får i särskilda fall besluta om undantag från förbudet i andra stycket andra meningen.

Konkurrensverket får meddela ett förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen för att säkerställa att förbudet i andra stycket andra meningen efterlevs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskild undersökning av en företagskoncentration som har anmälts enligt 37 §.

Andra stycket första meningen har ändrats så att ett beslut av Konkurrensverket om särskild undersökning skall meddelas inom 25 arbetsdagar från det att anmälan kom in till verket. Här hänvisas till avsnitt 5.9.5.

Andra stycket andra meningen har justerats i sak endast på det sättet att begreppet företagskoncentration ersatt termen förvärv.

Vidare har i *tredje stycket* införts en regel som gör det möjligt för Konkurrensverket att besluta om undantag från förbudet i andra stycket andra meningen. Ett sådant beslut måste självfallet fattas med beaktande av lagens skyddssyfte. Undantaget får göras generellt dvs. innebära att förbudet i tredje stycket helt kopplas bort. Det kan dock även begränsas till vissa specifika konkret beskrivna förfaranden som genom beslutet görs tillåtna för företaget. Ett undantag kan också få sin räckvidd preciserad genom villkor som uppställs.

I *fjärde stycket* har införts en bestämmelse som ger Konkurrensverket möjlighet att meddela ett förbud eller åläggande för att säkerställa att det s.k. stand still-förbudet efterlevs. Detta kan tänkas få betydelse i sådana situationer där det står klart för verket att det finns en risk att företagen redan under det inledande förfarandet avser att vidta sådana åtgärder som bör anstå i vart fall till dess att den inledande prövningen är gjord hos verket av den anmälda företagskoncentrationen.

39 § En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 a eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en

månad i sänder, om parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker. När företagskoncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 35 § andra meningen är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i andra stycket.

I paragrafen ges närmare bestämmelser om bl.a. väckande av talan och anstånd därmed.

Andra stycket har justerats på det sättet att tremånadersfristen kan förlängas om parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker. Har företagskoncentrationen skett på det sätt som anges i 35 § andra meningen, krävs endast förvärvarens samtycke.

På motsvarande sätt som enligt nuvarande ordning får enligt *tredje stycket* vid synnerliga skäl fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i andra stycket.

40 § Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas i fråga om företagskoncentrationen.

Detta gäller dock inte om en part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

Andra stycket har justerats på det sättet att orden ”part i förvärvsavtalet” har ändrats till ”part eller annan medverkande i företagskoncentrationen”.

41 § Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 a eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna och andra medverkande i en företagskoncentration att vidta någon åtgärd för att fullfölja företagskoncentrationen. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att den som beslutet gäller och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket fått tillfälle att yttra sig. När företagskoncentrationen har ägt rum på det sätt som anges i 35 § andra meningen, behöver endast förvärvaren ha fått tillfälle att yttra sig.

Om det finns synnerliga skäl, får förbud omedelbart meddelas att gälla till dess att något annat beslutas.

Paragrafen i dess nuvarande lydelse innehåller bestämmelser som närmare reglerar förutsättningarna för att i interimistiskt beslut förbjuda parterna i ett förvärvsavtal att fullfölja förvärvet till dess en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts.

Första stycket har justerats på det sättet att orden ”parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet” ändrats till ”parterna och andra medverkande i en företagskoncentration att vidta någon åtgärd för att fullfölja företagskoncentrationen”.

I *andra stycket* har orden ”parterna i förvärvsavtalet” och ”förvärvet” ändrats till ”den som beslutet gäller och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket” respektive ”företagskoncentrationen”. När företagskoncentrationen har skett på det sätt som anges i 35 § andra meningen behöver – såsom nu gäller – endast förvärvaren beredas tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl, får dock förbud omedelbart meddelas att gälla till dess att något annat beslutas.

42 § Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 a eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker till det. När företagskoncentrationen har ägt rum på det sätt som anges i 35 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan samtycke av dem som anges i första stycket. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första eller andra stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

Paragrafens *första stycke* har justerats på det sättet att orden ”parterna i förvärvsavtalet” och ”förvärvet” ändrats till ”parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket” respektive ”företagskoncentrationen”. När företagskoncentrationen har skett på det sätt som anges i 35 § andra meningen är – på sätt som nu gäller – förvärvarens samtycke tillräckligt.

I *andra stycket sista meningen* har orden ”förvärvsavtalet ingicks” ändrats till ”företagskoncentrationen uppkom”. Frågan om utformningen har behandlats av Lagrådet. I fråga om den närmare tidpunkt för när en företagskoncentration kan anses ha uppkommit och därmed tidsfristen börjat löpa torde viss vägledning kunna hämtas från koncentrationsförordningens regler i artikel 4.1 om den tid inom vilken en anmälan skall ske. Där anges att en koncentration skall anmälas senast en vecka efter ingåendet av ett avtal, offentliggörandet av ett bud om övertagande eller förvärvet av en kontrollerande andel. Denna veckofrist löper från den tidpunkt när den första av dessa händelser inträffar.

Avgörande för när tidsfristen skall börja löpa är när själva koncentrationsökningen nått ett stadium där den varaktigt påverkar konkurrensstrukturen på marknaden och frågan får avgöras från fall till fall. Detta kan vara enkelt att avgöra men tveksamheter kan ibland

uppkomma. Något krav på att företagen skall vara fullständigt integrerade föreligger givetvis inte.

Prop. 1998/99:144

43 § Ett förbud eller åläggande enligt 34 a eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *en företagskoncentration* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

Här hänvisas till den inledande anmärkningen i författningskommentaren.

57 § Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34 a, 35, 36, 38, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *en företagskoncentration* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

En hänvisning till 38 § har införts. Konkurrensverket får därmed förena ett förbud eller åläggande för parterna eller annan medverkande i företagskoncentrationen med vite för att säkerställa efterlevnaden av den s.k. stand still-regeln. Av artikel 14 i koncentrationsförordningen framgår att också gemenskapsrätten innehåller sanktioner, där i form av böter.

En hänvisning till 35 § har också införts, eftersom 34 a § tredje stycket i det remitterade förslaget på förslag från Lagrådet flyttats till 35 §.

60 § Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos Marknadsdomstolen :

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §,
4. förbud eller åläggande enligt 38 § fjärde stycket, och
5. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1-3 får överklagas av ett företag som berörs av beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka beslut av Konkurrensverket som får överklagas hos Marknadsdomstolen. Här har ett tillägg gjorts så

att ett förbud eller åläggande meddelat av Konkurrensverket enligt 38 § för att säkerställa efterlevnaden av den s.k. stand still-regeln får överklagas hos Marknadsdomstolen. Numreringen har på förslag från Lagrådet justerats.

Andra stycket har i förtydligande syfte ändrats på det sätt som Lagrådet föreslagit. Någon ändring i sak är inte avsedd (jfr. prop. 1992/93:56 s. 37 och 114).

63 § Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. *företagskoncentration* enligt 34 a, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. Har ett sådant beslut meddelats innan rättegång har inletts, skall det överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

Här hänvisas till den inledande anmärkningen i författningskommentaren. Av hänvisningen till 34 a § följer att även ett åläggande enligt 35 § kan överklagas, eftersom ett sådant åläggande förutsätter att ett mål om förbud mot en företagskoncentration enligt 34 a § föreligger.

67 § En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *en företagskoncentration* utan åtgärd.

Här hänvisas till den inledande anmärkningen i författningskommentaren.

68 §

I paragrafen föreskrivs att innan ett mål om företagsförvärv avgörs, förvärvarens motpart i förvärvsavtalet skall få tillfälle att yttra sig. Detta gäller dock inte vid förvärv som har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket. Bestämmelserna motsvarar i allt väsentligt 22 § i 1982 års konkurrenslag. Bestämmelsen ansågs motiverad på grund av de konsekvenser som ett förbud eller åläggande kunde få för motparten (prop. 1981/82:165 s. 291).

Enligt 64 § första stycket 1 och andra stycket KL skall rättegångsbalkens regler för tvistemål där förlikning inte är tillåten tillämpas i mål om företagsförvärv vid tingsrätten och i

Marknadsdomstolen. Rättegångsbalkens regler om rätt för tredje man att som intervient deltaga i rättegången äger därvid tillämpning (14 kap 9 och 10 §§ RB). I de fall ett mål om företagskoncentration rör annan medverkande än parterna i företagskoncentrationen (se 37 §) kan denne med stöd av bestämmelserna om intervention ansöka om att få deltaga i rättegången. Genom de angivna bestämmelserna får säljares och övriga medverkandes intresse av att kunna bevaka sin rätt i mål om företagskoncentration anses tillgodosett. Paragrafen har därför upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att förslagen träder i kraft den 1 april 2000. Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla i fråga om företagsförvärv som har skett före ikraftträdandet.

En företagskoncentration enligt de nya bestämmelserna som har uppkommit före ikraftträdandet skall anmälas endast om den är anmälningspliktig enligt de äldre föreskrifterna om företagsförvärv.

8.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 kap. 4 § Sekretess gäller i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess gäller hos Konkurrensverket för uppgift som avses i första stycket och som enbart hänför sig till verksamhet som gäller rådgivning inför en anmälan enligt 37 § konkurrenslagen (1993:20). När en sådan anmälan kommit in till Konkurrensverket gäller i stället sekretess enligt första stycket.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om sekretess i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning. Bestämmelsen i första stycket motsvarar nuvarande bestämmelser i 8 kap. 6 § sekretesslagen, 2 § sekretessförordningen och punkt 17 i bilagan till förordningen.

I första stycket 1 anges att i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning gäller sekretess för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

I punkt 2 anges att sekretess gäller för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller

liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. Denna sekretess är absolut.

Prop. 1998/99:144

I *andra stycket* har införts en ny bestämmelse som anger att sekretess gäller för uppgift hos Konkurrensverket som avser rådgivning inför en anmälan enligt 37 § KL, dvs. en anmälan om företagskoncentration. Motivet för denna regel har behandlats i avsnitt 5.9.3. Det kan antingen röra sig om uppgifter i vad som i förvaltningslagens mening är ett ärende eller röra annan förvaltningsverksamhet hos myndigheten som har anknytning till KL:s regler om företagskoncentrationer. Sekretesskyddet omfattar uppgifter som rör köpare och säljare, affärs- och driftförhållanden, m.m. Med rådgivning avses i detta sammanhang alla former av upplysningar, samråd och handledning, inbegripet råd, som kan förekomma mellan ett företag och Konkurrensverket inför en anmälan av en företagskoncentration. Denna sekretess är absolut. Om anmälan enligt 37 § KL görs tillämpas därefter bestämmelserna i första stycket på sådana uppgifter som faller inom tillämpningsområdet för den bestämmelsen.

I *tredje stycket* anges – på motsvarande sätt som enligt nuvarande ordning – att i fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

16 kap. 1 § Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihets-förordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställighet av beslut om vård utan samtycke

8 kap 3 §, 4 § *andra stycket första meningen*, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Paragrafen innehåller bestämmelser som genom hänvisningar till olika sekretessbestämmelser i lagen anger vilka tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten. I punkt 3 har, i enlighet med vad som anförts i avsnitt 5.9.3, intagits en bestämmelse som föreskriver att meddelarfrihet inte gäller för sådana uppgifter som avses i 8 kap. 4 § andra stycket.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler

Prop. 1998/99:144

7 § Har Europeiska gemenskapernas kommission genom beslut som vunnit laga kraft eller Europeiska gemenskapernas domstol funnit att en kommun eller ett landsting lämnat stöd som står i strid med artikel 87 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, får regeringen upphäva kommunens eller landstingets beslut att lämna stödet.

I fråga om rättelse av verkställighet när ett beslut upphävs skall regeln i 10 kap. 15 § kommunallagen (1991:900) gälla.

Paragrafen har justerats till följd av att EG-fördragets artiklar omnumrerats genom Amsterdamfördraget, vilket har trätt i kraft den 1 maj 1999. Artikel "92" har därför ersatts med "87". Vidare har en redaktionell ändring gjorts.

Konkurrenslagsutredningens sammanfattning av utredningens betänkande Konkurrenslagens regler om företagskoncentration (SOU 1998:98)

I betänkandet redovisas erfarenheter av och synpunkter på konkurrenslagens (1993:20) regler om kontroll av företagsförvärv. Vidare redovisas överväganden om behovet och utformningen av lagregler av detta slag. Våra slutsatser är bl.a.

- att konkurrensrättslig kontroll av företagskoncentrationer alltså behövs
- att de svenska kontrollreglerna bör utformas med gemenskapsrättens motsvarande bestämmelser som förebild
- att avgränsningen av kontrollområdet inte bör ändras
- att den generella anmälningsskyldigheten i princip bör behållas men till viss del inskränkas
- att det föreligger behov av en mer informell ordning vid Konkurrensverkets förberedande handläggning av ärenden om företagskoncentrationer
- att regler om sträng sekretess krävs för det förberedande informella förfarandet

Utredningsuppdraget

Vi har i tidigare utredningsarbete sammanställt erfarenheter av och synpunkter på konkurrenslagens (KL) allmänna utformning och tillämpning samt lämnat förslag till ändring av lagen i vissa delar. Detta har redovisats i vårt tidigare betänkande (SOU 1997:20) Konkurrenslagen 1993–1996.

I enlighet med tilläggsdirektiv till utredningen behandlas här KL:s regler om kontroll av företagsförvärv.

Skäl för och emot förvärvsregler i KL

Vi har försökt belysa den ekonomisk-vetenskapliga, teoretiska och erfarenhetsmässiga, grunden för regler om förvärvskontroll. Detta har skett främst genom expertstudier. Studierna bestyrker att företagskoncentrationer i vissa fall har effekter som från allmän synpunkt bör motverkas. Som helhet ger studierna emellertid också en klar bild av att det är mycket svårt att ange allmängiltiga grunder och preciserade regler för en förvärvsprövning.

Sammantaget ger det material som genom expertstudierna och i övrigt har kommit fram under vår utredning stöd för uppfattningen att lagregler om kontroll av företagskoncentrationer alltså behövs.

Vår slutsats är alltså att regler om kontroll av företagskoncentrationer också i fortsättningen skall ingå i KL. Med hänsyn till den osäkerhet som

råder om de ekonomiska bedömningarna och effekterna av olika ingripanden bör dock prövningen gälla endast större koncentrationer. Vidare bör dessa ingripanden ske bara i fall som har stor ekonomisk vikt från samhällssynpunkt och där bedömningen är relativt säker.

Hur bör reglerna vara utformade?

Vi har inte i andra nationella lagar funnit några speciella problemlösningar som det finns skäl att lägga till grund för ändrade svenska regler. Mot denna bakgrund anser vi att det finns två huvudalternativ för utformning av det materiella innehållet i KL:s förvävsregler:

- att behålla de nuvarande reglernas allmänna form
- att utforma regler i så nära överensstämmelse med EG:s regelsystem som möjligt

För ett bibehållande av de nuvarande reglerna talar främst att begreppet företagsförvärv är förhållandevis klart avgränsat och har belysts i många ärenden hos Konkurrensverket. Mot användning av begreppet talar bl.a. att det kan det anses för snävt genom att det inte omfattar koncentrationsåtgärder av annat slag än förvärv och även fångar in sådana förvärv som är ointressanta från kontrollsynpunkt.

För att begreppet koncentration läggs till grund för prövningsreglerna i KL talar bl.a. att marknadsstyrka och skadliga effekter kan skapas genom andra koncentrationsåtgärder än äganderättsövergång, att begreppet koncentration är vedertaget i gemenskapsrättens regelsystem, att dess tillämpning där, såvitt känt, inte skapar några allvarigare tillämpningsproblem, att konkurrenslagstiftningen i övrigt till väsentlig del är konstruerad efter förebild av gemenskapsrätten samt att en ökad harmonisering med den gemenskapsrättsliga terminologin sannolikt underlättar tillämpningen av koncentrationskontrollreglerna i såväl Sverige som EG och den samverkan mellan nationella myndigheter och EG:s organ som är förutsatt i EG-systemet.

Även de tillämpningsproblem som nu föreligger vid prövning av gemensamma företag och accessoriska begränsningar kommer i allt väsentligt att upphöra vid en anpassning till det gemenskapsrättsliga systemet.

Vi föreslår alltså att KL:s förvävsregler anpassas till EG-modellen.

Gränser för vilka koncentrationer som prövas

På motsvarande sätt som enligt nuvarande ordning bör kontrollen av företagskoncentrationer ses som en undantagsåtgärd och bara vissa större företagskoncentrationer bör prövas.

I frågan om formen för avgränsning av kontrollområdet föreslås att nuvarande konstruktionen med tröskelvärde i form av omsättningsgräns behålls. Denna regel är förhållandevis enkel att tillämpa både för konkurrensmyndigheterna och företagen.

Gränsen för kontrollområdet bör anges i lagen. Att i själva lagen ange undantag för de olika typer av koncentrationer som kan antas sakna betydelse från konkurrenssynpunkt framstår från lagtekniska utgångspunkter som mindre lämpligt. För dessa fall föreslår vi en lösning som innebär ett förenklat anmälnings- och handläggningsförfarande.

Viss kritik har riktats mot nivån på omsättningsgränsen fyra miljarder kronor. Därvid har framlagts förslag om att nivån bör höjas. Den kartläggning av inom landet verksamma företag och av förvärvsaktiviteten under perioden 1993-97 som genomförts på uppdrag av utredningen ger emellertid inte underlag för att nu föreslå någon ändring av nivån på denna omsättningsgräns.

Bedömningskriterier

Den nuvarande svenska förvärvskontrollen har – efter förebild av gemenskapsrätten – utformats för att möjliggöra ingripanden mot sådana förvärv som är skadliga för konkurrensen och samhällsekonomin. De bedömningskriterier som nu anges i lagen måste i dessa delar i allt väsentligt också anses motsvara de bedömningskriterier som gäller enligt gemenskapsrätten.

Vi har med hänsyn till det angivna inte funnit skäl att nu föreslå andra bedömningskriterier än de som gäller enligt nuvarande ordning (34 § KL).

Bör den generella anmälningsskyldigheten avskaffas?

Genom KL infördes regler som innebär ett avgränsat kontrollområde och generell anmälningsskyldighet enligt förebild av reglerna i EG.

Vårt förslag innebär att KL:s huvudregler om kontroll av företagsförvärv ytterligare anpassas till gemenskapsrätten.

Vi konstaterar att det mot denna bakgrund synes krävas tungt vägande skäl om en ordning utan generell anmälningsskyldighet skall återinföras.

För en ordning med generell anmälningsskyldighet med tidsfrister talar särskilt tidsvinsten och att man uppnår en viss formell stadga i kontrollsystemet. Även konkurrensmyndighetens subjektiva bedömning i frågan om anmälningsskyldighet begränsas vid generell anmälningsskyldighet, vilket ökar förutsägbarheten och rättssäkerheten i kontrollsystemet. Ett sådant system har också den fördelen att konkurrensmyndigheten tidigt får relevant information om förvärvet. Systemet motverkar också uppkomsten av en situation där förvärvande företaget söker överraska konkurrensmyndigheten med att omedelbart integrera det förvärvade företaget i sin verksamhet.

De skäl som kan anföras mot ett system med generell anmälningsskyldighet är att anmälningsskyldigheten ofta är förenad med omfattande krav på uppgiftslämnande till konkurrensmyndigheten, vilket kan göra en anmälan komplicerad och kostsam för företagen.

Det kan dock framhållas att de olägenheter som den i KL föreskrivna anmälningsskyldigheten orsakar företagen har minskat betydligt i omfattning genom de ändrade regler som gäller fr.o.m. den 1 juli 1997.

Ett prövningssystem som saknar regler om generell anmälningsskyldighet förutsätter regler om frivillig anmälan. Ett sådant system förutsätter också att konkurrensmyndigheten har en sådan samlad kunskap att uppkomna fall snabbt kan bedömas. Frågan om hur en anmälan i sådant fall skall vara beskaffad innefattar flera problem rörande bl.a. form och innehåll i anmälan, tidsfrister och rättsverkningar. Vidare måste det läggas en väsentlig uppgiftsbörda på företagen även i ett system byggt på frivilliga anmälningar.

Ett förenklat anmälningförfarande – där uppgiftslämnandet i vissa fall begränsas till att avse centrala uppgifter – är möjlig enligt gällande ordning och kan också antas komma att omfatta ett inte obetydligt antal av de anmälningsskyldiga förvärven.

Även en ordning som innebär ett ökat utrymme för informella kontakter mellan Konkurrensverket och de berörda företagen kan antas bidra till att minska uppgiftslämnarbördan för företagen och nedbringa handläggningstiden. Vi framhåller i detta sammanhang det angelägna i att en sådan ordning tillskapas.

Mot bakgrund av det anförda föreligger för närvarande inte tillräckliga skäl att föreslå att reglerna i KL om generell anmälningsskyldighet skall upphävas. Kritik har riktats mot att nuvarande ordning medför att många företagsförvärv som saknar betydelse för konkurrensen och samhälls-ekonomi faller inom området för den generella anmälningsskyldigheten.

Vad gäller den generella anmälningsskyldighetens omfattning kan noteras att antalet förvärv som har anmälts under andra halvåret 1997 är mindre än hälften av det antal ärenden som anmäldes under motsvarande period 1996 respektive första halvåret 1997. Många av de anmälda förvärven har saknat eller haft ringa betydelse för konkurrensen och samhälls-ekonomi. Konkurrensverket har inte heller funnit anledning att anmoda förvärvsparterna att anmäla något förvärv.

Vi föreslår mot denna bakgrund en viss ytterligare inskränkning av den generella anmälningsskyldigheten genom att bestämmelsen i 37 § första stycket KL formuleras så att en koncentration skall anmälas till Konkurrensverket om 1) de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och 2) minst två av de berörda företagen driver verksamhet inom landet och i denna verksamhet har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger 200 miljoner kronor för vart och ett av företagen.

Behov av ett informellare förfarande

Företagskoncentrationer som faller inom det konkurrensrättsliga prövningsområdet rör många gånger betydande samhällsintressen och stora ekonomiska värden. Den ekonomiska omsättningen ställer normalt höga krav på en skyndsamt och effektiv handläggning av sådana ärenden.

Det föreligger både från allmän och näringslivets synpunkt ett starkt intresse av att det konkurrensrättsliga systemet för kontroll av företagskoncentrationer är ändamålsenligt utformat och fungerar och tillämpas på ett så effektivt och rättssäkert sätt som är möjligt.

En ordning som ger ökat utrymme för ett mer informellt handlägningsförfarande i ärenden som rör koncentrationer och som ger ökat utrymme för informella kontakter mellan Konkurrensverket och berörda företag i det enskilda fallet framstår som oundgängligen nödvändig för att effektivisera handläggningen i dessa ärenden.

Det bör lämpligen överlämnas till Konkurrensverket att överväga den närmare utformningen och tillämpningen av en sådan ordning. Det kan dock framhållas att gemenskapsrättens ordning med s.k. pre-notification i tillämpliga delar bör kunna tjäna som förebild. Även de mer informella handlägningsformer som tillämpas i bl.a. USA och Storbritannien bör kunna ge viss vägledning i detta hänseende.

Både tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmän handling och sekretesslagens regler i fråga om sekretess kan dock väsentligt försvåra möjligheten till en mer informell handlägningsordning, främst vad gäller förutsättningar för informella kontakter mellan Konkurrensverket och de berörda företagen. Vi konstaterar att en förenklad handlägningsordning inte kan genomföras utan ett ökat sekretesskydd för sådana uppgifter som företagen lämnar till Konkurrensverket innan en formell anmälan enligt 37 § sker. Vi föreslår därför att sekretesskyddet för sådana uppgifter görs absolut och att denna sekretess gäller fram till den tidpunkt när anmälan lämnas in till verket. Efter denna tidpunkt bör sekretess gälla för uppgifterna i samma omfattning som enligt nuvarande ordning.

Konkurrenslagsutredningens lagförslag

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20) dels att 4 och 68 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 34-43, 57, 63 och 67 §§ samt rubrikerna före 34, 37, 38, 39 och 42 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 34 a, 37 a och 37 b §§, samt en ny rubrik före 34 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Företagsförvärv

Koncentration

Förbud mot företagsförvärv m.m.

Definition av koncentration

34 §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Förvärvet skall förbjudas, om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

En koncentration enligt denna lag föreligger om

1. två eller flera tidigare självständiga företag slås samman, eller

2. en eller flera personer, som redan kontrollerar minst ett företag, eller ett eller flera företag genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett eller flera företag eller delar därav.

Bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en koncentration enligt första stycket 2.

*Förbud mot en koncentration,
m.m.*

34 a §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda en koncentration som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Koncentrationen skall förbjudas, om

1. den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om en koncentration som ägt rum genom förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

I den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag som utgör en koncentration enligt 34 § har till syfte eller resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, skall samordningen bedömas enligt kriterierna i 6 och 8 §§.

35 §

Ett förbud mot företagsförvärv innebär förvärvet därefter blir ogiltigt.

ett *Ett förbud mot en koncentration innebär att en rättshandling som utgör ett led i koncentrationen därefter blir ogiltig.*

36 §

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av *ett företagsförvärv*, får *förvärvaren* i stället för förbud enligt 34 § åläggas

1. att avyttra ett företag, *en rörelse eller en del av en rörelse*, eller
2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Anmälan om företagsförvärv

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av *en koncentration*, får *en part i koncentrationen* i stället för förbud enligt 34 a § åläggas

1. att avyttra ett företag *eller en del av ett företag*, eller
2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Anmälan om koncentration

37 §

Ett företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket *av någon som är part i förvärsavtalet*, om de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor.

Om förvärvaren ingår i en grupp som består av flera företag som har gemensamma ägarintressen eller som hålls samman på något annat sätt, skall gruppens sammanlagda årsomsättning anses som förvärvarens årsomsättning.

Skyldighet att anmäla ett företagsförvärv föreligger inte om det förvärvade företagets omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kronor. Trots att omsättningen understiger detta belopp, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i ett förvärsavtal att anmäla förvärvet, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part i ett förvärsavtal har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla ett förvärv till Konkurrensverket.

En koncentration skall anmälas till Konkurrensverket om

1. de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och

2. *minst två av de berörda företagen driver verksamhet inom landet och i denna verksamhet har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger 200 miljoner kronor för vart och ett av företagen.*

Om förutsättningen enligt första stycket 1 är uppfylld men omsättningen inte överstiger vad som anges i första stycket 2, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i en koncentration att anmäla koncentrationen, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part och andra medverkande i en koncentration har alltid rätt att frivilligt anmäla koncentrationen, när omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt.

37 a §

En koncentration som omfattas

av anmälningsskyldighet enligt 37 § första stycket skall anmälas till Konkurrensverket senast en vecka efter

a) ingåendet av det avtal som medför koncentrationen

b) offentliggörandet av budet om övertagande

c) förvärvet av det bestämmande inflytandet.

Fristen skall löpa från den tidpunkt när den första av dessa händelser inträffar.

37 b §

En företagssammanslagning enligt 34 § första stycket 1 skall anmälas av de företag som slås samman. I övriga fall skall anmälan göras av den eller dem som förvärvar kontroll över ett företag eller en del därav.

Särskild undersökning av
förvärv

Särskild undersökning av koncen-
tration

38 §

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av ett Företagsförvärv som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom 30 dagar från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får den som är part i förvärsavtalet inte vidta några åtgärder för att fullfölja förvärvet.

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av en koncentration som har anmälts enligt 37 §. Ett sådant beslut skall meddelas inom 25 arbetsdagar från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får parterna och andra medverkande i koncentrationen inte vidta någon åtgärd i syfte att fullfölja koncentrationen.

Konkurrensverket får i det särskilda fallet besluta om undantag från förbudet i andra stycket.

Talan om företagsförvärv

Talan om koncentration

39 §

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om *parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.*

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 a eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om *parterna i koncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker. När koncentrationen skett på det sätt som anges i 34 a § tredje stycket, är förvärvarens samtycke tillräckligt. Om det finns synnerliga skäl får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i detta stycke.*

40 §

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas beträffande *förvärvet*.

Detta gäller dock inte om en part *i förvärvsavtalet* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *en koncentration* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas beträffande *koncentrationen*.

Detta gäller dock inte om en part *eller annan som medverkat i koncentrationen* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

41 §

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna *i ett avtal om företagsförvärv* att fullfölja *förvärvet*. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 a eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna *och andra medverkande i en koncentration* att *vidta någon åtgärd i syfte att fullfölja koncentrationen*. Om

skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att *parterna i förvärsavtalet* eller, om *förvärvet* har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl, får *dock åtgärden* omedelbart *beviljas* att gälla till dess att något annat beslutas.

Tid inom vilken ett förvärsärende skall avgöras

rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att *den som beslutet gäller och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket* fått tillfälle att yttra sig. När *koncentrationen* har skett på det sätt som anges i 34 a § tredje stycket *behöver endast* förvärvaren *ha* fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl, får *förbud* omedelbart *meddelas* att gälla till dess att något annat beslutas.

Tid inom vilken ett ärende om koncentration skall avgöras

42 §

Ett förbud eller *ett* åläggande enligt 34 eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om *parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.* Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att *förvärsavtalet ingicks.*

Ett förbud eller åläggande enligt 34 *a* eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om *parterna i koncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker till det.* När *koncentrationen har skett på det sätt som anges i 34 § a tredje stycket är förvärvarens samtycke tillräckligt.* Om *det finns synnerliga skäl får fristen förlängas utan samtycke av dem som anges i detta stycke.* Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att *koncentrationen ägde rum.*

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

43 §

Ett förbud eller åläggande enligt

Ett förbud eller åläggande enligt

34 eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part *i förvärvsavtalet* har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

34 *a* eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *en koncentration* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part *eller annan som medverkat i koncentrationen* har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet

57

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34, 36, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *ett företagsförvärv* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34 *a*, 36, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *en koncentration* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

63 §

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. *företagsförvärv* enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 25, 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. Ett beslut enligt 32 eller 41 § som meddelats innan rättegång har inletts skall överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. *koncentration* enligt 34 *a*, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

67 §

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd.

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *en koncentration* utan åtgärd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.
 2. Äldre föreskrifter skall fortfarande tillämpas i fråga om företagsförvärv som har skett före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)

dels att 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 8 kap.4 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 4 §

Sekretess gäller i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens

verksamhet.

För uppgift som lämnas i ärende som avser anmälan enligt 37 § konkurrenslagen (1993:20) gäller sekretess till dess anmälan har gjorts.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

16 kap. 1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1- 8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

--

3. denna lag enligt

--

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1- 8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

--

3. denna lag enligt

8 kap. 4 § andra stycket

--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Sammanställning över remissinstanserna

Prop. 1998/99:144

Bilaga 3

Svea hovrätt, Kammarrätten i Göteborg, Stockholms tingsrätt, Marknadsdomstolen, Domstolsverket, Posten AB, Telia AB, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Närings- och teknikutvecklingsverket NUTEK, Konkurrensverket, Affärsverket Svenska kraftnät, Mediekoncentrationskommittén 1997:136, Finansinspektionen, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Göteborg- och bohuslän, Länsstyrelsen i Örebro län, Sveriges Advokatsamfund, Svensk Handel, Sveriges Industriförbund, Företagarnas Riksorganisation, Lantbrukarnas Riksförbund LRF, Sveriges försäkringsförbund, Tjänstemännens Centralorganisation TCO, Sveriges Akademikers Centralorganisation SACO, Landsorganisation i Sverige LO, Sveriges Redareförening, Svenska Bankföreningen, Byggentreprenörerna, Kooperativa institutet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Näringslivets delegation för marknadsrätt, Tjänsteförbundet, Advokatfirman Vinge KB, Lagerlöf & Leman Advokatbyrå, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Advokatfirman Lindahl, Advokatfirman Delphi, Baker & McKenzie Advokatbyrå, Styrbjörn Gärde Advokatbyrå och Advokatfirman Verum.

1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 4 och 68 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 34–43, 57, 60, 63 och 67 §§ samt rubrikerna före 34, 37, 38, 39 och 42 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 34 a, 34 b och 37 a §§, samt närmast före 34 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Företagsförvärv**Företagskoncentration**

Förbud mot företagsförvärv m.m.

Definition av företagskoncentration

34 §⁹

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Förvärvet skall förbjudas, om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren

Med en företagskoncentration enligt denna lag avses

1. att två eller flera tidigare självständiga företag slås samman, eller

2. att antingen en eller flera personer som redan kontrollerar minst ett företag, eller ett eller flera företag, genom förvärv av värdepapper eller tillgångar, genom avtal eller på annat sätt direkt eller indirekt får kontroll över ett eller flera företag eller delar därav.

Bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en företagskoncentration enligt första stycket 2.

⁹ Senaste lydelse 1998:648.

Förbud mot en företagskoncentration, m.m.

34 a §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda en företagskoncentration som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Företagskoncentrationen skall förbjudas, om

1. den skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det, och

2. ett förbud kan meddelas utan att väsentliga nationella säkerhets- eller försörjnings-intressen åsidosätts.

Företagskoncentrationen får dock inte förbjudas om den ägt rum genom förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

34 b §

I den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, skall vid prövningen av fråga om förbud enligt 34 a § andra stycket mot en

företagskoncentration samordningen bedömas enligt 6 och 8 §§.

Ett beslut av Konkurrensverket att lämna en företagskoncentration utan åtgärd skall även omfatta sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda företagskoncentrationen.

Prövningen enligt första eller andra stycket skall ske enligt förfarandereglerna för koncentrationsprövningen.

35 §

Ett förbud mot *ett företagsförvärv* innebär att *förvärvet* därefter blir *ogiltigt*.

Ett förbud mot *en företagskoncentration* innebär att *en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen* därefter blir *ogiltig*.

36 §

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av *ett företagsförvärv*, får *förvärvaren* i stället för förbud enligt 34 § åläggas

1. att avyttra ett företag, *en rörelse eller en del av en rörelse*, eller

2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av *en företagskoncentration*, får *en part i företagskoncentrationen* i stället för förbud enligt 34 a § åläggas

1. att avyttra ett företag, *eller en del av ett företag*, eller

2. att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd.

Ett åläggande enligt första stycket får inte vara mer långtgående än vad som krävs för att de skadliga effekterna av konkurrensbegränsningen skall undanröjas.

37 §¹⁰

Ett företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket av någon som är part i förvärvsavtalet, om de berörda företagens tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor.

Om förvärvaren ingår i en grupp som består av flera företag som har gemensamma ägarintressen eller som hålls samman på något annat sätt, skall gruppens sammanlagda årsomsättning anses som förvärvarens årsomsättning.

Skylldighet att anmäla ett företagsförvärv föreligger inte om det förvärvade företagets omsättning föregående räkenskapsår understiger 100 miljoner kronor. Trots att omsättningen understiger detta belopp, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i ett förvärvsavtal att anmäla förvärvet, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part i ett förvärvsavtal har dessutom alltid rätt att frivilligt anmäla ett förvärv till Konkurrensverket.

En företagskoncentration skall anmälas till Konkurrensverket om

1. de berörda företagen tillsammans har en omsättning föregående räkenskapsår som överstiger fyra miljarder kronor och

2. minst två av de berörda företagen har en omsättning i Sverige föregående räkenskapsår som överstiger 100 miljoner kronor för vart och ett av företagen.

Om omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt men omsättningen inte överstiger vad som anges i första stycket 2, får Konkurrensverket i ett enskilt fall ålägga en part i en företagskoncentration att anmäla företagskoncentrationen, när detta är påkallat av särskilda skäl. En part och andra medverkande i en företagskoncentration har alltid rätt att frivilligt anmäla företagskoncentrationen, när omsättningskravet enligt första stycket 1 är uppfyllt.

37 a §

En företagssammanslagning enligt 34 § första stycket 1 skall anmälas av de företag som slås samman.

I övriga fall skall anmälan göras av den eller dem som förvärvar kontroll över ett företag eller en del därav.

Särskild undersökning av förvärv

Särskild undersökning av företagskoncentration

¹⁰ Senaste lydelse 1997:221.

38 §

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av *ett företagsförvärv* som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom *30 dagar* från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får *den som är part i förvärvsavtalet* inte vidta *några åtgärder* för att fullfölja förvärvet.

Konkurrensverket får besluta om att genomföra en särskild undersökning av *en företagskoncentration* som har anmälts enligt 37 §.

Ett sådant beslut skall meddelas inom *25 arbetsdagar* från det att anmälan kom in till Konkurrensverket. Under denna frist får *parterna och andra medverkande i företagskoncentrationen* inte vidta *någon åtgärd* för att fullfölja *den*.

Konkurrensverket får i särskilda fall besluta om undantag från förbudet i andra stycket andra meningen.

Konkurrensverket får meddela ett förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen för att säkerställa att förbudet i andra stycket andra meningen efterlevs.

Talan om företagsförvärv

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i förvärvsavtalet eller, *om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.*

Talan om företagskoncentration

39 §

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 *a* eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. Tingsrätten får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, *om parterna i företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker. När företagskoncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 34 a § tredje stycket är förvärvarens samtycke tillräckligt.*

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i andra

40 §

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas beträffande *förvärvet*.

Detta gäller dock inte om en part i *förvärvsavtalet* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna *en företagskoncentration* utan åtgärd, får talan enligt 39 § första stycket inte väckas i fråga om *företagskoncentrationen*.

Detta gäller dock inte om en part eller *annan medverkande i företagskoncentrationen* har lämnat någon oriktig uppgift som påverkat beslutet.

41 §¹¹

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i *ett avtal om företagsförvärv* att fullfölja *förvärvet*. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl, får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 *a* eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna *och andra medverkande i en företagskoncentration* att *vidta någon åtgärd* för att fullfölja *företagskoncentrationen*. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att *den som beslutet gäller och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket* fått tillfälle att yttra sig. När *företagskoncentrationen har ägt rum* på det sätt som anges i 34 *a* § tredje stycket *behöver endast* förvärvaren *ha* fått tillfälle att yttra sig.

Om det finns synnerliga skäl, får *förbud* omedelbart *meddelas* att gälla till dess att något annat beslutas.

¹¹ Senaste lydelse 1998:648.

Tid inom vilken ett förvärvsärende skall avgöras

Tid inom vilken ett ärende om företagskoncentration skall avgöras

Prop. 1998/99:144
Bilaga 4

42 §

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i *förvärvsavtalet* eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, *förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl*. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att förvärvsavtalet ingicks.

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 *a* eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i *företagskoncentrationen och den som gjort anmälan enligt 37 § andra stycket samtycker till det*. När *företagskoncentrationen* har ägt rum på det sätt som anges i 34 § *a* tredje stycket, är *förvärvarens samtycke tillräckligt*.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan samtycke av dem som anges i första stycket. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att *företags-koncentrationen ägde rum*.

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första *eller andra* stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning.

43 §

Ett förbud eller åläggande enligt 34 eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *ett företagsförvärv* utan åtgärd, får frågan prövas på nytt

Ett förbud eller åläggande enligt 34 *a* eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om tingsrätten eller Marknadsdomstolen har lämnat en talan om *en företagskoncentration* utan åtgärd, får frågan prövas på

bara om en part i förvärvsavtalet har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

nytt bara om en part *eller annan medverkande i företagskoncentrationen* har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

57 §

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34, 36, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *ett företagsförvärv* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34 *a*, 36, 38, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med *en företagskoncentration* får förenas med vite. Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.

60 §¹²

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, *och*
4. ålägganden enligt 45 §.
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §,
4. ålägganden enligt 45 §, *och*
5. *förbud eller åläggande enligt 38 § fjärde stycket.*

Ett beslut enligt första stycket 1–3 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet.

63 §¹³

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. *företagsförvärv* enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
3. *företagskoncentration* enligt 34 *a*, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, *och*
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

¹² Senaste lydelse 1998:648.

¹³ Senaste lydelse 1998:648.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. Har ett sådant beslut meddelats innan rättegång har inletts, skall det överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

Prop. 1998/99:144
Bilaga 4

67 §

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *ett företagsförvärv* utan åtgärd.

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 § eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna *en företagskoncentration* utan åtgärd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om företagsförvärv som har skett före ikraftträdandet.
 3. En företagskoncentration enligt de nya bestämmelserna som har uppkommit före ikraftträdandet skall anmälas endast om den är anmälningspliktig enligt de äldre föreskrifterna om företagsförvärv.

2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹⁴

dels att 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 8 kap. 4 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.
4 §¹⁵

¹⁴ Lagen omtryckt 1992:1474.

Sekretess gäller i Konkurrensverkets verksamhet som består i tillsyn och utredning för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess gäller hos Konkurrensverket för uppgift som avses i första stycket och som enbart hänför sig till verksamhet som gäller rådgivning inför en anmälan enligt 37 § konkurrenslagen (1993:20). När en sådan anmälan kommit in till Konkurrensverket gäller i stället sekretess enligt första stycket.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Nuvarande lydelse

16 kap.¹⁶

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

¹⁵ Tidigare 8 kap. 4 § upphävd genom 1993:25.

¹⁶ Lydelse enligt prop. 1998/99:72.

7 kap. 40 §

8 kap. 3 §, 5 § första stycket 2 eller
6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

8 kap. 3 §, 4 § *andra stycket första meningen*, 5 § första stycket 2 eller
6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-06-14

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 27 maj 1999 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20),
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Per Karlsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen

De föreslagna reglerna om företagskoncentration för nationella förhållanden anknuter nära till EG:s koncentrationsförordning (rådets förordning 4064/89 med senare ändringar), som med uteslutande av nationell rätt är tillämplig på företagskoncentrationer med gemenskapsdimension. Avsikten är att gemenskapsrättens rättspraxis i fråga om koncentrationskontrollen skall få motsvarande betydelse för tolkningen av det svenska regelverket. Rättspraxis bör kunna utvecklas med EG-rätten som grund, bl.a. med vägledning av kommissionens tillkännagivanden om dess uppfattning angående gemenskapsrättens innebörd. Lagrådet finner detta vara ett riktigt tillvägagångssätt. I arbetet med företagskoncentrationer i det praktiska rättslivet får det antas vara i stort sett samma personer som tillämpar såväl den nationella lagstiftningen som EG-rätten.

Tekniken har medfört att de föreslagna materiella reglerna är mycket allmänt hållna. Som exempel kan nämnas 34 § andra stycket som innehåller att bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig ekonomisk enhets samtliga funktioner utgör en företagskoncentration enligt första stycket 2. I den allmänna motiveringen, som uppenbarligen utformats på grundval av kommissionens tillkännagivanden, får man bl.a. veta att en förutsättning för att företaget skall anses utgöra ett gemensamt företag är att det kontrolleras av två eller flera företag (tydligen inkluderande även fysiska personer som redan kontrollerar företag, jfr 3 §). Att det gemensamma företaget bildats av två eller flera företag skulle förhållandevis lätt kunna skrivas in i lagtexten. Om man gjorde det skulle emellertid det direkta

sambandet med EG-förordningens text (artikel 3.2) gå förlorad och tvivel kunde uppstå om en enhetlig tillämpning var avsedd.

Prop. 1998/99:144
Bilaga 5

Mer tveksamt är Lagrådet till det förhållandet att den svenska lagtexten saknar motsvarighet till vissa partier av förordningens text som i anslutning till grundläggande bestämmelser ger riktlinjer för tillämpningen av bestämmelserna. Som exempel kan nämnas artikel 2.1 andra stycket, artikel 2.4 andra stycket och artikel 3.3 och 4. Den svenska lagstiftningen kan i sin materiella del sägas vara utformad efter klassisk svensk förebild med allmänt hållna bestämmelser som får tolkas i ljuset av förarbetsuttalanden. Eftersom koncentrationsförordningen avser företagskoncentrationer med gemenskapsdimension och lämnar medlemsstaterna fria att utforma sin nationella koncentrationslagstiftning - så länge den inte kommer i kollision med EG-fördraget, särskilt artiklarna 81 och 82 - kan man inte gärna tala om fördragskonform tolkning av den svenska lagtexten i förhållande till EG:s koncentrationsförordning. Snarare utgör hänvisningarna i motiven till EG-rätten förarbetsuttalanden, som i och för sig inte binder domstolarna. I förevarande fall är det emellertid så övervägande sannolikt att dessa kommer att hämta vägledning i EG-rätten att den valda tekniken får godtas.

34 a §

Enligt andra stycket 1, som motsvarar 34 § andra stycket 1 i lagens nu gällande lydelse, skall företagskoncentrationen förbjudas, om den skapar eller förstärker en dominerande ställning som "väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma" förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens (det s.k. konkurrenstestet). Avsikten torde vara att det för ett ingripande krävs, att det skall vara fråga om ett väsentligt hämmande av konkurrensen i båda de angivna situationerna. Vilken syftning kravet på väsentlighet har framgår emellertid inte klart av stadgandets ordalydelse, framför allt därför att verbformerna "hämmar" och "är ägnad att hämma" inte är kongruenta. Lagrådet föreslår att de citerade orden förtydligas till "väsentligt hämmar eller är ägnad att väsentligt hämma", om det är detta som avses.

Sanktionssystemet i 34 a, 35 och 36 §§ är inte utformat efter samma mönster som artikel 8 i EG:s koncentrationsförordning, utan på följande sätt. En skadlig företagskoncentration skall förbjudas (34 a §). Detta innebär att den, eller, som det uttrycks, "en rättshandling som utgör en del i företagskoncentrationen", blir ogiltig (35 §). Förbud får dock inte meddelas beträffande förvärv som har skett på börs etc; i sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som förvärvats (34 a § tredje stycket). I vissa fall kan förbudet ersättas med en skyldighet att avyttra ett företag eller vidta någon annan konkurrensfrämjande åtgärd (36 §).

Eftersom en företagskoncentration enligt definitionen i 34 § kan ske på flera olika sätt, vilka också kan kombineras, kan resultatet således bli att

koncentrationen förbjuds till en viss del, men inte till en annan del. Beträffande den del som inte förbjuds kan dock en annan sanktion inträda, i form av avyttringstvång. Denna lagtekniska konstruktion synes onödigt komplicerad. Systemet skulle bli enklare, om i stället sanktionen innebar att företagskoncentrationen förbjöds i sin helhet, medan däremot innebörden av förbudet nyanserades. I lagtexten skulle då först kunna anges att företagskoncentrationen skall förbjudas (34 a §) och därefter beskrivas vad förbudet faktiskt innebär beträffande olika typer av rättshandlingar (35 §). Huvudregeln skulle därvid vara ogiltighet och undantaget - beträffande förvärv på börs etc - ett åläggande att avyttra det som förvärvats. Detta skulle innebära att tredje stycket i 34 a § fick utgå för att flyttas till 35 § som kunde få t.ex. följande lydelse:

"Ett förbud mot en företagskoncentration innebär att den eller de rättshandlingar varigenom företagskoncentrationen, på det sätt som anges i 34 §, ägt rum därefter blir ogiltiga. Detta gäller dock inte sådana rättshandlingar som utgörs av förvärv på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I sådana fall får förvärvaren i stället åläggas att avyttra det som har förvärvats."

Sker en ändring i enlighet med detta förslag erfordras följändringar i 39 § andra stycket, 41 § andra stycket och 42 § första stycket, på det sättet att hänvisningarna till "34 a § tredje stycket" ersätts med hänvisningar till "35 § andra meningen".

34 b §

Enligt första stycket skall i den utsträckning bildandet av ett gemensamt företag har till syfte eller får till resultat att samordna konkurrensbeteendet hos företag som förblir självständiga, vid prövningen av fråga om förbud enligt 34 a § andra stycket mot en företagskoncentration samordningen bedömas enligt 6 och 8 §§. Särskilt den allmänna motiveringen ger anledning till viss tvekan om den avsedda innebörden av denna bestämmelse. Eftersom den grundläggande förutsättningen är att det är fråga om förbud enligt 34 a § andra stycket måste företagskoncentrationen som sådan, dvs. bildandet av ett gemensamt företag som på varaktig basis fyller en självständig enhets samtliga funktioner, prövas enligt 34 a §. Detta framgår tydligare av EG-förordningen (artikel 2.4) som talar om "bildandet av ett gemensamt företag som utgör en koncentration enligt artikel 3". Lagrådet förordar att för större tydlighets skull efter orden "gemensamt företag" läggs till ", som utgör en företagskoncentration enligt 34 §,".

Däremot framstår det för Lagrådet som oklart, vilka verkningarna blir av att ingående moment av samordnat konkurrensbeteende hos företag som förblir självständiga enligt första stycket skall bedömas enligt 6 och 8 §§. Såvitt framgår av tredje stycket skall bedömningen göras enligt förfarandereglerna för koncentrationsprövningen. Det är ovisst om det

kan vara fråga om sådana begränsningar som har direkt samband med och är nödvändiga för genomförandet av den anmälda företagskoncentrationen och om i så fall hela koncentrationen kan på grund av bestämmelserna i 6 § förbjudas eller åläggande ges enligt 36 §. Enligt Lagrådets mening måste innebörden av bestämmelserna i första och tredje styckena utvecklas ytterligare under det fortsatta beredningsarbetet.

35 §

Lagrådet hänvisar till sitt yttrande under 34 a §, där en ny lydelse av förevarande paragraf föreslagits.

42 §

I andra stycket är det fråga om att ange en tidsfrist med utgångspunkt i företagskoncentrationen. Därvid används orden "efter det att företagskoncentrationen ägde rum". Avsikten torde vara att fristen skall räknas från den tidpunkt då förfarandet avslutades. Därvid kan användas ordet "uppkom" efter mönster av punkten 3 i övergångsbestämmelserna. En semantisk fråga är dock om med "företagskoncentrationen" avses det slutliga resultatet eller, vilket förefaller naturligare (jfr 34 och 35 §§), själva processen. I det senare fallet bör i stället användas ordet "fullbordades".

60 §

Med anledning av ändringen i förevarande paragraf uppkommer frågan om sista stycket i bestämmelsen fått en lämplig utformning. Enligt förarbetena (prop. 1992/93:56 s. 114) är avsikten att inte bara företag som gjort anmälan om undantag m.m. utan också t.ex. konkurrerande företag eller företag i senare eller tidigare säljled som berörs mer direkt av beslutet skall få överklaga det. Ordet "bara" i bestämmelsen kan därmed leda fel och bör därför utgå. I stället bör bestämmelsen utformas på följande sätt: "Ett beslut enligt första stycket 1–3 får överklagas av företag som berörs av beslutet."

Härutöver bör punkterna 4 och 5 i första stycket byta plats.

Övergångsbestämmelserna

Punkten 3. I fråga om tidpunkten för företagskoncentrationen bör användas samma terminologi som i 42 §.

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 juni 1999

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: Mona Sahlin

Regeringen beslutar proposition 1998/99:144 Regler om företagskoncentration

